

Mesec misijonov

Daniilo Lisjak

Lep misijonski pozdrav iz Ugande!

Dragi prijatelji, tokrat še posebej otroci koledniki iz Slovenije, ki nam gradijo novo šolo v našem misijonu Atede na severu Ugande ob Nilu. 11 učilnic z upravo in sanitarij pridno raste in vzbuja upanje našim otrokom, željnim znanja. Kakšen posnetek del že lepo kaže sadove našega skupnega dela. 30 odstotkov naj bi bilo že narejenega. Ovira nas stalno in močno tropsko deževje, ki je letos še posebno izrazito. Z novo civilno administracijo imamo ceste obupno slabe. (Korupcija poje ves denar!) Delo v župniji lepo napreduje. Katehumenov bo več kot 500 za dveletno vzgojo pred prejemom prvih zakramentov. Ker smo trije duhovniki, si delimo delo v 18 podružnicah tako, da je vsak mesec maša na vsaki podružnici. Vsako leto imamo okrog 300 krstov otrok. V teh dneh so počitnice in pri fari kar mrgoli mladine. Pridejo popoldne in si dajo duška: nogomet za fante, skeči, plesi, glasba za vse in tudi kakšen film. Vedno več je lepe pripadnosti novi župniji, ki praznuje dve leti obstoja. S hvaležnostjo se oziram na petletno gradnjo misijona in na levji delež slovenskega doprinosa bodisi gmotno bodisi s pomočjo nad 50 rojakov, ki so prišli in "pljunili v roke", kot se temu po naše reče. Hvala Bogu, vse smo naredili brez nobene nesreče, razen tega, da sem sam zaspal med vožnjo v avtu in ostal po čudežu živ! Še bo potrebno delati in pomagati ter vzgajati rodove, ki se rešujejo iz travme 20-letne vojne na severu Ugande med ljudstvom Acholi. Nova poklicna šola v prostorih stare šole naj bi vzgajala mlade ne le v poklicih, temveč jim dajala potrebne življenjske smernice, duhovne vrednote in zdravo vzgojo v veri in ljubezni. Dva zabojnika naj bi šla na pot v septembru in oktobru. Okrog 70 šiviljskih in pletilnih strojev na ročni pogon. Malo smo 'postrgali' v Nemčiji in tudi v Sloveniji, kjer je pol kontejnerja še praznega. Morebiti nam uspe privabiti ali pridobiti kakšno poklicno večšino štirih ročnih poklicev iz Slovenije. Mislim na vzgojni center starih obrti v Verzeju. Vse to, da bi naši ljudje mogli preživeti z delom in pridobljenim znanjem. Nobene poklicne tradicije ni tukaj, le nekaj lončarstva, ki ob kitajski plastični ponudbi izginja. So še druge možnosti. Bom vesel vaših pobud!

Spet bom po opravih v Sloveniji konec septembra in oktobra. Včasih je potrebno druge bolj ubogati kot sebe, da se v tem le dobro dela v prid bližnjim in našim duhovnim in fizičnim močem. Vsem, ki so nam obljubili fizično pomoč v naslednjih mesecih z delom-učenjem v našem misijonu, izrekam dobrodošlico in hvaležnost. V objemu življenja in urejenosti se vsak dobro počuti. Vsem, ki ste pomagali pri pripravi kontejnerja in darovali njegovo 'vsebino', se iskreno zahvaljujem in kličem božjega in Marijinega varstva ter spomin pri sv. maši.

Tradicionalna Marijina pobožnost

Trst / 70 let Vincencijeve konference Materialna in duhovna pomoč bližnjemu

Vera brez del je prazna, uči Sveto pismo. Pred 400 leti je te besede udeležil sveti Vincencij Pavelski in rodilo se je gibanje Vincencijevih konferenc, ki je svoje poslanstvo namenilo najšibkejšim članom družbe. Vincencijanska karizma se je v prvih poveljnih letih razvila tudi na Tršaškem (nekoliko kasneje še na Goriškem), kjer se je 8. januarja 1947 na pobudo profesorice in ravnateljice Laure Abrami zbralo osem deklet. 70-letnico delovanja je Vincencijeva konferenca iz Trsta praznovala v nedeljo, 1. oktobra, pri Novem svetem Antonu v tršaškem mestnem središču. Člani in prijatelji Vincencijeve konferen-

ce so se najprej zbrali v cerkvi, kjer je bil slovesen blagoslov. Čestitke in zahvalo za nesebično poslanstvo je v imenu tršaškega nadškofa Crepalidija, ki je bil zaseden na pastoralnem obisku, izrekel škofov vikar za Slovenec v Trstu Anton Bedenčič, molitveno srečanje pa je vodil duhovni asistent Vincencijeve konference Klemen Zalar.

/str. 11
MR

Foto damj@n

Barkovlje Rožnovenska procesija

Po trdno zakoreninjeni navadi, ki se je začela izoblikovati pred več kot 130 leti, se je tudi letos na prvo oktobrsko nedeljo, tokrat je bila ta prav 1. oktobra, ob barkovljanski obali vila rožnovenska procesija. Tudi letos se je slavlje začelo z jutranjo sv. mašo ob osmih, kar je izjema, ker je navadno v Barkovljah sv. maša ob 11. uri. Izjema je prav na rožnovensko nedeljo, da ne bi procesija ob prečkanju ceste preveč ovirala prometa, ki je tu ob prazničnih dneh še posebno gost. Lani je bila slovesnost zaradi dežja le v cerkvi, letos pa je izredno lepo sončno vreme, ob pihljanju vetra, na procesijo priklicalo veliko ljudi. Marijin kip je bil krasno okrašen s cvetjem. Za venec so poskrbele sestre Misleje in g. Scheimer.

/str. 11
Vera Poljšak

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE
Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

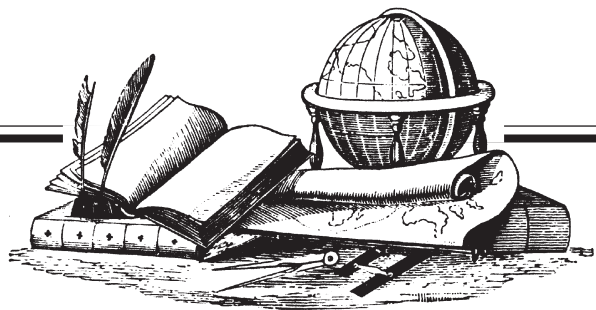
Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

PONUDBA V MESECU OKTOBRU!!!

Color Ton • Inoa • Inoa Supreme
Dikson Color • Dikson Ammonia Free

**ŽE PRI NAKUPU
DVEH PROFESIONALNIH BARV
SREDSTVO ZA OKSIDACIJO
LAS ZASTONJ!***

(*ponudba velja za ves oktober)

Ljubljana / Na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Razstava del mladih ustvarjalcev

Ne 27. septembra 2017 je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc v prostorih Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po

svetu projekt Lojze Gobec in Martin Lissiach iz Zveze slovenskih kulturnih društev iz Trsta, saj se je likovna kolonija od leta 1990 vsako leto selila iz Vuzenic na Ko-

kovne kolonije za mlade ni le likovno ustvarjanje, ampak je pomemben tudi vzgojno-izobraževalni vidik, predvsem utrjevanje znanja slovenskega jezika, medsebojno druženje in spoznavanje krajev in rojakov izven matične domovine Slovenije.

Razstavo je slavnostno odprl minister Gorazd Žmavc, ki je v svojem nagovoru čestital pobudnikom in organizatorjem likovnih kolonij za njihovo vztrajno delo in trud za širjenje in ohranitev tega projekta in s tem tudi slovenske kulture in jezika ter preseganje političnih in administrativnih meja skozi likovno ustvarjanje. Za glasbeno popestritev dogodka sta poskrbeli sestri Brina in Lora Kozlevčar.

Razstava je na ogled na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Erjavčeva cesta 15, Ljubljana vsak delovni dan med 9. in 15. uro do 6. novembra 2017.

Mitja Rovšek, Martin Lissiach, Janko Malle, minister Gorazd Žmavc, Štefan Kresnik in Lojze Godec, pobudnika likovne kolonije

svetu odprl razstavo Mednarodne likovne kolonije za mlade, ki jo je v sodelovanju z Uradom pripravila Slovenska prosvetna zveza iz Celovca. Razstava je sestavljena iz izbranih del 47 likovnih kolonij, ki na pobudo likovnega pedagoga Štefana Kresnika in dolgoletnega ravnatelja osnovne šole v Vuzenici Lojzeta Gobca potekajo neprekinjeno vsako leto vse od leta 1970.

O nastanku, poteku, izzivih in doživetjih likovnih kolonij za mlade so spregovorili Janko Malle iz Slovenske prosvetne zveze iz Celovca, pobud-

roškem v druge slovenske zamejske kraje, od koder so prihajali udeleženci.

Vsi govorniki so poudarili, da namen Mednarodne li-

Brina Kozlevčar, piano in Lora Kozlevčar, violončelo

Stališče stranke Slovenska skupnost o volilnem zakonu

Sloencem naj omogoči svobodno izbiro lastnih zastopnikov!

“Najnovejša različica osnutka volilnega zakona za poslansko zbornico in senat, t. i. Rosatellum bis, še vedno ne nudi zagotovila za izvolitev Slovencev”, pojasnjuje deželni politični tajnik SSK Igor Gabrovec.

Volilni zakon, s katerim je bila nazadnje izvoljena poslanka Tamara Blažina, je vsedrjavni stranki - konkretno DS - omogočal, da je postavila na izvoljivo mesto Slovence, ki ga je sama izbrala. S tem torej ni bil uresničen zaščitni zakon, ker je bil slovenski predstavnik izvoljen tako kot katerikoli italijanski, ki ga je katerakoli stranka hotela postaviti na izvoljivo mesto. Ni bila olajšana izvolitev Slovencev, pač pa je bila na listi DS Slovenka izvoljena po zaslugi okoliščin, ki so tudi brez izražanja preferenc omogočile izvolitev na osnovi skupnega seštevka

glasov te stranke.

Stanje se torej ni bistveno spremenilo v razmerju do volilnih zakonov, ki so veljali še v času, ko nismo imeli zaščitnega zakona. Korak naprej morda predstavlja le namigovanje, da se posebej zarisano okoliščino upošteva za obe veji parlamenta. Olajševalna določba o nižjem vstopnem pragu na deželni ravni pa je tudi pravno nasprotujoča z zakonom 38/2001, saj slovenska manjšina - z razliko od Francozov in Nemcev - še zdaleč ne premore 20 % glasov na deželni ravni.

Zato bo stranka Slovenska skupnost vztrajala na modelu, ki je doslej dokazal, da je ustavno usklajen in da funkcionira. Gre za vključitev možnosti povezovanja samostojne slovenske liste - ni nujno da sodeluje s stranko - z vsedrjavno stranko. Tak model omogoča izvolitev predstav-

nika Južnotirolcev v evropski parlament in isti model je vključen v volilno zakonodajo za izvolitev deželnega sveta FJK. Ključnega pomena pa je, da se 20 % volilni prag za FJK zniža na vsaj statistično realno dosegljivo raven. Zaščitni zakon iz leta 2001 jasno govori o obvezi, da so v volilna pravila za poslansko zbornico in senat zapisane konkretne olajšave za izvolitev slovenskih predstavnikov. “Naš osnovni cilj je, da slovenska narodna skupnost čim bolj samostojno in suvereno izbira svoje predstavnike v rimskem parlamentu. Ne zadovoljujemo se s tem, da nam parlamentarce določajo drugi!” zatrjuje deželni tajnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec, ki bo s konkretnimi predlogi slovenske stranke v prihodnjih dneh seznanil tudi manjšinske in vsedrjavne politične stranke.

SSk in furlanski poslanec Gigli

Vrsta popravkov k volilnemu zakonu

“Furlanski poslanec Gian Luigi Gigli je v dogovoru s stranko Slovenska skupnost, kot napovedano, vložil vrsto popravkov k novemu osnutku volilnega zakona, da bi olajšali samostojno nastopanje list priznanih jezikovnih skupnosti. Prvi popravek uvaža nižje število potrebnih podpisov za predstavitev list jezikovnih manjšin v vsaj dveh plurinominalnih okrožjih. Ostali popravki, ki so zamišljeni tako za slovenske kot za furlanske liste, predlagajo nižje

vstopne prage za manjšinske liste: 1 % glasov na deželni ravni ali 7 % glasov na območju, na katerem velja v smislu določil zaščitnega zakona 38/01 t. i. vidna dvojezičnost na osnovi dekretov predsednika deželne vlade. Tretji popravek se sklicuje tudi na zakon 482/99 in uvaža 10-odstotni volilni prag, ki je v FJK dosegljiv le s soudeležbo furlanske jezikovne skupnosti”, pojasnjuje deželni tajnik SSK Igor Gabrovec, ki se poslancu Gigliju zahvaljuje za ponovno izkazano občutljivost in

razpoložljivost. “SSk se bo do začetka razprave v poslanski zbornici, ta bo predvidoma 10. oktobra, sestala še z ostalimi političnimi sogovorniki, začeni z Demokrasko stranko, saj je pot do uspeha vloženih popravkov nadvse strma in tvegana”, napoveduje tajnik SSK Gabrovec. Cilj slovenske stranke je, da slovenski narodni skupnosti v FJK omogoči čim večjo samostojnost, zato da Slovenci na političnih volitvah sami izberemo svoje zastopnike v obeh vejah italijanskega parlamenta.

Minuli teden so imeli v Kanalski dolini sestanek, na katerem so določili, da bo na tem robu slovenstva tudi v prihodnje potekalo poučevanje slovenskega jezika. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev so poučevanje prekinili. Sestanka med ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazdom Žmavcem in predsednikom SKGZ in SSO, Rudijem Pavšičem in Walterjem Bandljem, sta se udeležila tudi Anna Wedam iz Združenja Dom Mario Černet in Rudi Bartaloth iz Slovenskega kulturnega središča Planika. Povedali so, da se zavzemajo za sistemsko rešitev poučevanja slovenščine v Kanalski dolini.

Povejmo na glas

Mladim nujno dati dosti več

Na željo papeža Frančiška se bo Cerkev v letošnjem in prihodnjem letu še posebej posvetila mladim. V ta namen bo jeseni 2018 sklicana sinoda, zasedanje škofov z vsega sveta, in dodobra proučila stanje, stiske in pričakovanja prihajajoče generacije. Še posebej pomenljiv je uvodni pristop, saj so mladi povabljeni, da s pisno anketo podajo svoja mnenja o vseh temeljnih težavah, ki jih bremenijo. V tem vabilu je skrita želja, naj ne bi mladih obravnavali le od zgoraj navzdol, ampak jim dali priložnost, da izpovedo svoja pričanja, svoje težave in radosti, pa tudi vizijo prihodnosti, kateri gredo naproti. Nasploh njihovih glasov ni slišati več kot toliko, na odločujočih ravneh skoraj niso zastopani, medtem ko so kazalci njihovega položaja v družbi zares skrb vzbujajoči: dovolj se je spomniti na velike in prevelike brezposelnosti ter dejstva, da mnogo staršev vzdržuje svoje že odrasle potomce tja do 30. in 35. leta. In če imamo mladost za nekaj enkratno lepega in kar najlepšega, če občudujemo njeno neznanjsko energijo, njeno svetlo prepričanje in vero v samo lepe in osrečujoče dogodke in dogajanja v življenju, nas podatki o zdajšnjem stanju uvedejo v razmislek o nelepem in neosrečujočem straneh, ki jih je deležen mlad človek. Mlad človek med drugim doživlja nelagodja vseh vrst, čas se zanj premika počasi, nuja uresničitev je zahtevna, dolžnosti ni malo in tista sanjana osamosvojitve ali svoboda je v preveliki meri oddaljeno obzorje. Nekakšna neučaka-

nost izvira nadalje iz dejstva, da oseba na začetku in pri kasnejšem vstopu v svet odraslih vse, kar so pridobili starši in prej njihovi starši, osvoji zelo hitro, če ne takoj. Zato nemalokrat z nestrpnostjo stremi naprej ali vsaj hoče več razumevanja za svoje poglede, probleme in predloge. V tem smislu je tudi pobuda Cerkve prav v tem časovnem obdobju več kot na mestu. V vsesplošnem spreminjanju vsega in vsega sveta je namreč nevarno, da mladi ostanejo s svojimi sanjami, razmišljanji in opredeljevanji sami in se težko znajdejo v vedno novih razmerah, ki so trd oreh še za odrasle. Da smo si na jasnem: za mlade mora več in še več storiti družba v celoti, se pravi politika, na vsak način omogočiti ugodna posojila in cenovno dostopna stanovanja, da ne govorimo o delovnih mestih, kjer se pravzaprav vse začne. Na duhovni ravni pa bodo mladi zelo hvaležni, če jim bomo vrednote predstavili kot nekaj lepega, privlačnega in osrečujočega, in to tako, da jih bomo zanje navdušili in jih ne vanje tako ali drugače primorali. Oba navedena vidika, materialni in duhovni, sta bistvena in morata biti uresničena hkrati, sicer ni malo možnosti, da razočarani mladi končajo v svetu droge, vsakršnega delomrzništva in odpora do vsega, kar zahteva določeno zavzetost in napor. Res, napravimo za mlade kar največ in še več, bomo do njih razumevali in ljubeči, le tako bo naša družba zdrava in bo imela prihodnost, ki si jo vsi želimo.

Janez Povše

Kulturni center Lojze Bratuž Razstava del Alberta Sirka

Obrazi morja, obrazi ljudi

Likovne umetnine predolgo "pozabljenega" slikarja s tržaškega Krasa, Alberta Sirka (1887, Sv. Križ pri Trstu - 1947, Celje) so na ogled do 31. oktobra 2017 v lepih, svetlih razstavnih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Razstavo, ki je pod naslovom *Obrazi morja, obrazi ljudi* nastala v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči ob 130-letnici rojstva in 70-letnici smrti umetnika Sirka, so odprli v petek, 29. septembra 2017. Lepemu številu udeležencev odprtja, na katerem so bili navzoči tudi nekateri lastniki razstavljenih del, pa tudi predsednica društva Soča iz Kanala Milica Zimic in Peter Blažej, županji iz Števerjana in Sovodenj, Franka Padovan in Alenka Florenin – pisno sta svojo odsotnost opravičila goriška prefektinja dr. Isabella Alberti in minister za kulturo RS Anton Peršak –, je dobrodošlico namenila predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž Franka Žgavec in se zahvalila ustanovam (še posebno družbi KB 1909 in Zadrugi kraški banki) ter zasebnikom, ki so dali na razpolago slike za razstavo. Primerno glasbeno ozračje je s harmoniko ob izvedbi Scarlattijeve sonate v f molu ustvaril Manuel Persoglia, učenec SCGV Emil Komel v razredu Mirka Ferlana. Kot v Kanalu, kjer je bilo odprtje razstave uvod v Kogojeve dneve, 38. Mednarodni festival sodobne glasbe, je avtorja in njegove čudovite morske krajine in izrazite portrete predstavila kustosinja razstave, umetnostna zgodovinarica dr. Verena Koršič Zorn. Povedala je, da se je v letošnji spomladi oddolžila umetniku Sirku Narodna galerija v Ljubljani z bogato razstavo, ta goriška pa bo približala goriški javnosti delček zajetnega umetnikovega

opusa. Na njej je tudi prvič na ogled na novo odkrito delo, ki predstavlja zakonca Marijo Košuta in Marka Tenceja, "ki je eden od redkih Sirkovih do zdaj znanih primerov dvojnega portreta". Poleg te slike predstavljajo "novost" še portret Josipa Tenceja, morská veduta in otroška podoba Ljubice, ki so bile prvič predstavljene v Kanalu.

"Življenjska pot Alberta Sirka se je začela leta 1887 v Svetem Križu pri Trstu in se je že takoj izkazala vse prej kot enolična", je povedala Koršičeva. Po šolanju v domači vasi je učenje nadaljeval v Pulju, kjer je njegov oče dobil zaposlitev, nato pa spet v domačem Sv. Križu. Višjo šolo je opravil v Trstu in tam

za krajši čas izkoristil na raznih tržaških šolah".

V času fašizma se je izselil v Jugoslavijo, "deloval v Ljubljani, na Štajerskem, v Sv. Lenartu v Slovenskih goricah in Celju, obenem pa pogosto preživljal počitnice v Dalmaciji in Makedoniji, kamor se je z možem preselila njegova mlajša sestra. Med drugo svetovno vojno so ga Nemci poslali v internacijo v Srbijo. Tudi v teh razmerah, polnih preizkušenj in težav, je zbiral slovenske rojake, jim pomagal in seveda tudi slikal. Po vojni se je za krajši čas vrnil na Primorsko. Bolezen ga je prisilila na zdravljenje v Ljubljano, smrt pa ga je doletela v Celju, kjer je tudi pokopan. /.../ Po opisu tistih, ki so ga poznali in

Momar, 1919; tuš na papirju 18cmx24cm

"se mu je že ponudila možnost dopolnjevanja svojega slikarskega znanja, ki je oplemenitilo njegov izraziti naravni talent". Eno leto se je šolal na likovni akademiji v Benetkah, "diploma profesorja risanja v Urbinu mu je dodelila možnost poučevanja, ki jo je po vojaški službi v prvi svetovni vojni

delili z njim razne dogodivščine, je bil Albert Sirk hrust z otroškim srcem, poln življenjske vedrine, mehak in dobrosrčen, vedno pripravljen za šalo in izzivalne podvige. /.../ Vedno je imel čas za domače in prijatelje, za druženje z ribiči, za ribolov; predvsem je bil kot zaveden Slovenec duša pevske-

Foto dd

ga, igralskega, režiserskega in scenografskega delovanja v domačem kraju in povsod, kamor ga je zanesla pot. Tako se je na pobudo kriškega prijatelja Justa Košuta, že aktivnega na Goriškem, tudi Sirk povezal z goriško kulturno sceno, ki se je na zavidljiviakovnostni ravni razraščala v Trgovskem domu". Sirk je takrat razstavljal v Narodni knjižarni na današnji ulici Carducci. S svojimi ilustracijami je bogatil list Čuk na pal'ci, "naslikal je nekaj goriških motivov, ki jih žal še ni bilo mogoče odkriti; takrat je nastal tudi izrazit portret slikarja Ivana Čaraga", je pojasnila Koršičeva. Poudarila je to, da je bilo prav morje ena izmed njegovih najljubših in navdihujočih slikarskih tem. Za njim pa je takoj bil portret "ki ga je Sirk že zelo zgodaj vnesel v svoj ikografski seznam". Ker je bival tudi na Štajerskem in preživljal počitnice v Dalmaciji, je v svoje slikarske motive vnesel tudi štajerski valovit gričevnat svet, pa tudi eksotični pridih in orientalske posebnosti, kar je bilo "v takratni slovenski umetnosti prava redkost". "Od začetnih poskusov do prve pomembne razstave slovenske umetnosti v Trstu leta 1927, katere

pobudnik je bil prav Albert Sirk in ki so jo fašistične oblasti le kakdan po odprtju prepovedale, pa do njegovih zadnjih labodjih sprevov domačim krajem in kriškim ribičem, se je odvijal dolg proces ustvarjanja, ki je umetnika samorastniško in samohodniško vodil med 'vrsticami' različnih, iz realizma izhajajočih umetniških tokov". Ko se je Avgust Černigoj navduševal nad konstruktivizmom, je ostajal Sirk "zvest lastnim vzgibom in lastnemu pogledu na ustvarjalnost, ki je temeljila na brezmejnem občudovanju stvarstva, spoštljivem odnosu in brezpogojni navezanosti na slovenskega človeka in njegovo zemljo, na natančnem in rahločutnem opazovanju narave v vseh njenih dnevni in vremenskih preoblikah. Kot obmorski otrok je lahko že zelo zgodaj opazoval spreminjanje barvne lestvice okolja od jutra do noči, v sončni svetlobi in luninem svitu, viharje na morju, sončne vzhode in zahode, besnenje razburkane morske gladine, pa tudi delo ribičev na kopnem in na morju. Druga velika umetnikova ljubezen pa so bili ljudje, domači, prijatelji, znanci, ki so mu bili priročni in hvaležni

bežen prikaz njegovega širokega motivnega razpona pa so razstavljeni tudi tihožitje, gorska krajina, vaški in mestni izrezi, orientalski motivi, religiozni deli in karikatura, čemur se prilagajajo tudi slikarske tehnike: olje, akvarel, tempera, pastel, tuš, oglike in svinčnik na različnih podlagah. Od najstarejšega morskega motiva iz leta 1913 z umirjeno in enakomerno potezo čopiča v lenobnem vzdušju in pastelnih barvnih odtenkih, preko bojne flote na razburkanem morju, ki se navezuje na njegova vojna leta, preživeta na ladji avstrijske vojne mornarice, do spreminjajočega se ozračja na obmorskih vedutah Miramara in sosednih krajev, do fovistično krepkih barvnih kontrastov na sliki Vrgada lahko zaznavamo umetnikovo prefinjeno in za trenutno vzdušje občutljivo oko in izbiro najprimernejšega načina izražanja. Zato nas ne smejo presenečati krepke realistične poteze ali na impresionizmu spominjajoča tehnika nalaganja drobnih barvnih slojev za lovljenje trepetajoče svetlobe ob naravnih spremembah ozračja.

/ str. 9
Iva Koršič

Ljubljana / Narodna galerija: razstava del Helene Kottler Vurnik

Tančica skrivnosti vse tanjša

Prvič je na ogled opus akademske slikarke, oblikovalke in dekoraterke Helene Kottler Vurnik.

Dne 26. septembra je minilo 135 let od rojstva Helene Kottler Vurnik. Na Dunaju se je rodila pravniku Moritzu Kottlerju in Bronislavi (roj. Trug), hčeri zdravnika, po rodu iz poljske Galicije. Po meščanski šoli je Helena obiskovala srednjo šolo za klavir in šolo za risanje in akvareliranje. Na prigrvarjanje mamine sestre je šolanje nadaljevala na dunajskem Cesarsko-kraljevem grafičnem izobraževalnem in raziskovalnem zavodu; med l. 1903 in 1909 se je izpopolnjevala v prostoročnem risanju in različnih grafičnih tehnikah. Ker tedaj dunajska Akademija upodabljaajočih umetnosti ni sprejemala študentk, saj so v primerjavi z moškimi veljale za manj sposobne in drugače čuteče, se je 1907 vpisala še na Umetnostno šolo za žene in dekleta, imenovano tudi Damska akademija. Helena je šolanje na njej 1910 uspešno končala in prejela naziv *akademska slikarka*. Podeljena ji je bila tudi polletna državna štipendija, s pomočjo katere

je odpotovala v Italijo in ustvarjala v okolici Modene.

Zatem se je Helena Kottler na Dunaju zaposlila kot ilustratorka pri časopisu *Illustrierte Wiener Extrablatt* in si najela atelje. Ludwig Michalek in Rudolf Jettmar, mentorja na Damski akademiji, sta ji še dalje stala ob strani: zadnji, od 1910 profesor na Akademiji, ji je omogočil risanje akta,

oba pa sta ji odprla vrata v *Künstlerhaus in Hagenbund*, kjer je 1912 in 1913 sodelovala na skupinskih razstavah.

Maja 1913 je v Pratru pri slovenskem zoofiziologu Francu Megušarju (doma iz Kamne Gorice pri Radovljici; 1903 delal na zoološki postaji v Trstu, nato do 1913 v vivariju v dunajskem Pratru, od 1915 do odhoda na fronto poleti 1916 na Kmetijski poskusni postaji v Gorici), spoznala Ivana Vurnika, svojega bodočega moža. Nedvomno se je Helena v prestolnici gibala tudi v družbi slovenskih intelektualcev, kar potrjuje poroka njene starejše sestre Luize s Slovencem Draganom Šando, pesnikom in teoretikom iz Rogatca; le-ta se je med študijem v prestolnici družil z Ivanom Cankarjem, Otonom Župančičem in njuno družino. Ivan Vurnik (1884-1971), doma iz znamenite družine iz Radovljice (ded in oče sta vodila daleč naokrog priznana podobarsko delavnico), se je po končanem študiju arhitekture na Dunaju (1912) zaposlil pri Ludwigu Baumannu, vodji gradnje novega Hofburga. V prestolnici se je družil predvsem s slovenskimi katoliško usmerjenimi intelektualci, med katerimi so bili Izidor Cankar, France Stele, Angela Pi-

skernik in Franc Kimovec. Zadnji je l. 1911 v Rimu doktoriral iz bogoslovja, nato pa med l. 1911 in 1913 študiral cerkveno glasbo na novoustanovljenem oddelku dunajske Akademije za glasbo in dramske umetnosti v Klosterneuburgu. S Heleno Kottler sta se poznala že pred njenim srečanjem z Ivanom, Kimovec in Vurnik pa sta bila že prej dobra prijatelja, kar dokazuje tudi Kimovčev namig Ivanu, da je Helena zanj primerna nevesta. Že poleti 1913 sta se Helena Kottler in Ivan Vurnik posvečala skupnemu projektu – opremiti zasebne kapele koprsko-tržaškega škofa Andreja Karlina v škofijski palači v Trstu; naročilo jima je posredoval Franc Kimovec, nastalo pa je pod očitnim vplivom Leopoldove cerkve na dunajskem Steinhofu, zgrajene med 1904 in 1907 po načrtih Otta Wagnerja. Že tedaj je bilo njuno sodelovanje pri umetnostnem snovanju izjemno tesno in težko ločljivo. Novembra 1913 sta se Ivan in Helena poročila. Njuno sodelovanje se je od tedaj dalje še intenzivneje prepletalo, izvajalec pa je bil enkrat eden, drugič drugi. Vemo, da je tudi Ivan slikal, snoval pa je

tudi načrte za cerkvene tekstilije. Februarja 1915 sta se zakonca Vurnik preselila na Kranjsko – najprej v Radovljico, nato v Ljubljano. Helena se je pridno učila slovenščine, a v novo okolje se ni vživela. Rodila je Miro (1916) in

Nika (1923), Ivan pa je zaslužen za ustanovitev oddelka za arhitekturo (1920) na Tehnični fakulteti v Ljubljani, kjer je služboval do upokojitve (1957). Vsa leta skupnega življenja sta snovala in uresničila mnoga večja in manjša naročila, danes raztresena po vsem slovenskem ozemlju – od Trsta in Mirna pri Gorici do Maribora ter od Bleda in Radovljice do Ribnice in Starega trga pri Ložu; Helena je nekaj del ustva-

čila tudi za slovenske naročnike v ZDA. Delala sta za profane naročnike in za Cerkev. Slogovne značilnosti dunajske secesije sta prenesla v naš prostor in jih nacionalno obarvala – sprva bolj sramežljivo (Helenino *Oznanjenje* za Karlinovo kapelo v Trstu, 1915), pozneje vse bolj odločno (Zadružna gospodarska banka v Ljubljani, 1922; komplet mašnih oblačil s pridatki za knezoškofa Bonaventuro Jegliča, 1923). Ivan Vurnik je l. 1964, dve leti po Helenini smrti, Narodni galeriji v Ljubljani daroval ženino umetnostno zapuščino. Zelo raznorodno gradivo (okrog 900 kosov) je dolga desetletja počivalo v zaboju tako, kot ga je uredil in opremil Vurnik. Pred desetimi leti pa je Andrej Smrekar, kustos v Narodni galeriji, med pripravami na razstavo *Prvi list. Začetki umetniške grafike na Slovenskem 1900-1920* začel v zaboju odkrivati Helenine drobne umetnine; vrsta osnutkov, študij in skic pa nam poroča o načinu umetničnega razmišljanja in o postopkih snovanja umetnin večjih dimenzij – oljnih slik, mozaikov, stenskih slikarj, vitrajev in tekstilij. Doslej delno prikrit opus Helene Kottler Vurnik je zdaj zasijal z vso svojo umetniško močjo. V Narodni galeriji v Ljubljani je na ogled do 3. decembra 2017.

Mojca Jenko

Komisija za reševanje prikritih grobišč

Namen ni vsiljevati ureditve skupnih grobov

Vladna komisija za reševanje vprašanih prikritih grobišč je na nedavni seji obravnavala kritike na predstavitev spomenika za žrtve v Krimski jami in na Mačkovcu. Ostro kritik obžalujejo, a dodajajo, da imata župnija Begunje in občina Cerknica pravico, da se z avtorji kritik dogovorita za drugačno ureditev skupnega groba, a za lastna sredstva. Po naročilu vladne komisije je arhitekt Robert Dolinar namreč pripravil zasnovo ureditve grobov za žrtve revolucionarnega nasilja. Likovna zasnova groba naj bi temeljila na nekakšnem sarkofagu, hkrati pa posredovala do skrajnosti očiščeno ikono doma. "S to gesto vse pobite simbolično vračamo domov", je zapisano v predstavitvi Dolinarjeve rešitve v avgustovski prilogi časnika Družina.

A na predlog zasnove groba za žrtve iz Krimske jame in z Mačkovca so na komisijo romale kritike Franca Korošca in Damjana Debevca. V imenu nekaterih svojcev in skupine Mačkovec 2013 Korošec med drugim navaja, da predlagani

ali brez", pa je za njihovo dožemanje in pojmovanje popolnoma nesprejemljiv. Komisiji tudi očita, da se postopki izvajajo brez soglasja svojcev. Podpore njihovim prizadevanjem proti "betonskemu zacementiranju" pokopanih

je izrazil tudi predsednik društva Združeni ob lipi sprave Janez Juhant. Kot je pred časom zapisal v pismu podpore, je nerazumljivo, "da se pri nas še vedno uveljavlja polpretekla totalitarna praksa, da se stvari urejajo mimo tistih, ki so najbolj neposredno prizadeti". Komisija je kritike preučila in v izjavi za

javnost spomnila, da zakon o prikritih grobiščih in pokopu žrtev daje svojcem pravico, da sami pokopljejo žrtve v svoje družinske grobove. Ob tem so

poudarili, da "se v obliko, napise in ureditev družinskega groba nihče ne bo vtikal", ker gre za zadevo družine. Za pokojne, pri katerih svojci niso znani, pa mora dostojno poskrbeti država, ki je to skrb prepustila komisiji. Tako zakon tudi napotuje komisijo, da v teh primerih uredi pokop v skupne grobove in postavi spominsko obeležje. Ob tem razumejo, da je o tem, kakšen bo spomenik, v Sloveniji težko doseči soglasje. A sami so predlog Dolinarja pozitivno sprejeli. Za oba grobova umorjenih v Begunjah pri Cerknici pa je komisija pridobila soglasja upravljavca, in sicer od cerkniške komunale in lastnika groba, cerkniške župnije, so navedli in dodali, da prav tako kamnosek pripravlja ponudbo za postavitev obeh spomenikov. "Župniji Begunje in občini Cerknica nihče ne vsiljuje ničesar, kar je v nasprotju z njuno željo. Imata vso pravico, da se z avtorji kritik dogovorita za izdelavo drugačne ureditve skupnega groba neznanih žrtev v breme lastnih ali njihovih sredstev", je še dodala komisija.

Praske s preteklostjo

Ob knjigi "Karla – Udaba o Dragi"

V nedeljo, 24. septembra 2017, je dr. Gorazd Bajc v Primorskem dnevniku pisal o knjigi Igorja Omerze *KARLA – UDABA O DRAGI*. Na predstavitvi knjige, ki je bila "Pod lipami" v Gorici, je eden od poslušalcev vprašal avtorja knjige: "Kakšen namen imate, ko to raziskujete"? Med drugimi pojasnili je bilo tudi to, da je pač v pokoju in ima nekaj več časa, pa se s tem ukvarja.

Udaba je imela svoje lovke nekako tako, kot so jih imele ali jih še imajo vse obveščevalne službe po svetu. (Odprto vprašanje ostaja, kdo pa ima danes podobno ali enako vlogo, kot jo je imela Udaba? Vsi vemo, da obveščevalne službe so in bodo, vprašanje pa je, komu danes služijo ...)

V navedenem članku g. Bajca piše, da je omenjanje imen in priimkov sodelavcev Udbe danes med najbolj kočljivimi in tudi občutljivimi vprašanji. G. Bajcu dam prav, ko piše, da bi bilo treba določene sodelavce Udbe tudi analizirati. Takole pravi: "So bili vsi omenjeni res sodelavci? Na podlagi česa so posamezniki pristali na tako 'umazano' igro? Je bil denar edina motivacija? So se vsi 'sodelavci' zavedali, kakšno igro igrajo? So vsi pri tem oškodovali posameznike ali skupine ali so morali igrati neko večjo igro, ki jim je bila bolj ali manj vsiljena? ..."

Na vprašanje, zakaj je nekdo pristal na sodelovanje z Udbo, je več odgovorov. Lahko je imel kako osebno korist – takih ni bilo malo! Ali je naredil kak večji prekršek, lahko mu je bil tudi podtaknjen, bil prisiljen, da ni bil kaznovan ali da bi se to ne razvedelo, je na sodelovanje pristal. Ne smemo pozabiti na vse tiste, ki so trgovali čez mejo. Vsaj o nekatereh bi lahko napisali cel roman. Bili pa so tudi zelo preprosti, naivni, dobronamerni posamezniki, ki so določenim tovarišem in tovarišicam mimogrede izblebetali marsikaj, kar je njim služilo za nadaljnje poročanje. O teh zadnjih bi lahko pripomnil, da, ko so se zavedali, kaj počenjajo, so nekateri celo zboleli ...

Tudi o takih je dovolj snovi za nov roman. Pri kakšnem duhovniku je sodelovanje bilo ujetu z njegovim delovanjem. Da je lahko delal, recimo z mladino, je pač moral kdaj tudi kaj poročati ... Kaj? Kako? Iskreno, zvito, pavšalno ...? Odvisno od posameznika. Ne bi se dotikal tiste kategorije sodelavcev Udbe, ki so dobili na račun sodelovanja službe tudi pokojnino ali celo borčevsko pokojnino, čeprav so njihovi svojci umrli celo pred vojno in niso imeli z NOB-jem nobene povezave in je penzijo prejemal na račun špijonaže ... Paleta teh sodelavcev, tudi iz našega ljubelega zamejstva, je bila zelo široka. Spomnite se samo vseh tistih, ki so imeli brezplačno zdravljenje (počitnice!) v slovenskih toplih krajih ali slovenskih gorskih zdraviliščih. O vsem tem ni treba razpravljati ... Ko odkriješ sosedo, sodelavca, sorodnika ali prijatelja v nekem udbovskem seznamu, se pač zamisliš. Če je to preprosta naivna oseba, veš, da je to delala iz naivnosti, če pa uvidiš, da je to nekdo počenjal iz koristiljubja, potem pa se zamisliš, kot se jaz velikokrat zamislim nad nekaterimi našimi takšnimi in drugačnimi kameleonskimi tipi, ki so v času komunizma komunistom lizali pete, danes pa nastopajo zelo arogantno in vehementno pa celo udrihajo po tistem času ali pa "znanstveno" poročajo o tisti dobi ... Popolnoma verodostojno pa je, da so v teh udbovskih seznamih tudi ljudje, ki sploh niso bili "špiclji", ampak jih je Udaba zasliševala in hotela pridobiti, pa so se znašli na njenem seznamu. Teh res ni veliko, pa so.

Ne smemo pozabiti: obveščevalne službe so bile in bodo obstajale še naprej! Prav tako ne smemo pozabiti, da si te službe posredujejo informacije. "Ti meni to, jaz tebi to!" To je bilo in bo. Čež petdeset let, ko bodo nekateri arhivi odprti, bodo naši znanamci lahko o sedanjem času o tej temi izvedeli marsikaj, predvsem pa vse tisto, česar nihče med nami danes sploh ne misli.

Ambrož Kodelja

Poslanica papeža Frančiška za 1. svetovni dan ubogih

Ne ljubimo z besedami, ampak z dejanji (1)

1. "Otroci, ne ljubimo z besedo, tudi ne z jezikom, ampak v dejanju in resnici" (1 Jn 3,18). Te besede apostola Janeza vsebujejo zahtevo, ki je noben kristjan ne sme prezreti. Resnost, s katero nam 'ljubljeni apostol' to Jezusovo zapoved izroča vse do današnjega dne, še bolj prihaja do izraza, ko so prazne besede, ki pogosto prihajajo iz naših ust, v nasprotju s konkretnimi dejanji, ki naj bi bila naše merilo. Ljubezen ne dovoljuje izgovorov: ko se namenimo ljubiti, kakor je ljubil Jezus, moramo slediti njegovemu zgledu, še zlasti, ko smo poklicani k ljubezni do ubogih. Sicer pa je dobro znano, kako nas ljubi Božji Sin, na kar nas Janez zelo jasno opominja. Njegova ljubezen sloni na dveh stebrih: Bog nas je prvi ljubil (prim. 1 Jn 4,10.019) in v svoji ljubezni se nam je popolnoma podaril, za nas je dal celo življenje (prim. 1 Jn 3,16). Takšna ljubezen ne more ostati brez odgovora. Čeprav je enostranska in v zameno ne zahteva ničesar, v srcih vžiga tako močan ogenj, da vsi nanjo odgovarjajo z ljubeznijo, kljub svojim omejitvam in grešnosti. To pa se lahko zgodi le tedaj, ko v svoje srce, kolikor mogoče, sprejememo božjo milost, njegovo usmiljeno ljubezen, ki našo voljo in celo čustva nagiba k ljubezni do Boga in bližnjega. Tako lahko milost, ki izvira tako rekoč iz srca Trojice, preoblikuje naše življenje ter rodi sočutje in dela usmiljenja v dobro naših bratov in sester v stiski.

2. "Ta nesrečnik je klical, in Gospod je slišal" (Ps 34,7). Cerkev je vedno razumela pomembnost tega klica. Veliko pričevanje za to je na prvih straneh Apostolskih del, kjer Peter prosi brate, naj izberejo sedem mož, ki so "polni Duha in modrosti" (Apd 6,3), da bodo služili ubogim. To je gotovo eden prvih znakov, s katerimi je krščanska skupnost stopila na svetovni oder: služenje najbolj ubogim. Vse to je bilo mogoče, ker je krščanska skupnost razumela, da se mora življenje Jezusovih učencev izražati v bratstvu in solidarnosti v pokornosti Jezusovim besedam blagor ubogim, ker so dediči nebeškega kraljestva (prim. Mt 5,3). "Prodajali so premoženje in imetje ter od tega delili vsem, kolikor je kdo potreboval" (Apd 2,45). Te besede jasno kažejo živo skrb prvih kristjanov. Evangelist Luka, ki več od drugih piscev piše o usmiljenju, pri opisu deljenja v prvi skupnosti ne govori z zanosom. Nasprotno, s svojimi besedami želi nagovoriti vernike vseh generacij in tako tudi nas, da bi nas podprl v vztrajnem pričevanju in nas spodbudil k skrbi za najbolj uboge. Enak nauk z enakim prepričanjem nam izroča apostol Jakob, ki v

svojem pismu ne skopari s krepkimi in ostrimi besedami: "Poslušajte, moji ljubi bratje! Ali ni Bog izbral tistih, ki so revni na svetu, a bogati v veri in dediči kraljestva, ki ga je obljubil vsem, kateri ga ljubijo? Vi pa ste osramotili reveža. Ali vas ne zatirajo in vlačijo pred sodišča prav bogati? ... Kaj pomaga, moji bratje, če kdo pravi, da ima vero, nima pa del? Mar ga lahko vera reši? Če sta brat ali sestra gola in jima manjka vsakdanje hrane, pa jima kdo izmed vas reče: 'Pojdita v miru! Pogrejeta se in najejta', a jima ne daste, kar

razmišljanja. A Sveti Duh jih je še naprej vztrajno klical, naj pogled upirajo v bistveno. Poklical je može in žene, ki so na različne načine posvetili življenje služenju ubogim. Koliko strani zgodovine so v teh dva tisoč letih popisali kristjani, ki so v skrajni preproščini in ponižnosti ter z velikodušno in ustvarjalno ljubeznijo služili najubožnejšim bratom in sestram! Najvidnejši zgled imamo v Frančišku Asiškem, ki so mu v dolgi stoletjih sledili mnogi sveti može in žene. Frančišku ni

potrebujeta za telo, kaj to pomaga? Tako je tudi z vero, če nima del; sama zase je mrtva" (Jak 2,5–6. 14–17). 3. Kljub temu se kristjani v določenih obdobjih niso v polnosti držali tega klica, ker jih je okužil svetni način

zadoščalo, da bi gobavce objemal in jim dajal miloščino, ampak je raje šel v Gubbio, kjer je bival z njimi. To srečanje je razumel kot odločilni trenutek v svojem spreobrnjenju: "Ko sem namreč bil še v grehah, se mi je zdelo zelo zoprno videti

gobavce. Gospod pa me je sam pripeljal mednje in bil sem usmiljen z njimi. In ko sem se oddaljil od njih, se mi je to, kar se mi je zdelo zoprno, spremenilo v sladkost za dušo in telo" (FOP 1–3: FF 110). To pričevanje je dokaz preobrazbene moči ljubezni do bližnjega in krščanskega življenjskega sloga. Na uboge ne smemo gledati zgolj kot na prejemnike dobre prostovoljske prakse enkrat na teden ali še manj spontanosti dejanj dobre volje, s katerimi pomirimo vest. Čeprav so taka dejanja dobra in koristna, ker nam pomagajo postati dovetnejši za stiske mnogih ljudi in krivice, ki so pogosto njihov vzrok, bi nas morala voditi k resničnemu srečanju z ubogimi in k deljenju, ki postane način življenja. Molitev, hoja po stopinjah Jezusovih učencev in spreobračanje najdejo potrditev evangelijske pristnosti in prav tako ljubezni in deljenju. Takšno življenje je vir veselja in dušnega miru, ker se z lastnimi rokami

dotikamo Kristusovega telesa. Če želimo resnično srečati Kristusa, se moramo dotakniti njegovega telesa v telesih trpečih ubogih kot odgovor na zakramentalno obhajilo, dano v Evharistiji. Kristusovo telo, ki ga lomimo pri svetem bogoslužju, se nam razkriva v ljubezni in deljenju, v obrazih in osebah najbolj ranljivih bratov in sester. Besede svetega Janeza Krizostoma so še vedno sodobne: "Počastiti hočeš Kristusovo telo? Pazi, da ga ne boš zaničeval v njegovi goloti, ko bi ga tukaj častil s svilenimi oblačili, zunaj pa prezrl, da trpi pomanjkanje v siromakih zaradi mraza in golote" (Homilije o Matejevem evangeliju, 50,3: PG 58). Zato smo poklicani, da pristopimo k ubogim, jih srečamo, se jim zazremo v oči, jih objamemo in jim pokažemo toplino ljubezni, ki bo uničila krog njihove osamljenosti. Dlan, ki jo iztegujejo proti nam, je tudi vabilo, da stopimo iz svojih varnih okvirov in udobja ter prepoznamo vrednost uboštva kot takega.

Ob 70. obletnici vikarije na Kostanjevici / Jedrnat pregled zgodovinskih dogodkov

Milostni kraj prinaša mir prebivalcem z obeh strani nekdanje meje

Kot smo že poročali, je s slovesno mašno daritvijo v cerkvi Gospodovega oznanjenja Mariji v nedeljo, 24. septembra 2017, župnija Nova Gorica - Kapela počastila spomin na 70 let delovanja samostojne vikarije na Kostanjevici v Novi Gorici, lahko bi rekli tudi župnije, saj je ta imela vse pristojnosti župnije. S to slovesnostjo se je tudi župnija pridružila praznovanju ob 70-letnici začetka gradnje novega mesta. Mašo je daroval generalni minister frančiškanske province p. Marjan Čuden ob somaševanju domačih bratov in dekana Lojzeta Kržišnika. Slovesnosti se je udeležil novogoriški župan Matej Arčon z družino. Prisotna pa je bila tudi ambasadorica projekta TENSO ga. Bernarda Fink z možem, saj je ob 12. uri pozdravila koncert Evropskega komornega zbora Tenso.

Pred sv. mašo je gospa **Mira Bastjančič** prebrala tehten zapis o začetkih vikariata na Kapeli. Zapis nam je vlijudno poslala Mirjam Breclj, skrbnica zgodovinske knjižnice frančiškanskega samostana Kostanjevica v Novi Gorici. Z veseljem ga objavljamo.

Po podpisu Pariškega mirovnega dogovora 10. februarja 1947, ki je določil nove meje med Italijo in Jugoslavijo, so italijanski frančiškani že naslednji dan zapustili samostan na Kostanjevici in ga skupaj s cerkvijo prepustili slovenskim, ki so že od l. 1945 bivali skupaj z njimi. Sporazum je stopil v veljavo 15. 9. 1947 in je pomenil vrnitev Kostanjevice - njenega svetišča in samostana Sloveniji oz. Jugoslaviji, hkrati pa je te dele ozemlja odrezal od takratne škofijske uprave v Gorici. Takoj naslednji dan, 16. 9. 1947, je apostolski administrator dr. Franc Močnik podpisal dekret o ustanovitvi samostojne vikarije na Kostanjevici v Novi Gorici s polnimi pastoralnimi pooblastili.

Leta 1947 Nove Gorice še ni bilo. Bilo je nekaj hiš na zahodni strani pobočja Kostanjevice proti železnici, železničarski bloki,

naselje na Rafutu, posamezne hiše na Grčni, naselje v Rožni Dolini in v Stari Gori. Začetki po vojni so bili kruti. Ljudje, ki so jih naseljevali v železničarske bloke in v prazne hiše, so živeli v težkih pogojih, po navadi je bilo več družin v enem stanovanju.

Na Kostanjevici so začeli že od februarja l. 1947 postopoma uvajati slovenščino pri maši, spremenili so nedeljski mašni urnik, pobožnost križevega pota je bila po dolgem času zopet v slovenskem jeziku. Čutila se je velika potreba po duhovni oskrbi prebivalstva, ki zaradi vojne in neurejenih obmejnih zadev še ni bila vzpostavljena v smislu župnijskega delovanja. Kronika v letu 1947, ki jo je vestno pisal p. Otmar Vostner, prvi vikar in nato župnik, opisuje dogodke v postu, o slovesnem praznovanju Velike noči, o novi maši, ki jo je daroval p. Mavricij Supan, obhajali so godove Slovincem pomembnih svetnikov in vse glavne cerkvene praznike. Kroniški zapisi nam govorijo o porastu krstov in porok, v naslednjih letih so bile množične birme. Pri verjetno izredni birmi je leta 1953 ta zakrament prejelo 714 ljudi. Veliko potrebo nove župnije je razumel kromberški duhovnik in skladatelj Vinko Vodopivec, ki je poslal svoje pevce na Kostanjevico, da bi pomagali na pevskem koru.

Dostopa iz "mesta" na Kostanjevico takrat ni bilo, obstajale so le steze z južne in s SZ smeri nato po stopnicah do cerkve. Pot iz Gorice po Kapelski ulici - Via della Cappella je bila presekana z državno mejo. Z avtomobilom je bilo možno priti po gozdni poti po grebenu hriba. Cesta, ki danes vodi na Kostanjevico, je bila trasirana l. 1966, asfaltirana pa šele pet let kasneje. Meja - železna zavesa med vzhodom in zahodom, je bila zelo strogo zastražena in prebivalci Kostanjevice so bili pod stalnim policijskim nadzorom. Oblast je bila sovražno nastrojena do njih in

večkrat so bili patri klicani na policijo, kjer so jih zasliševali, marsikdo je bil kaznovan, tudi z zapornom ali izgnan.

Apostolski administrator dr. Mihael Toroš je samostojni vikariat dne 16. 11. 1953 povišal v župnijo Marijinega oznanjenja na Kostanjevici, kot so jo poimenovali. V teh 70 letih je tu domovalo veliko število bratov frančiškanov, tu sta bila nekaj časa tudi noviciat in sedež apostolske administrature za Slovensko Primorje. Župnijo je do sled v vlogi župnika vodilo 10 patrov, nekateri so bili v tej vlogi večkrat. Z veliko hvaležnostjo jih imenujem: Otmar Vostner, Andrej Vovk, Alojzij Kos, Peter Vrtačič, Matej Papež, Jože Urbanija, Nikolaj Žvokelj, David Šrumpf, Krizostom Komar in Tomaž Pinter.

Prvotni in novi prebivalci Nove Gorice z vero v srcu so radi prihajali na Kostanjevico in pomagali bratom frančiškanom, ki so bili primorani živeti v povsem neprimernih prostorih. Samostan je med vojno služil za nastanitev vojašnice in skladišče in je bil po koncu vojne izropan in potreben temeljite obnove. Kapelski župljani, moški in ženske, so pomagali pri vsakem delu in

Kostanjevico praktično gradili obenem z mestom ter jo pomagali ohraniti tudi v najtežjih trenutkih, kot je bil rušilni potres l. 1976. Za ta kraj, za cerkev in samostan so skrbeli kot za svoj dom in so z lastnimi rokami obnavljali in kulturni spomenik, edinstven za novo mesto. Nova Gorica se je 70 let gradila in rasla tudi na duhovnem področju, s podlago večstoletne kulture, ki jo izpričujejo Kostanjevica in njena sakralna dediščina, ob pomoči bratov frančiškanov, ki so zaščitni znak Kostanjevice.

Na hribu Kostanjevica ni samo versko središče, je obenem tudi pomemben zgodovinski in kulturni pomnik: imamo cerkev iz 17. stoletja, grobnice Burbonov, samostansko oz. Škrabčevo knjižnico, rožni vrt, klop dveh predsednikov in še marsikateri zaklad. Vse to je bogatilo ljudi, istočasno pa so dodajali tudi svojo duhovno noto, ki so jo nosili v srcu. Marsikomu ta milostni kraj prinaša mir, je kraj druženja in rekreacije za ljudi z obeh strani meje.

Mesto se je širilo, zato se je naša "pražupnija" leta 1976 pridružila še Župniji Kristusa Odrašenika, l. 1982 pa je bila na severnem obrobju mesta posvečena tudi nova cerkev.

Župnijska cerkev Marijinega oznanjenja je trenutno v obnovi. Obnavljajo freske v veliki centralni luneti pred prezbiterijem, zaradi del je oviran tudi dostop skozi atrij v cerkev in samostan. A glavni oltar s Kostanjeviško Marijo je blestel izza železnih drogov, saj se je prazniku z lepo okrasitvijo poklonila ga. Sabina Šegula, ki jo poznamo po krašenju bazilike sv. Petra v Rimu za Veliko noč. Tako smo bili v najlepšem domu na najlepšem kraju.

Kratke

Papež je naznanil začetek kampanje o migrantih 'Potuj z drugimi'

Ob koncu splošne avdiencije je papež Frančišek 27. septembra napovedal uradni začetek kampanje Potuj z drugimi (Share the Journey), ki jo pripravlja Caritas Internationalis. Pozdravil je na avdienci navzoče migrante, prosilce azila in begunce ter delavce italijanske Karitas in drugih katoliških organizacij. Kot je dejal, so "znamenje Cerkev, ki si prizadeva biti odprta, vključujoča in sprejemajoča", pri tem pa se jim je zahvalil za njihovo neutrudno delo. "S svojim vsakodnevnim prizadevanjem nas spominjate, da nas sam Kristus prosi, naj sprejmemo svoje brate in sestre migrante in begunce z odprtimi rokami", je dejal papež in pripomnil, da, ko so roke odprte, so pripravljene na iskren in topel objem. To ponazarja tudi stebrišče okoli Trga svetega Petra, ki predstavlja mater Cerkev, ki objema vse, ki delijo skupno pot. Kot je poročal Radio Vatikan, je sveti oče še izrekel dobrodošlico predstavnikom različnih organizacij civilne družbe, ki si prizadevajo pomagati migrantom in beguncem in ki so skupaj s Karitas podprli zbiranje podpisov za nov zakon o migrantih, bolj povezan s sedanjim stanjem.

Mednarodno kampanjo Potuj z drugimi so nato predstavili na tiskovnem uradu Svetega sedeža. Govorili so kardinal Luis Tagle, predsednik Caritas Internationalis; s. Norma Pimentel, direktorica Karitas Rio Grande Valley v ZDA; direktor Karitas Etiopije, Bekele Moges, in Oliviero Forti, vodja urada za begunce pri Karitas Italije. O svojih življenjskih zgodbah pa so na tiskovni konferenci spregovorili tudi sami migranti in begunci.

Diakonska posvečenja v Cerkvi na Slovenskem

Diakoni lahko berejo in oznanjajo Božjo besedo, prisostvujejo pri sklenitvi zakramenta sv. zakona, delijo blagoslove ter vodijo krščanski pogreb. V mesecu oktobru bo v Cerkvi na Slovenskem devet bogoslovcev prejelo diakonsko posvečenje. ŠKOFIJA CELJE

Na god sv. Uršule, v soboto, 21. oktobra 2017, bo ob 10. uri v celjski stolnici prejel red diakonata Matic Lesjak, bogoslovec 6. letnika, doma iz župnije Sv. Jurij ob Taboru.

ŠKOFIJA KOPER

V torek, 10. oktobra 2017, ob 9. uri bo v cerkvi svetega Ignacija Lojolskega v Rimu prejel diakonsko posvečenje bogoslovec Škofije Koper Blaž Kernel na študiju v Rimu.

V nedeljo, 29. oktobra 2017, ob 16. uri bosta na Sveti Gori prejela diakonsko posvečenje bogoslovca Škofije Koper Gašper Naglost iz župnije Vipava in Andrej Penko iz župnije Ubeljsko.

NADŠKOFIJA

LJUBLJANA

Diakonsko posvečenje bo v nedeljo, 29. oktobra 2017, ob 15. uri v župnijski cerkvi sv. Jožefa v Ivančni Gorici. Posvečeni bodo trije bogoslovci ljubljanske nadškofije: Primož Meglič, roj. 13. avgusta 1993, iz župnije Ivančna Gorica; Marko Mrlak, roj. 15. aprila 1966, iz župnije Žiri; Peter Stele, roj. 5. julija 1989, iz župnije Komenda. Skupaj z njimi bosta v diakona posvečena tudi redovna bogoslovca: cistercijan br. Jona Vene, roj. 10. aprila 1981, iz župnije Ljubljana - Sv. Peter; kapucin br. Miroslav Pavšek, roj. 11. februarja 1983, iz župnije Zagorje ob Savi.

ŠKOFIJA NOVO MESTO

Diakonsko posvečenje v novomeški škofiji bo v soboto, 28. oktobra, ob 10.00 v Župniji Podzemelj v Beli krajini. Škof msgr. Andrej Glavan bo podelil diakonsko posvečenje bogoslovcu 6. letnika Branku Jurejevčiču.

ŠKOFIJA MURSKA SOBOTA

28. junija 2017 je bil v soboški stolnici v diakona posvečen Aljaž Baša, iz župnije Beltinci.

Tri stopnje zakramenta sv. reda v Katoliški Cerкви

1. Diakonat je prva stopnja svetega reda. Navadno diakonsko posvečenje prejmejo kandidati za duhovništvo, Cerkev pa je po drugem vatikanskem cerkvenem zboru (1962-1965) kot samostojno službo, ki jo lahko prejmejo samski ali že poročeni moške, ponovno vzpostavila tudi stalni diakonat. Diakonska služba je predvsem služba služenja. Diakoni lahko berejo in oznanjajo Božjo besedo, prisostvujejo pri sklenitvi zakramenta sv. zakona, delijo blagoslove ter vodijo krščanski pogreb.

2. Prezbiterat (duhovništvo): Duhovniško posvečenje diakoni prejmejo po polaganju rok škofa, ki jih postavlja v polno službo Cerкви. Mašniki v občestvu s škofom in Cerkvijo v zakramentu sv. reda obhajajo evharistijo in podeljujejo druge zakramente (krst, obhajilo, spoved in bolniško maziljenje) ali kot zastopniki Cerkve prisostvujejo pri sklenitvi zakramenta sv. zakona. V izrednih primerih z dovoljenjem škofa lahko podelijo tudi zakrament sv. birme.

3. Episkopat (škofovstvo). Škofje s škofovskim posvečenjem po rokah škofa posvečujevalca in drugih navzočih škofov prejmejo polnost duhovniškega posvečenja. Škofom je pridržano podeljevanje dveh zakramentov, ki jih duhovniki ne podeljujejo - to sta sv. birma in sv. mašniško posvečenje (sv. red). Zanje so značilne tri službe: učiteljska, posvečevalna in vodstvena. Učiteljska služba je povezana predvsem z oznanjevanjem evangelija, posvečevalna z delitvijo zakramentov, vodstvena pa z vodenjem krajevnih Cerkv (škofij) in njim zaupnega občestva.

Po šestih letih

Krdelo volčičev in volkuljic spet v Doberdobo

Slovenska zamejska skavtska organizacija iz Gorice vstopa v novo sezono. Letošnje skavtsko leto prinaša s sabo tudi pomembno novost: odprtje krdela v Doberdobo.

Kar nekaj let je bilo skavtsko delovanje v Doberdobo omejeno le na vejo izvidnikov in vodnic, to je mladih od 11. do 15. leta starosti. Z letošnjo sezono pa se bodo v Doberdobo enkrat tedensko spet srečevali tudi otroci, ki obiskujejo tretji, četrti in peti razred osnovne šole. Na sestankih bodo najmlajši člani organizacije lahko spoznavali naravo preko igre, se preizkušali v raznih dejavnostih in preživljali svoj prosti čas v družbi novih prijateljev. Seveda pa ne bo manjkalo srečanj z volčiči in

volkuljicami iz Gorice.

Voditelji Slovenske zamejske skavtske organizacije iz Gorice so se odločili, da bodo, v primeru zadostnega števila vpisanih otrok (najmanj sedem), spet omogočili skavtske dogodivščine tudi otrokom iz Doberdoba in njegove okolice, saj se jim zdi pomembno, da se lahko v skavtizem vključijo čim več mladih in da lahko s tem spozna nekoliko "drugačen" način preživljanja prostega časa, ki je v sodobni družbi večkrat zastavljen. Hkrati se vo-

ditelji zavedajo, kako pomemben je skavtizem že od malih nog, saj mlade usmerja po poti odgovornih izbir in poštene držbe. Prav zato si prizadevajo, da ohranjajo organizacijo pri življenju.

Prvo srečanje doberdobskega krdela bo v soboto, **21. oktobra**,

ob 15. uri v župnijski dvorani v Doberdobo. Po sestanku bodo voditelji na voljo za morebitna vprašanja.

Hkrati bi voditelji radi obvestili, da bo prvo srečanje za volčiče in volkuljice (otroke iz zadnjih treh razredov osnovne šole), ki bi radi obiskovali krdelo iz Gorice, v soboto, **14. oktobra**, ob 14. uri na skavtskem sedežu v Gorici (Drevored XX. septembra, 85).

Kratke

Srečanje pod lipami o delu

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorič vabita v četrtek, **5. oktobra 2017, ob 20. uri** na okroglo mizo v nizu Srečanj pod lipami, ki bo potekala o temi Delo v današnjih dneh. Gostje večera bodo profesorica na slovenskih višjih šolah Mirjam Bratina, podjetnik Fabio Pahor, funkcionar pri patronatu INAS-CISL Silvan Skorjanc ter psiholog in psihoterapevt Andrej Zaghet. Dogodek spada v sklop Socialnega tedna 2017, ki ga prireja Socialna akademija iz Ljubljane in letos nosi naslov Delam, da (pre) živim. Srečanje bo v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici in je vključeno v niz pobud v pripravo na Programski kongres Slovenske skupnosti 2017-2018.

Muzikal Vesna v Kulturnem centru Lojze Bratuž

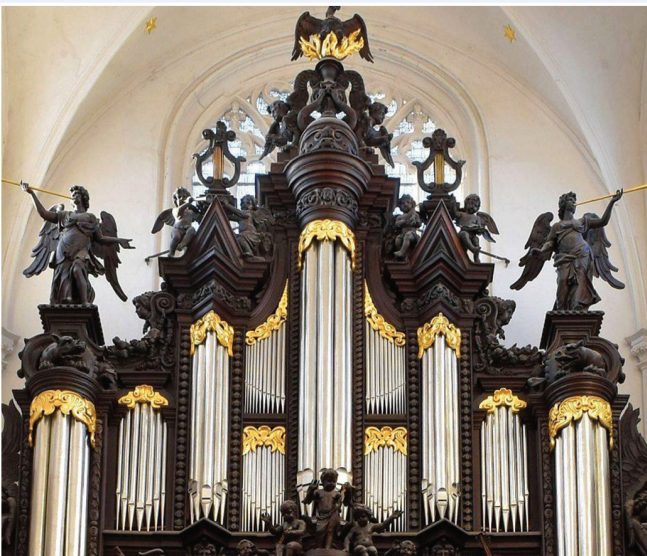
Med nastopajočimi Nuška Drašček in Nuša Derenda V okviru koncertne sezone 2017/2018 Kulturnega centra Lojze Bratuž bo v nedeljo, 8. oktobra 2017, ob 17. uri prišel v goste v Gorico novi slovenski muzikal VESNA. Gre za romantično komedijo, ki je nastala v koprodukciji z Ljubljanskim Festivalom in je bila premierno predstavljena 7. junija 2017 v ljubljanskih Križankah. Novi slovenski muzikal Vesna, narejen po zgodbi iz istoimenskega

slovenskega filma režiserja Frančiška Čapa, je zgodba o nedolžni mladosti, ki prinaša nekaj velikega in lepega. Po številnih zapletih pa na koncu ljubezen premaga vse. V muzikalu nastopajo znani igralci in slovenski popevkari: Robert Korošec, Flora Lotrič Srđan Milovanović, Boštjan Korošec, Marjan Bunič, Nuška Drašček in Nuša Derenda. Glasbo, ki bo izvajana z živo, je napisal Matjaž Vlašič, režijo podpisuje Vojko Anzelj, koreografije pa Miha Krušič. Vljudno vabljeni v Kulturni center Lojze Bratuž. Informacije in nakup vstopnic od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30 ali od 17. do 19. ure na tel. št. +39 0481 531445 – info@centerbratuz.org

Orgelski tečaj Združenja cerkvenih pevskih zborov Gorica

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica bo v letošnji sezoni ponovno uvedlo orgelski tečaj, ki ga bo vodil prof. Mirko Butkovič. Tečaj je namenjen učencem različne starosti in predznanja, tudi začetnikom. Prilagojen bo namreč osebni stopnji znanja. Določene so tri okvime stopnje: začetniška stopnja za učence brez predznanja ali z nizkim predznanjem, katere cilji so tehnične

manualne in kasneje pedalne osnove ter uvod k spoznavanju orgel; osnovna stopnja za učence s predznanjem notacije in manualne tehnike, katere cilji so spremljava lažjih ljudskih in zborovskih pesmi, izvajanje lahkih orgelskih skladb in osnovna pedalna tehnika; srednja stopnja za učence z dobrim predznanjem orgelskega izvajanja in liturgične spremljave, katere cilji so izvajanje orgelskih skladb srednje težave, spremljava vseh ljudskih in zborovskih pesmi, uvod k improvizaciji in transpozicija ljudskih pesmi. Pouk bo individualen, lekcije pa bodo trajale 50 minut in bodo tedenske (ali drugače po pogovoru s posameznikom). Po potrebi bomo uvedli tutorstvo - uvod k liturgični spremljavi v prisotnosti učitelja. Tečaj bo potekal v cerkvi v Zdravščinah (župnija Zagraj, Zdravščine in Martinščina) ali drugje po pogovoru. Za dodatne informacije lahko kličete na številki +39048131817 (urad ZCPZ - Gorica, od ponedeljka do petka, med 8.00 in 14.00) in +393334140364 (M. Butkovič) ali pa pišete na e-naslova zcpz.go@gmail.com in mirkobutkovic@yahoo.it.

Tiskovna konferenca predstavnikov opozicije v občinskem svetu

Kje je Gorica, "odprto mesto", ki sprejema?

Predstavniki opozicijskih sil v goriškem občinskem svetu so se že večkrat obrnili na medije, da bi opozorili na problem migrantov v mestu in še zlasti proslincev za azil, ki daljši čas spiyo v Bombijevem predoru pod gradom. To so storili tudi v petek, 29. septembra, ko so sklicali tiskovno konferenco v občinski palači.

Kritično ost so usmerili v občinsko vlado, ki ni sposobna izvoliti predsednika občinskega sveta in zagotoviti dela svetniškim komisijam, "to je hud problem", je poudaril Roberto Collini. Kar se tiče migrantov, pa je začel Silvano Gaggioli (Gorizia c'e'), ki je poudaril, da župan Ziberna očitno nima sposobnosti, da bi reševal problem; to je dokazal z odredbo proti bivanju, ki v bistvu ni uresničljiva, pa tudi z zamisljivo, ki je padla kot strela z

jasnega, da bi spet odprli predor za vozila, čeprav sedanji upravitelji nimajo jasnega prometnega načrta. "Na Travniku, katerega tla niso primerna za promet, se igrajo otroci, avtomobili pa naj bi s hitrostjo 20 km/h vozili skozi predor"? Zato je "očitno, da je edini pravi cilj te zamisli zgolj poskus, da bi se rešili migrantov, ki v predoru spiyo". Tam spiyo, ker ni bilo volje, da bi problem rešili; "krivdo nosita delno prefekt in delno župan", trdi Gaggioli. Ziberna, ki je odgovoren za javno zdravje občanov, ga mora zaščititi; zato mora rešiti problem priseljencev, sicer bodo nastadali občani, je še dejal, saj ljudje, ki spiyo pod milim nebom, opravljajo svoje potrebe po vsem mestu. "Tudi če bodo zapustili predor, ne bodo izginili"! Torej: zaradi zdravstvenih razlogov, pa tudi zaradi večjega nad-

zora in javnega reda bi bila "edina rešitev" začasna nastanitev v primerni strukturi, kjer bi lažje potekalo tudi delo prostovoljcev. "Prav tem bi se moral župan iskreno zahvaliti", saj dan za dnem oskrbuje osebe z osnovnimi potrebščinami. Rosy Tucci (Gorizia e' tua) meni, da se župan spopada s problemom tako, da kroži okrog njega brez pravega "akcijskega načrta", pa ga ne zmore rešiti. Adriana Fasiolo (DS) je svetovala, naj zdravstveno podjetje poskrbi - za zdravje priseljencev in, posredno, občanov - za osnovno primerno oskrbo priseljencev. Marilka Koršič (SSk) je obžalovala, da sedanje razmere povzročajo družbeno napetost; težko je se izogniti vtisu, da ne bi kdo tega namenoma počenjal. Ni mogoče, je še dejala, da občinska uprava ni sposobna rešiti problema ali vsaj prisluhniti ti-

stim, ki so že večkrat ponudili pomoč. "Pripravljeni smo se pogovarjati, a vsega tega doslej še nismo ućakali". S predstavniki opozicije se je strinjal tudi svetnik Ermanno Macchitella (Gibanje 5 zvezd), ki je še dodal, naj se priseljenci porazdelijo v okoliških občinah in naj se končno

zatre zbirni center v Gradišču, "ki je prava jeća". Kar se pa tiče izvolitve predsednika občinskega sveta, pri GSZ niso pripravljeni na sporazum z opozicijskimi silami.

Na koncu je posebno izizvalno spregovoril Andrea Picco (Forum). Ugotovil je, da nekateri so migranti, drugi pa v bistvu "le" brezdomci, enih in drugih pa se očitno izogibata tako župan kot prefektinja, ki se izogibata tudi drug drugega...

"Igračkajo se na koži ljudi", "uprava je v razsulu". Problem je resen, ni mogoče ga reševati z demagogijo, s ponovnim odprtjem predora! Ti ljudje imajo pravico biti sprejeti. Drugače smo pred kršitvijo človekovih pravic. More javna uprava dovoliti, da tolikšno število ljudi spi v predoru? Je kaj takega možno leta 2017? Je 50 oseb v takem stanju premalo? "Morda bi se premaknili, ko bi jih bilo pet tisoč"... "Žal smo se navadili na stanje, ki je nedostojno. Župan naj poskrbi za te osebe v spoštovanju človekovih pravic. Ti ljudje niso storili nobenega kaznivskega dejanja". Spijo v mestnem središču, ne župan ne pristojna odbornica nista nikdar prišla mimo... "Kaj sporočamo na tak način"? Kje je Gorica, "odprto mesto", ki na Okusih sprejema ljudi iz vsega sveta? Kdo ščiti dostojanstvo teh oseb? / DD

28. Jesenski pohod na Sabotin

Letos tudi po nekdanji romarski poti

Tudi letos organizira KD Sabotin iz Štmarva tradicionalni, že 28. Jesenski pohod na Sabotin, in sicer v nedeljo, 15. oktobra. Da je Sabotin zanimiva izletniška in pohodniška točka, pričajo številni vsakodnevni pohodniki na ta hrib. Le nekateri pa vedo, da je bil

Sabotin tudi v preteklosti zelo priljubljen in da so se po njem vile tudi romarske poti. O tem nam pričajo še vidni deli starih poti, ki so jih uporabljali menihi in delavci v kamnolomu. To nas je spodbudilo, da smo se v društvu odločili, da bomo letos dali možnost, komur si to želi, da prehodi romarsko pot in si

na njej ogleda zanimivosti, ki jih bomo primerno označili. V ta namen bi radi predstavili nekaj podatkov teh zanimivosti, ki bodo tudi tisti dan pohodnikom podane pri kamnolomu. Večji del teh poti je sčasoma zaraslo grmovje, mnogo delov je uničila prva svetovna vojna, nekatere poti je odrezala meja z Jugoslavijo in so bile dolgo neuporabne, druge pa so uničili z gradnjo ozimske ceste v Goriška Brda. Med temi sta bili dve božji poti, ena pot je peljala z briške strani nad 3. ovinkom sedanje ceste do kraja Sočne vode in naprej do cerkvice sv. Valentina, druga pot se je začela malo desno od sedanjega župnišča, se vila levo navkreber, kjer se ji je pridružila steza, ki je bila izpeljana iz tistega dela vasi, imenovanega "na vasi", današnje Ville Vasi ob hiši družine Vendramin, v kateri so pozimi živeli menihi. Od te poti ni ostalo več nič, le nad ozimsko cesto je še vedno vidna ruševina kapelice, ki je služila romarjem kot zavetišče. Od tam pa do ceste za kamnoloma (giava) je steza zaraščena, se pa lahko vidi še popolnoma ohranjena na suho zidana pot. Pri kamnolomu bo član društva na razpolago izletnikom, da bo razložil zgodovino kamnoloma, v katerem so kopali tudi kamne za cerkvico sv. Valentina in druge pomembne zgradbe v okolici; po drugi svetovni vojni je še deloval. Sabotin je izrazito kraškega izvora, zato so tudi tu vidne čudovite naravne skulpture. Med temi je skala s čudovitim koritcem, ki ima prostornino za 30 - 40 litrov vode. Na približno 400 m nadmorske višine, kjer se

strmi del hriba spremeni v položno planjavo, imenovano Soline, se nahaja zelo zanimiva Rogata skala. Zato vas vabimo, da se nam pridružite na pohodu v nedeljo, 15. oktobra. Kdor se bo odločil za romarsko pot, bo zavil iz Kacafurišča mimo župnišča do mosta čez ozimsko cesto in naprej po poti, po kateri so vozili marmor, do 1. kamnoloma in do 2. kamnoloma, pot bo peljala naprej mimo skale z že omenjenim koritom, se povzpela do planjave Soline, mimo Rogate skale vse do cerkve sv. Valentina. Sv. maša bo med ruševinami cerkvice sv. Valentina ob 10.30. Za starejše osebe bo, kakor vsako leto, poseben prevoz. Po pohodu bodo na sedežu društva ob 12.30 odprli kioske s hrano in pijačo, kjer bodo udeleženci pohoda dobili tudi tradicionalno pašto. V sklopu pohoda bo v društvenih prostorih v nekdanji štmarški šoli v petek, 13., potekalo tekmovanje v briškoli ob 20. uri, v soboto, 14. oktobra, pa bo kulturni večer ob 20.30. Tisti dan bo odprtje fotografske razstave Tamare Mizerit z naslovom *Narava z makro objektivom* in predavanje doc. dr. Zorana Božiča *Sadovnjak Pod skalco*; dr. Božič bo v sliki in besedi predstavil vzorčni sadovnjak starih sadnih sort v Kojskem v Brdih, *Sadovnjak Pod Skalco*, kjer lahko najdemo skupaj 165 dreves domačih in tujih starih sadnih sort. Večer bodo popestrili pevci MoPZ Sabotin in učenci SCGV Emil Komel. Vsi toplo vabljeni.

Kulturni center Lojze Bratuž

Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica

Koncertna sezona 2017 - 2018

Novi muzikál
po zgodbi istoimenskega filma

Vesna

Nedelja, 8. oktobra 2017, ob 17. uri

Kulturni center Lojze Bratuž

Info in rezervacije:
+39 0481531445, od ponedeljka do petka, med 8.30 in 12.30
info@centerbratuz.org - www.centerbratuz.org

VRH SV. MIHAELA Dobrodelni večer posvečen spominu na Rema Devetaka

Med prijatelji, ki delajo dobro z nasmehom na ustih

V pristnem prijateljskem vzdušju je v Lokandi Devetak na Vrhju Sv. Mihaela v ponedeljek, 2. oktobra, potekal 18. dobrodelni večer *Težka izguba naj lajša tegobe*. Gostoljubna Čotova družina je še enkrat organizirala res prijetno kulturno in družabno srečanje, ki je bilo obenem več kot samo to, saj so navzoče spodbudili k občutljivosti in velikodušnosti do ljudi v potrebi. S srčnim petjem sta prireditev, ki jo je povezovala Tatjana Devetak, obogatila ženska vokalna skupina Jezero iz Doberdoba pod vodstvom Daria Bertinazzija in Vokalna skupina Sraka iz Štandreža pod taktirko Patricka Quaggiata. Vsako leto se spominjajo "žene, none in mame Helke ter vseh sorodnikov in prijateljev", ki so jih zapustili "zaradi zahrbtnje bolezni". Letos so večer "z vsem srcem posvetili dragemu bratu in stricu Remu", ki sicer ni umrl zaradi raka, je pa bil od vsega začetka zraven in je vsako prireditev tudi tiho in ponosno fotografiral ter arhiviral. "Večer ni več isti brez njega", je dejala Tatjana Devetak.

Med prisotnimi so bili tudi sovođenjska in števerjanska županja, Alenka Florenin in Franca Padovan, goriška občinska svetnica Marilka Koršič, predsednika sovođenjskih in doberdobskih krvodajalcev Štefan Tomsic in Al-

do Jarc. Floreninova je v svojem pozdravnem nagovoru poudarila, da hvalevredna pobuda povzbuje ljudi, ki so utrpeli bolečo izgubo drage osebe, po drugi strani pa imajo prisotni možnost slišati iz ust zdravnikov, kako medicina napreduje in omogoča, da bolj pozitivno gledamo v prihodnost. V imenu krvodajalcev, ki že vrsto let sodelujejo pri organizaciji vrhovskega večera, je Tomsic povedal, da se pri Čotovih počuti med prijatelji, kot doma. Ni res, da tisti, ki dela dobro, je dolgočasen; kdor pa krši pravila, je bolj zanimiv, je dejal. "Ta večer dokazuje, da v čudovitem okolju

in prijetnem vzdušju lahko naredimo veliko dobrega". Zato je vse pozval, naj delajo dobro z nasmehom na ustih. Dolgoletni znanec, onkolog goriškega rodu dr. Simon Spazzapan, je letos pripeljal s sabo kot posebnega gosta dr. Fabia Puglisija (*na mali sliki*), profesorja na univerzi v Vidmu, odgovornega za onkologijo in novega primarija v avianski bolnišnici, ki se ukvarja tudi s preventivo. "Menda je v Italiji najmlajši profesor in obenem direktor onkologije, poleg tega pa je uveljavljen in poznan na državni in tudi mednarodni ravni", je povedal Spazzapan, ki se vsako leto rad vrača med prijatelje na Kras. Z za-

dovoljstvom je povedal, da je sedanjí čas za Aviano posebno ugoden, saj prek primarija tudi tesneje sodelujejo z univerzo. "Mislim, da se bo kakovost bolnišnice v Avianu v nekaj letih zvišala po za- slugi novih raziskav in terapij". Dr. Puglisi je pohvalil skupnost ljudi, ki ga je toplo sprejela in s

svojo srčnostjo presenetila že ob prvem stiku. Na strokoven in vendar vsem razumljiv način je najprej spregovoril na splošno o tumorjih. Bolnikov je vedno več tudi zato, ker se življenjska doba daljša. "V Italiji diagnosticirajo povprečno tisoč tumorjev na dan", gre torej za pomembne številke. Marsikje v Italiji žal niso z- jamčeni zadostni

standardi zdravljenja, zaradi česar nad 60% pacientov v Avianu prihaja iz drugih dežel. Zaradi preventive se je zmanjšala umrljivost zaradi nekaterih rakastih obolenj, ne pa nujno tudi število primerov. Posebno zanimivo je bilo, kar je povedal o azbestu, ki povzroča t. i. mezoteliom. Največ takih obolenj je v Piemontu, Liguriji in naši deželi, saj so azbest vse do prepovedi leta 1992 veliko uporabljali v gradbeništvu in ladjedelnicah. Danes je problem omejen; "lahko upamo, da bo ostal le spomin". Preden so se navzoči po nastopu dveh zborov ustavili ob bogato obloženih mizah, se je povezovalka večera zahvalila gostom, ki iz leta v leto prinašajo novo upanje. / DD

Baklada doberdobskih krvodajalcev

"Naše delovanje sloni na pomoči ljudem"

Kljub hladnemu vremenu se je lepo število ljudi v soboto, 30. septembra, v Doberdobo udeležilo baklade krajevne sekcije prostovoljnih krvodajalcev po vaških ulicah. Letos so za hospic Via di Natale iz Aviana nabrali okrog tisoč evrov, zaradi česar so organizatorji res hvaležni okrog sto udeležencem. O pomembni vlogi in poslanstvu hospica, kjer v 34 stanovanjih nudijo možnost brezplačnega prebivanja svojcem onkoloških bolnikov, je uvodoma spregovoril predsednik krvodajalcev Aldo Jarc. "Cilj našega delovanja je prav nabiranje denarja, da hospic nudi to možnost družinam obolelih", nam je povedal. Letošnja baklada je bila že devetnajsta po vrsti; od vsega začetka je prisotna godba na pihala Kras. "Drugo leto bomo imeli okroglo obletnico. Upam, da bomo baklado še bolj obogatili s kulturnim programom". Za naše bralce je predsednik povedal, da doberdobska sekcija šteje nekaj nad 140 aktivnih članov, ki vsaj enkrat letno darujejo kri. Do pred kratkim so darovali tudi večkrat, žal pa je število v zadnjem letu nekoliko upadlo, "to pa ne zaradi darovalcev, temveč zaradi zdravstvenega podjetja, ki ustvarja vedno več problemov". Gre za pojav, ki ga občuti ne le doberdobska sekcija, temveč tudi druge, zaradi česar predsedniki iščejo primerne rešitve. Vsekakor je Jarc pohvalil svoje krvodajalce, ki redno darujejo, in

tudi mlade, saj se vsako leto pridruži kakšen osemnajstletnik. "To je za nas in našo prihodnost najlepše". Jarc je tudi zelo ponosen na drugo pobudo, ki jo vztrajno vodi naprej že vrsto let: aviansko strukturo namreč podpira tudi s sredstvi, do katerih prihajajo z zbiranjem plastičnih zamaškov. "Od leta 2004 do 2016 so krvodajalci in druga združenja v deželah Veneto in Furlanija Julijska krajina z zamaški nabrali 133 tisoč evrov! Zadovoljen sem, ko vidim, da naši otroci v slovenskih šolah v vaseh goriške pokrajine zbirajo zamaške in da jim ta akcija nekaj pomeni". Kar naberejo z zamaški, pri doberdobskih in sovođenjski sekciji prostovoljnih krvodajalcev enkrat letno poklonijo tudi centru za invalidno mladino v Vipavi, "tako pomagamo na eni in drugi strani. Naše delovanje sloni prav na pomoči ljudem". Na občane, ki darujejo kri in se tako množično zbirajo ob takih priložnostih, je ponosna tudi občinska uprava, je povedal župan Fabio Vizintin. "To je hvalevredno in pomeni, da se člani naše skupnosti zanimajo za problematiko, ki so res hude, in skušajo za ljudi v potrebi kaj narediti". Baklada se je končala v res lepem občinskem parku v prijetni družbi in ob dobrotah, ki so jih za številne prisotne skrbno pripravili gostoljubni krvodajalci. Res lep vaški praznik! DD

KULTURNO DRUŠTVO SABOTIN

ŠTMAVER
13., 14. in 15. oktobra 2017

28. JESENSKI POHOD NA SABOTIN

Petek, 13. oktobra 2017, ob 20. uri
- Tekmovanje v briškoli

Sobota, 14. oktobra 2017, ob 20.30
- Predavanje **dr. Zorana Božiča**
Sadovnjak Pod skalco - 150 starih sadnih sort
- Odprtje fotografske razstave **Tamare Mizerit**
Narava z makro objektivom
- Glasbena kulisa:
MoPZ Štmaver in učenci SCGV Emil Komel
Oba večera bosta na sedežu društva Sabotin v Štmavru - Znorische 4

Nedelja, 15. oktobra 2017
- ob 8.15 zbiranje nad sabotinsko cesto
- ob 8.30 odhod
- ob 10.30 sv. maša med ruševinami cerkve sv. Valentina
- ob 12.30 kosilo na sedežu društva v Štmavru

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE IN OBČINE GORICA

Obvestila

Začenja se nov ciklus **Pravljicnih uric v Feiglovi knjižnici** (Korzo Verdi 51, Gorica). Prva urica, ki jo bo pripovedovala Martina Šolc, bo v ponedeljek, **9. oktobra 2017, ob 17. uri**. Toplo vabljeni!

V ulici San Giovanni 9 v drugem nadstropju, zraven cerkve sv. Ivana, dajemo v najem trisobno stanovanje. Za informacije tel. 0039 347 6921591.

"Male oglase" najdete, če na našem portalu www.noviglas.eu desno zgoraj vtipkate iskani niz "Mali oglasi".

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 6. 10. 2017 do 12. 10. 2017)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz;

na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 6. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Nedelja, 8. oktobra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.
Ponedeljek, 9. oktobra (v studiu Ilaria Bergnach in Carlotta Nanut): Prazne buče močno donijo.
Torek, 10. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 11. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Vino, darilo neba in zemlje - Izbor melodij.
Četrtek, 12. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek
Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

FRANC MOČNIK
DUHOVNIK, MATEMATIK
IN GRADITELJ SLOVENSTVA

Na večeru bodo spregovorili:
Damjan Paulin, Gašper Rudolf, Karlo Bolčina, Tomaž Pavšič, Ivan Černic in Renato Podbersič ml.

ČETRTEK, 12. OKTOBRA 2017, OB 20.30
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PROGRAM PREDSTAV:

- Nedelja, 15. 10. 2017, ob 17. uri
Gledališka skupina Globočak
- Kambreško
Anton Tomaž Linhart
TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI
komedija
- Nedelja, 29. 10. 2017, ob 17. uri
KD Dekani
Boris Pčigla
REVIJA NAJBOLJŠIH SKEČEV
komedija
- Nedelja, 12. 11. 2017, ob 17. uri
Gledališko društvo Kontrada - Kanal
Vinko Möderndorfer
VAJA ZBORA
komedija
- Nedelja, 10. 12. 2017, ob 17. uri
Gledališka skupina KD Domovina - Osp
John Chopman - Dave Freeman
KLJUČ ZA DVA
komedija
- PD Štandrež - Gledališki odsek
Premiera
- Sobota, 27. 1. 2017, ob 20. uri
Abonmajaska predstava
- Nedelja, 28. 1. 2017, ob 17. uri
Tone Partljič
ČAJ ZA DVE
nostalgična komedija

Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Prodaja abonmajev, vstopnic in rezervacija sedeža: pri blagajni 8. oktobra 2017 od 11. do 12. ure in eno uro pred vsako predstavo. Informacije: Vanja 347 9748704, Matej 349 2247961 (od 20. do 21. ure), Božo 328 6669048. Abonma za 5 predstav 32 evrov, znižan 27 evrov; vstopnica 8 evrov, znižana 6,50 evra *

*Študenti, starejši od 70 let, društvene in družinske skupine

V SOORGANIZACIJI ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Pogovori v Mestni knjižnici v Izoli

Sara Rutar, zanimiva Izolanka

Zanimivi Izolani, projekt Mestne knjižnice, pote-ka že vrsto let. Tudi v letošnjem šolskem letu nadaljujemo večerne pogovore. Prva je bila sredi septembra gostja večera 27-letna Sara Rutar iz Izole, zmagovalka priljubljenega kuharskega tekmovanja MasterChef Slovenija 2017. Poleg prestižnega pokala iz Steklarne Rogaska je prejela denarno nagrado v znesku 50 tisoč evrov. V pogovoru z novinarko radia Koper, Natašo Benčič, ki že od vsega začetka vodi pogovore z zanimivimi Izolani,

je radoživa, čustvena in temperamentna Sara povedala, da je ljubezen do ustvarjalnega kuhanja podedovala od očeta Janka. V njenih otroških in najstniških letih sta velikokrat zasedla kuhinjo in skupaj eksperimentirala. V času njene "preobrazbe" ji je to znanje prišlo še kako prav. Takrat ni le pripravljala zdrave hrane, pazila je tudi na to, da je hrana na krožniku videti mamljivo privlačna. Nikoli ni hodila na kuharske tečaje in tudi po receptih ne kuha rada. Pri ustvarjanju jedi zase, za družinske člane in prijatel-

je pa je mnoge navdih dobila ob gledanju kuharskih televizijskih oddaj.

Sara je znana tudi kot navdušena športnica, ki redno telovadi. Z različnimi vrstami športa (tek, veslanje, smučanje, rolanje in pohodništvom) se je ukvarjala že prej, nikoli pa ni pretirano pazila na prehrano. Njeno življenje se je začelo spreminjati leta 2011, ko jo je brat pregovoril, naj se prijavi na preobrazbo. Za devetdesetdnevno preobrazbo je bila izbrana od The Nutrition ekipe in odličnega primorskega fitnes trenerja Duška Madžareviča. Začela je redno trenirati in spremenila tudi način prehrane. Pazila je na količino in kakovost zaužite hrane. Jedilnika, ki ji ga je sestavil Duško Madžarevič, se je držala zelo disciplinirano. Bila je vztrajna, vzdržljiva in trmasta, vedela je, kaj želi doseči, in imela je veliko volje. V treh mesecih je shujšala trideset kilogramov, pridobila kondicijo in telesno moč. Večkrat se je udeležila mednarodnih tekmovanj, kjer je bila dokaj uspešna. Zdaj vsem, ki želijo odkriti skrivnost njenega uspeha, svetuje, naj redno telovadijo in se zdravo prehran-

je vztrajna, vzdržljiva in trmasta, vedela je, kaj želi doseči, in imela je veliko volje. V treh mesecih je shujšala trideset kilogramov, pridobila kondicijo in telesno moč. Večkrat se je udeležila mednarodnih tekmovanj, kjer je bila dokaj uspešna. Zdaj vsem, ki želijo odkriti skrivnost njenega uspeha, svetuje, naj redno telovadijo in se zdravo prehran-

Ob 80-letnici Reginalda Vospornika, zaslužnega Korošca

Jubilejni dvojezični izbor besedil Varljiva bližina

Dolgoletni ravnatelj celovške Gimnazije za Slovence dr. Reginald Vospornik je letos maja praznoval osemdeseti rojstni dan. Visoki življenjski jubilej priznanega pedagoga in še vedno mladostno aktivnega kulturnega pobudnika je nedavno počastila tudi celovška založba Drava z izdajo avtorjeve nove dvojezične slovensko-nemške publikacije *Varljiva bližina – Fremde Nähe*.

V obširni knjigi je na dvesto šestinsedemdesetih straneh objavljen izbor različnih besedil iz sedmih desetletij Vospornikovega razgibanega življenja, ki sta ga pripravila slovenski koroški zgodovinar in publicist dr. Feliks J. Bister in v Innsbrucku rojeni upokojeni celovski univerzitetni profesor dr. Dietmar Larcher, ki med drugim sistematično raziskuje probleme večjezičnosti.

Vospornik je doma iz Podravelj na skrajnem robu slovenskega območja pred vrati Beljaka, kjer je njegova mati imela ob železniški postaji priljubljeno gostilno. Rodil se je 9. maja 1937 tik pred usodnimi dogodki, ki so že v zgodnji mladosti zaznamovali njegovo življenje. Leta 1942 je nacistična gestapo odvedla njegovo zavedno slovensko družino v izgnanstvo v izseljeniška taborišča v Nemčiji.

Po vojni se je Vospornik, kot večina tedanjih koroških Slovencev s podeželja, šolal na katoliški gimnaziji z internatom na Plešivcu, kjer sta se izobraževala tudi dva poznejša pomembna pisatelja, Slovenec Florjan Lipuš in pozneje v nemščini pišoči Peter Handke. Po maturi je Vospornik na

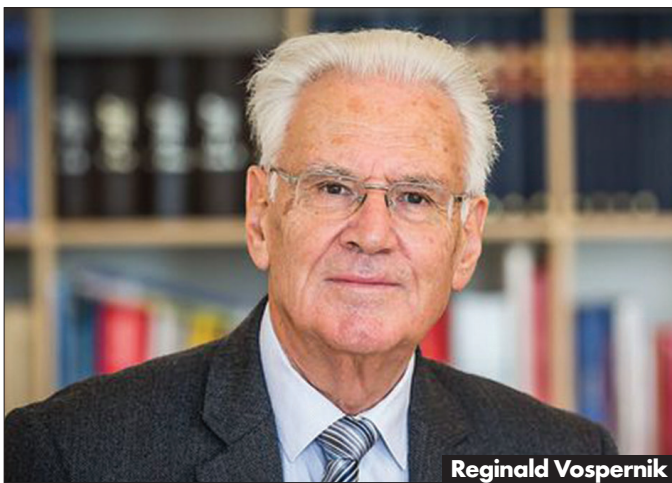
dunajski univerzi študiral slavistiko in germanistiko in se po študiju takoj zaposlil kot profesor na tedaj še skoraj popolnoma novi Gimnaziji za Slovence v Celovcu. To ustanovo je med letoma 1978 in 2000, ko se je upokojil, vzorno vodil kot ravnatelj.

O vsem tem in še o marsičem drugem izvem veliko zanimivega v najnovejši Vospornikovi knjigi *Varljiva bližina*. Ta nekoliko skeptični naslov zaznamuje avtorjevo previdno in samokritično držo, ki kljub vsem družbenim in političnim polarizacijam skuša v odnosih s soljudmi in javnostjo najti strpno povezovalno razmerje, ki vodi v odprto in tolerantno skupnost ljudi različnih jezikov, narodov, kulturnih krogov in političnih nazorov. Vospornik se že od mladih let udeležuje tudi kot avtor različnih razmišljujočih spisov in publicističnih člankov in razprav. V pričujoči knjigi, ki je dokumentacija njegovega publicističnega dela skozi dolgo vrsto desetletij, je objavljen tudi njegov prvi literarni poskus *Človek v naravi*, ki je bil natisnjen v šolskem listu KRES, ki so ga v slovenščini izdajali dijaki gimnazije na Plešivcu. Pozneje je Vospornik napisal več samostojnih knjig. Med najbolj

zanimivimi je spominska publikacija *Šole mojega življenja*, ki je izšla leta 2002 pri Mohorjevi založbi v Celovcu. Leta 2006

je v samozaložbi v domačih Podravljah izdal *Kroniko Vospornikov*, leta 2011 pa je celovška založba Kitab objavila še njegovo nemško knjigo o koroških Slovencih med 1919 in 1945 *Dvakrat pregnani iz domovine*.

Avtorjevo življenje je zaznamoval tudi domači župnik Tomaž Ulbing. O njem je Vospornik pod

Reginald Vospornik

naslovom *Tomaž Ulbing – duhovnik in pesnik, življenje in delo izredne duhovniške osebnosti na Koroškem* uredil posebno knjigo, ki je izšla leta 2016 pri založbi Drava. Avtorju je namreč ta zdaj že davno rajni dušni pastir v Škočidolu med Podravljami in Beljakom malo pred smrtjo izročil svojevrsten dokument, ki je obsegal tri strojepisne zvezke v skupnem obsegu okrog 300 strani priložnostnih Poezij v slovenščini, nemščini in latinščini, ki so zdaj objavljene v omenjeni knjigi.

Pomembno je tudi Vospornikovo večletno uredniško delo pri slovenski, še vedno izhajajoči najsta-

jujejo. Sara priporoča, naj iz jedilnika črtamo ogljikove hidrate, o sebi pa pove, da ima najraje zelenjavo in pusto meso, na primer piščančja. Sicer je v njenem hladilniku najti jajca, ribe, sadje, zelenjavo, kokosovo masčobo, agrume. Pri kuhanju uporablja raznovrstne začimbe, sladice pripravlja brez sladkorja. Skratka, Sara je spoznala, kaj njenemu telesu prija, in našla način, kako se počutiti dobro. Na svoje uspehe je pono-

na in tudi druge spodbuja, da lahko dosežemo vse, česar si le dovolj močno želimo. Pravi, da se ji po vsakem treningu zdi življenje lepše. Zastavljanje in doseganje ciljev ji predstavlja izziv, želi pa se tudi učiti iz napak in postajati vedno boljša.

Sara, ki je že od osnovne šole naprej med vsakimi počitnicami delala, se je kmalu odselila na svoje, in čeprav ji družina pomeni zelo veliko, je rada odvisna samo od sebe

in noče nikomur biti v breme. Rada se razdaja in veliko ji pomeni, da so ljudje okoli nje zadovoljni. Vseeno pa se od ljudi, ki oddajajo negativno energijo, raje odmakne. Sara sicer dela v koprski trgovini s prehranskimi dodatki za športnike. Z zmago na tem tekmovanju pa so se ji odprla vrata v svet kulinarike. Že zdaj ji povabil za kuhanje in obveznosti, povezanih z MasterChefom, ne manjka.

Špela Pahor

Literarni nastop v Ljubljani

Če zapišemo David Bandelj, naši bralci ne potrebujejo dodatnih predstavitev. Kot zanimivost naj navedemo, da je avtor vsaj petih pesniških zbirk, od katerih so tri izšle, dve, iz katerih bo po vsej verjetnosti nastala ena, pa še vedno čakata založnika. Kot je dejal Alen Širca, voditelj literarnega srečanja, ki je bilo na zadnji septembrski četrtek v Trubarjevi hiši literature v Ljubljani, je Bandelj eden najprodornejših piscev mlajše generacije Slovencev v Italiji.

V Ljubljani se je pesnik predstavil z najnovejšimi pesmimi, ki smo jih njegovi zvesti sledilci že večkrat slišali in za katere upamo, da jih bomo lahko v kratkem prebrali tudi v zbirki. Novejše pesmi so v marsičem prelomne v primerjavi z njegovimi začetki, ki so bili obarvani duhovno. Bandelj je bil sicer med izbiro študija neodločen, kam naj se usmeri. Med glasbo in književnostjo je izbral zadnjo, čeprav se z glasbo še vedno ukvarja, predvsem kot pevovodja. Glasba je zanj nekoliko bolj duhovna od konkretnejše poezije. Vprašal se je tudi, kje je v literaturi meja med fikcijo in realnostjo oziroma kolikšno težo imata ti dve prvini v njegovi poetiki. Poezija je v končni fazi vedno elaboracija sebstva, je prepričan Bandelj, k sreči pa v zadnjem obdobju postaja vse bolj demokratična, in zato manj elitarna. Širca je med drugim zanimalo tudi, kakšen je pogled na osrednjo Slovenijo s prostora ob meji, v katerem Bandelj dnevno živi in v njem ustvarja. Pred leti je sicer pri založbi Beletrina objavil antološko zbirko Rod Lepe Vide, v kateri je zbral slovensko pesništvo v Italiji po drugi svetovni vojni. Slovenska poezija v Italiji in tista v Sloveniji potekata po dveh vzporednicah, sam pa se je veliko oplajal predvsem ob branju Vinka Beličiča, Filipa Fischerja in Marka Kravosa. Najtežje pa se mu je bilo izvit izpliva Tomaža Šalamuna, ki je zaznamoval večino

sodobne slovenske poezije.

Kje gre iskati vzroke za neodmevno mlade slovenske generacije iz Italije v osrednji Sloveniji? V poletnem času je bil o tem namreč govor tudi na straneh Delovih Književnih listov. Bandelj je prepričan, da vodilna literarna ustvarjalnost danes zahteva šokantnost oziroma eksperimentalnost za vsako ceno, tako da verjetno zmanjkuje prostora za bolj klasične oblike, ki jim je zavezan on. Velikokrat ima zamejstvo pred matico občutek manjvrednosti oziroma je z nasprotni strani zaznati kompleks večvrednosti. Vsekakor ostaja vloga urednika pomembna, pa tudi odgovorna, saj v veliki meri odloča o tem, kaj naj gre naprej in se kanonizira, in tistim, kar ostane zunaj in bo torej prezrto.

Kako pa je s krščanstvom v kulturi? Bandelj je prepričan, da to v slovenskem okolju prav gotovo ni v mainstreamu, velikokrat ga doživljajo kot nekaj obrobne ali celo vsiljivega. Po drugi strani nekateri literarni poznavalci v Bandljevi poeziji prepoznajo krščansko temo kot vodilno oz. najprepoznavnejšo prvino. / Primož Sturman

rejši literarni reviji ZVON, ki so jo pod njegovim glavnim uredništvom tudi kot protiutež levičarskim tendencam, ki so nastale v reviji *Mladje*, leta 1983 v Celovcu obnovili pod naslovom CELOVŠKI ZVON. Po več letih je uredništvo revije, ki se je zapisala moderni krščanski misli s težnjo po večmernem dialogu z različno mislečimi pisatelji in misleci, prevzel Vinko Ošlak. Danes izhaja revija pod starim imenom ZVON, ki ji ga je dal njen ustanovitelj Josip Stritar leta 1870 na Dunaju, v novi obliki pri Celjski Mohorjevi družbi.

Poleg tega je Vospornik kot aktiven kulturni delavec in vztrajen posrednik v dveh obsežnih antologijah, v dvojezični nemško-slo-

venski z naslovom *Slovenska beseda na Koroškem*, in v *Celovski knjigi*, ki je izšla pri Slovenski Matici v Ljubljani, po lastnih besedah opozoril na "literarno pestri razpon ubeseditve koroške pokrajine, njenega človeka in njenega kulturnozgodovinskega ozadja". V novi Vospornikovi publikaciji *Varljiva bližina* pravi pripisani podnaslov, da "Beseda išče domovino". Knjiga je razdeljena na devet delov z naslovi Alfabetizacija in njene posledice, Zgodovina, Kultura – jezik, Šolstvo in izobraževanje, Sopotniki, Manjšinska politika na Koroškem in v Evropi, Revija Mladje in dunajski

visokošolski dom Korotan v zrcalu korespondence Feliks J. Bister – Reginald Vospornik, Pričevanja prijateljstva s Pavlom Zdovcem, Izbrana korespondenca Dietmar Larcher – Reginald Vospornik. Na koncu knjige je natisnjeno poleg Izbrane bibliografije še Imensko kazalo.

V publikaciji je objavljenih večje število avtorjevih člankov, esejev in predavanj, ki so v slovenščini in nemščini izšli v različnih časopisih, revijah in antologijah ter na radiu, še posebej pa tudi v znamenem dunajskem katoliškem tedniku DIE FURCHE. Razumljivo je, da je posebno dobro dokumentirano Vospornikovo pedagoško delovanje na celovski Gimnaziji za Slovence, ki uživa ugled tudi v nemških krogih. Avtor je posebno ponosen na tako imenovani Kugyjev razred, kjer je v ospredju poleg obvezne angleščine poučevanje in gojenje trijezičnosti vseh treh sosedskih jezikov, slovenščine, nemščine in italijanščine, kar je že rodilo dobre rezultate.

Veliko zanimivega zna avtor zapisati tudi o svoji družini ter o svojih učiteljih in poznejših stanovskih kolegih in sopotnikih skozi življenje, pa naj bodo to Slovenci ali nemško govoreči Korošci oziroma Avstrijci. Poleg tega se avtor ukvarja z nekaterimi literati, ki jim je bila Koroška posebno pri srcu. Med temi so Prežihov Voranc, Ivan Pregelj, Kristian Srienec in Jaka Špicar. Zna pa se tudi posvetiti likovnim umetnikom Valentinu Omanu, Francetu Gorsetu ali Wernerju Bergu. Poleg tega so objavljeni tudi Vospornikovi zgodnji, nekoliko kritični članki o reviji MLADJE in Li-

puševem pesimističnem prvem dramskem tekstu *Mrtvo oznanilo* o domnevnem pogrebu koroškega slovenstva ter pohvalna ocena edine pesniške zbirke Erika Prunča *Tihožitja*, ki je izšla v okviru delovanja tedanje revije *Mladje*. V ta sklop sodi tudi kritično dopisovanje med Vospornikom in Feliksom Bistrom o *Mladju* in dunajskem domu Korotan z Vospornikovo težnjo, da bi omejil nastale konflikte med konservativci in bolj liberalno usmerjenimi.

Posebni sklop besedil se dotika Vospornikovega delovanja v manjšinski politiki na Koroškem in v Evropi, saj je imel poleg pedagoškega dela tudi vidne politične funkcije v Narodnem svetu koroških Slovencev in v Skupnosti koroških Slovencev in Slovencev, aktivno pa je sodeloval nekaj časa celo kot predsednik v mednarodni Federalistični uniji evropskih narodnih skupnosti s sedežem v severnonemškem Flensburgu ob danski meji.

Mimo novega izbora Vospornikovih besedil ne bo mogel nihče, ki se ukvarja s položajem Slovencev na avstrijskem Koroškem po razpadu avstro-ogrske monarhije. Publikacijo v dosledni dvojezičnosti s paralelno menjavo izvirnih besedil v enem od obeh jezikov ter povzetkom teh besedil v slovenščini ali nemščini, ki sta jo uredila in ji spremni besedi napisala Feliks J. Bister in Dietmar Larcher, krasi zanimivo slikovno gradivo z naslovnici nekaterih knjig in izvirnimi posnetki raznih avtorjevih besedil iz revij in časopisov.

Lev Detela

Postojna / Podelitev nagrad Linhartovega srečanja 2017

Zmage se že drugo leto veseli društvo Mali petelin, Mali Kamen

Slovesno podelitvijo nagrad se je v Kulturnem domu v Postojni, v soboto, 30. septembra 2017, končalo letošnje 56. Linhartovo srečanje, srečanje ljubiteljskih gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva, ki ga organizira Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

Strokovna žirija, ki so jo sestavljali Alenka Bole Vrabec, Maja Gal Štromar in Damjan Trbovc, je matička za najboljšo predstavo podelila predstavi Roka Sande *Feniks* v izvedbi Little Rooster Productions, Društva Mali petelin, Mali Kamen. Ta gledališka skupina je gotovo odlična, saj je bila te nagrade deležna že lani. Predstava je prejela še druga dva matička, in sicer za moško in žensko vlogo: "odnesla" je najpomembnejše nagrade! Matička za moško vlogo je ta-

ko dobil Klemen Kovačič, ker "preseneča s svojo izbrušeno prezenco, z močnim občutkom za transformacijo lika nas v natančno odmerjenem ritmu pelje od preplašenega

nagrado za najboljšo žensko vlogo, ker "poseduje močan govorni izraz, precizno obvladovanje jezika, ne le v smislu dikcije, temveč vseh izraznih sredstev, s katerimi igralec lah-

dalčevem spominu (...) ". O sami predstavi *Feniks* pa žirija meni: "Predstava *Feniks* zaobljuba brezkompromisno zasledovanje kakovosti vseh elementov gledališke predstave, od režije, igralskega angažmaja, scenografije, lučne podobe, zvoka in kostumografije. Presežek te predstave korenini v avtorstvu Roka Sande, ki se, kljub temu da je mlad avtor, zaveda, da je ustvarjalnost pot ozaveščanja in ozdravljenja globokih razkorakov med preteklim in polpreteklim časom. In vendar presega moraliziranje in polarizacijo. Ob tem večje prestopa iz makro kozmosa v ganljive mikro člo-

Prizor iz nagrajene predstave *Feniks* (Foto Matej Maček)

fantiča do borca, upornika (...) ". Maja Pintarič je pa prejela

ko prepričljivo ustvari vlogo in pusti globok odtis v gle-

tem večje prestopa iz makro kozmosa v ganljive mikro člo-

veške usode. Ne glede na vse dokazuje, da v vojni ni zmagovalcev, so samo žrtve, brez korenin ni kril".

Matička za ansambelsko kreacijo je bila deležna skupina Hlodi, KUD Franc Kotar Trzin za predstavo *Grenki sadeži pravice*. Poleg matičkov pa so bila podeljena še posebna priznanja: posebno priznanje žirije za pretanjen prevod teksta v polnost igralskega izraza je prejel Koroški deželni teater Slovenj Gradec za predstavo *Terapija*, posebno priznanje žirije za moško vlogo je šlo Filipu Mramorju za vlogo Lazarja v predstavi *Žabe*, Poljanski Oder, Gimnazija Poljane, posebno priznanje žirije za ansambelsko igro pa so dobili Srečko Kermauner, Bojan Višter in Saša Klančnik za ansambelsko igro v predstavi *Maratonci tečejo častni krog*, Šentjakobsko gledališče Ljubljana.

Na območna Linhartova srečanja se je v lansk sezoni prijavilo 132 skupin iz Slovenije in zamejstva. Od teh se jih je 27 uvrstilo na regijsko srečanje. Med temi je selektorica Ana Ruter izbrala sedem tekmovalnih predstav: poleg *Feniksa* v izvedbi Little Roo-

ster Productions, Društva Mali petelin, Mali Kamen, še *Žabe* v izvedbi Poljanskega odra, Zbirni center KUD Štefan Kováč iz Murske Sobote, *Grenki sadeži pravice* KUD Franc Kotar Trzin, *Vanja* gledališča Zarja Celje, *Ti nori tenorji* Šentjakobskega gledališča Ljubljana in *Terapija* Koroškega deželnega teatra Slovenj Gradec. Občinstvo si je lahko ogledalo še spremljevalne predstave, *Maratonci tečejo častni krog* Šentjakobskega gledališča Ljubljana, *Une druge tri sestre* Društva gledališče Glej, zmagovalno predstavo letošnjega Festivala mladinskih skupin Slovenije Vizije 2017, ter *ZOO!* v izvedbi Dramskega studia DADA Gledališke družine Pinklec in Centra za mlade iz Čakovca, ki je lani zmagala na Festivalu hrvaških ljubiteljskih skupin. Žal, se letos ni prebila v finalni del Linhartovega srečanja v Postojni nobena naša gledališka skupina, morda pa se bo prihodnje leto. Saj so na tem festivalu najvišje mesto že zasedali naši igralci dramskega odseka PD Štandrež in Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana.

Iva Koršič

S 3. strani

Obrazi morja, ...

"Podobne stilne premike lahko opazimo tudi pri razstavljenih portretih: najstarejši, Klumšok, iz leta 1915 v pastelni tehniki in mehki izdelavi je pravo nasprotje skoraj kiparsko oblikovane podobe Ferda Dovšaka, ki samozavestno opazuje gledalca s svojega temnega ozadja. Sirkovi portreti polagoma izgubljajo začetno tršo obdelavo, se oblikovno razgrajujejo, pridobijo barvno lestvico, a ohranjajo svoje psihološke globine in značajske povedno-

Prilod ladij v pristanišču, 1913; olje na platnu

sti". Verena Koršič Zorn je svojo strokovno, tehtno in temeljito predstavitev avtorja in njegovega opusa končala z besedami: "Albert Sirk je povezal Primorsko z osrednjim slovenskim prostorom, preden razgrnil lepote slovenske obale od Trsta do Devina in v slovensko motivno zakladnico prispeval morje kot samostojen in drugim povsem enakovreden ikonografski element. Umetnikov opus pa ima tudi izredno simbolično vrednost, saj je v času hudega pritiska na primorske Slovence, v krepkih fašističnih volkov, krepil narodni ponos, vlival moči in vztrajnosti in v ljudeh utrjeval zavest, da živijo na lastni zemlji, ki svoja nedrja podaljšuje v morje, že od pradavnine globoko zakoreninjeno v ljudski duhovni in kulturni dediščini. To pa je za nas Slovence na skrajnem robu tudi danes še kako pomembno!"

Ob razstavah v Kanalu ob Soči in v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici je izšel zajeten katalog, v katerega je Verena Koršič Zorn prispevala daljši zapis o samem umetniku in njegovi umetniški poti, v strnjeni obliki pa tudi njegov življenjepis, in navedla nagrade ter priznanja, ki jih je bil deležen Albert Sirk, pa še nekatere njegove samostojne in skupinske razstave.

"Kapljica, potok, reka, morje, ocean... Tako kot se večja količina vode, tako se večajo skrivnostnost, čudenje in simbolika vode, enega od štirih glavnih elementov poleg zemlje, ognja in zraka, ki so že v pradednini zbujali spoštovanje, mitičnost in strah". Čeprav je naša slovenska obala skromna po

obsegu, je navdihovala mnogo besednih in likovnih umetnikov, še posebno tistih, tudi različnih narodnosti, ki so se rodili v teh krajih ali tu živeli. Mednje prav gotovo spada Albert Sirk, čigar "dela so polna vznesenega občudovanja narave, njene silne moči in lirčnih zatišij, njene uničevalne možnosti in razkošne plodnosti", je zapisala Koršičeva v katalogu, v katerem je kar nekaj fotografij Sirkovih del iz njegovih različnih ustvarjalnih obdobj. Katalog je elegantno izoblikoval Franko Žerjal, italijanski prevod je delo Katje Vončina. Založili in izdali so ga Galerija Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči, Prosvetno društvo Soča, Kanal ob Soči in Kulturni center Lojze Bratuž iz Gorice. Ogled razstave v KCLB je do 13. oktobra možen od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure, potem pa, do 31. oktobra, ob prireditvah ali po dogovoru.

Ljubljana / Moderna galerija Tršarjevo najbolj ustvarjalno obdobje

V Moderni galeriji so 28. septembra 2017 odprli retrospektivo Dušana Tršarja ob njegovi 80-letnici. Gre za izbor del iz Tršarjevega ustvarjalnega obdobja med letoma 1966 in 1984. "To je ključno obdobje, ko Tršar začne razširjati polje svojega ustvarjanja tako materialno kot tematsko", je poudaril organizator razstave v Ljubljani Marko Jenko. Za obiskovalce je po besedah Jenka najbolj zanimivo obdobje, ko Tršar ustvarja s pleksi steklom in neonom, kar je v tedanjem jugoslovanskem prostoru predstavljalo veliko novost, z današnje-

ga vidika pa predstavlja večno aktualnost. Kustosa retrospektive sta Kristina Tina Simončič in direktor Galerije Božidarja Jakca Goran Milovanović. Tršar je v svojem ustvarjalnem obdobju uporabljal več materialov. V 60. letih sprva varjeno železo, ki ga preoblikuje v shematizirano obliko človeškega telesa. Kasneje iz lesenih lamel, žic in železnih palic ustvarja silhete, ki spominjajo na človeške figure. 70. leta zaznamuje fluorescen-

tno pleksi steklo, ki ga osvetli z neonsko svetlobo. Sčasoma skulpture postajajo vedno bolj transparentne. Nad pleksi steklom postopoma prevladata žgana glina ali bron. Z uporabo sodobnih in nestandardnih materialov ter z uporabo minimalističnih načel pri oblikovanju se Tršar postavlja ob bok neokonstruktivistom, so zapisali v galeriji.

Tršar je ob razstavi povedal, da ga je pri ustvarjanju spremljala ena in ista ideja, material, s katerim je delal, pa je tej ideji spreminjal formo. Vselej se mu je zdelo pomembno, da je neko delo ustvaril z mislijo, da bo obstajalo za daljši čas, ne zgolj za enkratno postavitev.

Dušan Tršar se je rodil 18. januarja 1937. Leta 1963 je diplomiral iz kiparstva na ljubljanski akademiji za likovno umetnost. Razstavljal je na številnih razstavah doma in v tujini. Je prejemnik nagrad zlata ptica, nagrade Prešernovega sklada in zlate plakete Univerze v Ljubljani. Ljubljanska postavitev, ki bo na ogled do 26. novembra, je delni prenos retrospektive, ki so jo Tršarju posvetili v Galeriji Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki. Iz Moderne galerije bo potovala v Galerijo Murska Sobota, ki je koproducent postavitev.

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

25

Številni in številčen

Branko Jezikovnice zanima, kakšna je razlika med besedama **številni** in **številčen**. Ta pridevnika sta si na prvi pogled podobna, vendar samo na zunaj, po obliki, imata pa različen pomen. Razliko med njima si najlažje predstavljamo, če v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* preberemo njuno pomensko razlago. Pri pridevniku **številni** piše (če pomensko razlago preprosteje povzamemo), da "izraža veliko oseb ali stvari kake celote", primeri rabe pa so: "po vojni so bile obnovljene številne vasi; številni razstavljalci na sejmu, številna mesta v knjigi, številni mislijo drugače". Pri pridevniku **številčen** pa se lahko poučimo, da "se nanaša na številke ali števila", primeri rabe pa so: "številčni podatki, številčni prikaz, številčna sestava komisije, številčni znaki, številčno razmerje, številčna premoč, številčno močnejši sovražnik".

Do sem je vse jasno, kajne? Kljub temu pa se v rabi pojavljajo napake, predvsem takrat, ko bi morali rabiti besedo številni, ker imamo v mislih množico ljudi npr., pa se nam prikrade beseda številčen, ki se nanaša na število kot tako, ne na množino. Lahko si pomagamo še drugače, če bo to učinkovitejše: številčen je vrstni pridevnik (po njem se vprašamo: kateri?), zato so tudi primeri rabe za moški spol v imenovalniku v določni obliki: "številčni kod, številčni prikaz". Številni pa je lastnostni pridevnik (po njem se vprašamo: kakšen?), ki ga lahko rabimo v določni ("prvi razred je letos številni") ali nedoločni obliki ("ta številni razred

je razveseljiv").

Prav je torej zapisati: "med dopustom smo obiskali številna mesta s številnim prebivalstvom, ki je bilo v turističnem gradivu prikazano številčno", sopomensko pa bi se lahko tudi izrazili: "med dopustom smo obiskali mnoga mesta/veliko mest z obsežnim prebivalstvom, ki je bilo v turističnem gradivu prikazano numerično/s številkami". Narobe pa bi bilo: "številčna igralska zasedba, številčna konkurenca in najštevilčnejša nacija".

Res pa je tudi, da se zavest o razliki med številni in številčen izgublja, kar pomeni, da se številčen pogosto rabi namesto pridevnika številni, npr.: "številčna udeležba, najštevilčnejša organizacija, številčnejše grožnje", kar je narobe, ker ni logično, vendar vseeno razumljivo iz konteksta. Pravzaprav sem skoraj prepričan, da bi redkokateri bralec opazil, da je zveza "številčna udeležba" neustrezna, ker bi moralo biti "številna udeležba", saj gre za mnogo ljudi, ne za strokovni termin kot npr. "številčno zaporedje, številčni podatki, številčno ocenjevanje". Tisti pa, ki imate tankočutno uho in oko, in med njimi je naša bralka, pa najverjetneje pogosto naletite na napačno rabo, kajne? Upajmo, da je bo vseeno čim manj. Pa lep pozdrav do prihodnjic!

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Šolska izmenjava

Skupina licejcev F. Prešerna bo odšla v Sankt Peterburg

Z jezikovnega liceja F. Prešerna so sporočili, da se bo, na povabilo ravnateljice Irine Borisovne Chernous, skupina tržaških dijakov in profesorjev v začetku oktobra 2017 odpravila na šolsko izmenjavo s Šolo št. 320 v Sankt Peterburgu.

Ravnateljico, dve profesorici in 22 dijakin in dijakov omenjene šole so imeli v gosteh na liceju F. Prešerna od 5. do 13. aprila 2017.

Od 3. do 11. 10. 2017 pa bodo licejci iz Trsta gostje v Sankt Peterburgu. Skupino iz Trsta bodo sestavljali 21 dijakin in dijakov jezikovnega liceja, dve profesorici, lektorica za ruski jezik in ravnateljica. Tržaške dijake bodo imele v gosteh ruske družine.

Po pogovorih, ki so potekali v Trstu, si vodstvo tržaškega liceja nada, da se bo sodelovanje z omenjeno rusko šolo nadaljevalo in po možnosti tudi okrepilo.

Za tržaški jezikovni licej, na katerem se po reformi Gelmini dijaki pet let učijo ruščine, so redne izmenjave s šolo v Rusiji bistvenega pomena.

Kar nekaj let se že trudijo, da bi prišli do "pravega" stika, da bi se to uresničilo. Že več let so aktivni v šolski mreži italijanskih šol, na katerih poučujejo ruski jezik. Ravnateljica Guštinova se je v skupini 25 ravnateljev iz raznih krajev Italije udeležila tudi potovanja v Moskvo in Sankt Peterburg, ki ga je v letu 2015 priredilo italijansko šolsko ministrstvo v sodelovanju z ruskim veleposlaništvom v Rimu. Na tem potovanju je bil predviden ogled nekaterih ruskih šol v Moskvi in Sankt Peterburgu, na katerih imajo italijanščino kot tuj jezik, dijaških domov in italijanskega veleposlaništva v Moskvi. Ravnateljem so posredovali tudi celo vrsto informacij o ruskih šolah, ki želijo sodelovati z italijanskimi šolami, o birokratskih težavah z vizumi in drugo potrebno dokumentacijo.

Ravnateljica je nato bila še dvakrat v Rimu na ministrstvu in na šoli v Anconii na sestankih omenjene šolske mreže, da bi v sodelovanju z ruskimi oblastmi le prišli do nekaterih olajšav v zvezi s plačilom vizuma za dijake in do neposrednejšega stika z ruskimi šolami. Žal, pa se zdi, da je sodelovanje s šolami v Rusiji urejeno kar "hierarhično" in se je težko prebiti do neposrednega stika s šolami. Po drugi strani pa je tudi situacija naših šol (majhna šola s slovenskim učnim jezikom v Italiji) posebna in tako sta ravnateljica in prof. Lara Posega imeli kar nekaj težav, da sta sploh prišli do tega stika.

Končno jim je to le uspelo in upajo, da jim bo uspelo tudi navezati trajnejše vezi za prihodnja sodelovanja.

Izšla je Mladika 7/2017

Bogato branje za vse

"Primorska – sedemdeset let potem" je naslov uvodnega članka v septembrski Mladiki, ki se navezuje na praznovanje vrnitve od fašističnega režima zatiranega primorskega ozemlja k matici – obletnica pa upravičeno sproža tudi občutke grenkobe in nemoči. Avtor uvodnika opozarja, da ne smemo pozabiti na 15. september 1947, ko so se začele izvajati določbe Pariške mirovne pogodbe, ki slovenskemu prebivalstvu niso bile kdo ve kaj naklonjene, saj "se je Gorica v sklopu Jugoslavije ponujala kot normalna rešitev problema: bila je naravno in zgodovinsko središče širokega zaledja Vipavske doline, Posočja in dela Krasa /.../ Toda prevladali so politični interesi širokega obsega /.../ Tako je diplomacija ustvarila slovensko manjšino v Italiji". Manjšina pa je v italijanski državi ostala le obrobna zadeva. Avtor uvodnika omenja tudi šibko vlogo oziroma napake slo-

venske diplomacije tako v Parizu kot pri pripravi londonskega sporazuma in kasneje osimskih sporazumov: slovenski diplomati so vedno ostali pri zaupanju v (italijanskega) sogovornika in niso nikoli postavili kakršnihkoli pogojev glede pravic manjšine.

V fokusu te številke je daljši intervju z zgodovinarjem Jožetom Dežmanom, ki ga je pripravila Erika Jazbar o temi reševanja temeljnega vprašanja matičnega naroda, in sicer o konkretni ravni dostojnega pokopa vseh slovenskih vojnih in povojnih žrtev ter o antropološki ravni iskanja takih prijemov in gest, ki bi slovenski družbi vrnil notranji mir.

Nekaj strani namenja revija 52. študijskim dnevom Draga, ki so potekali na Opčinah pri Trstu od 1. do 3. septembra letos. S fotokroniko revija nazorno poroča o predavanjih, objavlja pa tudi besedilo utemeljitve 6. Peterlinove nagrade kulturnemu delavcu

Tomažu Pavšiču, pogovor s francosko režiserko Fabianne Isartel, avtorico dokumentarnega filma *Boris Pahor. Portret svobodnega človeka*, ki so ga predvajali na Dragi, in krajši komentar *Dragi na rob* izpod peresa Mitje Petarosa. Avtor ob odlični prisotnosti publike ugotavlja odsotnost slovenskih politikov in predstavnikov na Dragi in se polemično sprašuje, zakaj.

Jubileju, 104. rojstnemu dnevu pisatelja Borisa Pahorja, se Mladika klanja s članekom, v katerem je avtor izpostavil aktualnost Pahorjevih nastopov, v katerih starost tržaških pisateljev in borec za narodove pravice opozarja na nevarnosti globalizma in nerazsodnega ravnanja s seboj in z okoljem in vabi k srečanju najboljših umov na svetovni ravni za preprečitev najhujšega. V rubriki *Naš utrip* je Metka Šinigoj pripravila prispevek o

Devin / Lutkovno gledališče Pristanišče

Lutkovni junaki so zaživali v otroški igrivosti

Drugo leto zaporedoma se je v Devinu pojavilo posebno *Pristanišče*: Lutkovno gledališče, ki so si ga v veselje otrok v radoživi zagnanosti zamislili Lutkarji iz Devina v sodelovanju z Devinskim mladinskim krožkom in Otroškim pevskim zborom Ladjica. Mladi navdušeni lutkarji so želeli, da bi čarobni svet lutk spoznali tudi drugi. Lutkovno gledališče *Pristanišče* je edini tovrstni abonmajski

niz za otroke pri nas v "zamejstvu", kjer so lutke bolj redek gost v naših kulturnih domovih, razen seveda v Devinu. Tu so stalne gostje. Vsako leto namreč, ko se junija izprazni klop, se z otroško radostjo napolni *Devinski vrt ustvarjalnosti*. Tu otroci z veliko vnemo ob strokovnem vodstvu znane lutkovne umetnice, režiserke, docentke, publicistke Jelene Sitar ustvarjajo že kakih deset let zaporedoma. Tako nastajajo lutke, polne domišljijanskega zaleta in z njimi se seveda vsakič rodi tudi nova lutkovna igrice. Tako je v njeni režiji zaživila lutkovna predstava *Bikec Ferdinand*, katere avtor je Murno Leaf. Otroška publika si jo je že ogledala na letošnjem mavhinskem festivalu in pred kratkim v Sedejevem domu v Števerjanu. S to igrico o bikcu, ki je srčno rad imel rožice in je poležaval pod plutovcem in se prav nič ni zmenil za bikoborbo in se je poživil na vse slavne bikoborce in koride, so navdušeni devinski lutkarji – Starejša skupina Lutkarjev iz Devina – uvedli gledalce v soboto, 30. septembra 2017, v letošnji abonmajski niz Lutkovnega gledališča *Pristanišče*. Ker je dvorana devinskih zborov v popravilu, se je *Prista-*

nišče s svojo letošnjo ponudbo preselilo v devinsko osnovno šolo. Tu se je v prostornem atriju zbralo lepo število otrok in njihovih odraslih spremljevalcev, da bi se prepustili valovom neskončnega, pravljičnega morja. Ti so jih odnesli, kot omenjeno, na španska tla z bikcem Ferdinandom. Prikupno uprizoritev z domiselnimi lutkami iz odpadnih materialov in ravno takšno scensko podobo, ki si jo je zamislila Jelena

prvi nastopili na sobotnem uvodnem srečanju z lutkami. V režiji in priredbi Ksenije Daneu in Janike Škerl – v umetnost lutkarstva ju uvaja Jelena Sitar – so ljubko odigrali kratko igrice *Zverjasec*. Mali izvajalci, Petra Pahor (pripovedovalka), Marko Luisa (Miška), Erik Legiša (Lisica), Luka Pahor (Medved), Katarina Pernarcich (Kača), Rebecca Cocollet (Sova), Erica Gerin (Volk 1), Tomaž Broccardo (Volk 2), Emil Komar (Zver-

Sitar in so jo skupaj z lutkami uresničili izvajalci predstave, so sproščeno in z vidnim užitkom odigrali Veronica Bandiera kot pripovedovalka, Lara Bearzi, Monika Bogatec, Maira Canciani, Ludovico Canetti, Sara Komar, Cecilia Olivetti, Niko Pahor, Mark Rebuta, Matej Tavčar in Blaž Terpin. Nastopajoči so bili deležni pristranskega ploskanja, ki je bilo posredno namenjeno tudi asistentki režije Nadi Tavčar in pomočnicam Arianni Moro, Urški Terpin in Miri Tavčar ter koordinatorici Marji Feinig, ki se je Petro Pahor v živo na kitaro spremljala izvedbo igre. Prav taki topli aplavzi so bili namenjeni tudi Mlajši skupini Lutkarjev iz Devina, ki so

jasec), so prikazali zgodbo avtorice Julije Jonaldson (delo je ilustriral Axel Scheffler) o mali miški, ki ji premeteno, z izmišljenim Zverjascem, uspe uiti iz vseh krempljev lačnih gozdnih živali, ki bi jo rade požrle za kosilo, pa tudi ugnati v kozji rog samega Zverjasca, ki se resnično prikaže pred njo. Lepo oblikovane izvirne lutke in sceno so izdelali nastopajoči otroci, ki so tudi pogumno zapeli songe ob spremljavi Urške Terpin.

Pred začetkom sobotnega sporeda so se mali gledalci s Petro Pahor naučili nekaj ključnih besed iz igrice *Bikec Ferdinand*. Eden izmed namenov teh lutkovnih srečanj je namreč tudi bogatenje

slovenskega jezika. Lucija jih je opozorila na osnovna pravila vedenja v gledališču. Otroci so jih prav dobro upoštevali, saj so v tišini pozorno spremljali odrske dogajanje in ob koncu zaploskali.

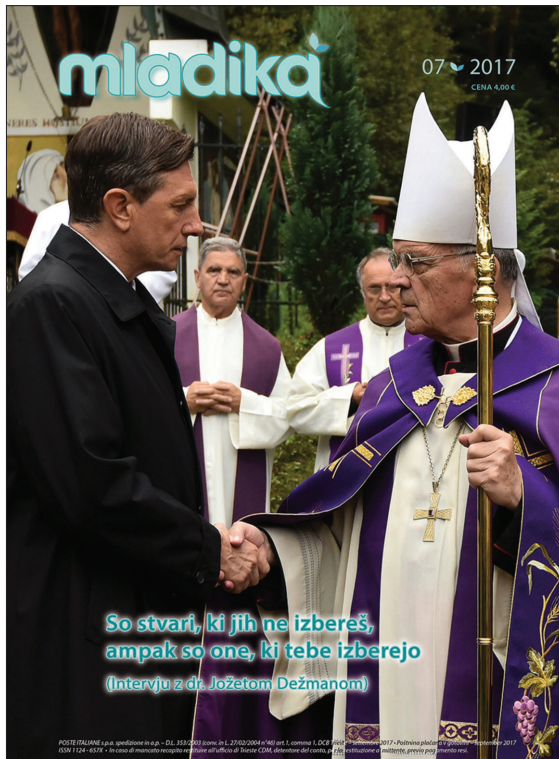
Kot so napovedali organizatorji, je bila po predstavah na vrsti ustvarjalna delavnica. Malčki, ki obiskujejo vrtec, so z Lucijo izdelovali lutko-miško iz lepenke, osnovnošolci pa so se z Nado zabavali ob ustvarjanju bikca iz plastičnih vrečk, lončkov...

Tako je bil začetek v tem posebnem "pristanišču" zelo pester in spodbuden. Osemnajst otrok je že vpisalo abonma, njim se bo prihodnjič gotovo pridružil še kdo. Vsak abonent je prejel polo papirja, na katerem so štiri ribice za štiri predstave. Ob vsakem vstopu v gledališče "mora" vsak abonent pokazati svojo ribico, in sicer lepo dokončano. Po Lucijinih navodilih bodo naslednjo ribico "zapolnili" z odrezki kateregakoli papirja, da bo čim bolj pisana.

Prihodnjič, v soboto, 7. oktobra 2017, ob 10. uri bo v Lutkovnem gledališču *Pristanišče* pristala predstava *O lisički zviti tički in drugih zvernicah*. Z otroki bo lutkarica in pevka Nika Solce, doma s slovenske obale, ki so ji zelo pri srcu lutke, glasba, petje, Indija, Balkan..., pač vse, kar jo je izoblikovalo v čustveno pripovedovalko zgodb v govorjeni in zapeti besedi. Čeprav se je s hčerko pred nekaj leti vrnila pod domači krov, jo ustvarjalnost vodi na gostovanja po svetu. *"Petje na odrih Slovenije, Indije, Avstralije, pred časom tudi nastop z njeno lutkovno predstavo na mednarodnem festivalu v Združenih državah Amerike, popotovanje z Romi in romsko glasbo po Balkanu ter gostovanje na festivalih po vsem svetu so jo oblikovali v umetnico, ki brezkompromisno sledi svoji intuiciji"*, je zapisano o njej na spletnih straneh Radia Prvi.

Da se je tudi letos uresničilo Lutkovno gledališče *Pristanišče*, so pripomogli Slovenska prosveta, Zadruga kraška banka, MoPZ Fantje izpod Grmade, OPZ Ladjica in Devinski mladinski krožek z zelo prizadevnimi člani.

Iva Koršič

So stvari, ki jih ne izbereš, ampak so one, ki tebe izberejo (intervju z dr. Jožetom Dežmanom)

Gledališkem vrtljaku – gledališki pobudi za otroke, ki že dvajset let poteka pri Sv. Ivanu v Trstu. O tem se je pogovarjala s koordinatorko Lučko Susič, članico Radijskega odra, ki je skupaj s Slovensko prosveto nosilec te gledališke ponudbe.

mo novice in krajša poročila iz zamejstva, zdomstva in matic.

Sledi krajša razprava Sebastijana Valentana z naslovom *Slovinci in Sveti sedež – na poti k skupnemu dobremu*, ki je bila podana na 17. vse-slovenskem srečanju julija le-

tos v Državnem zboru v Ljubljani.

V rubriki *Kultura* umetnostna zgodovinarica Mojca Polona Vaupotič piše o življenju in ustvarjanju arhitekta Jožeta Plečnika, čigar 60-letnica smrti praznujemo letos. Sledita kratka zgodba *Na predvečer* Metke Kacin Beltrame, ki je bila priporočena na 45. literarnem natečaju revije Mladika, in novo nadaljevanje razmišljanja zdomske tržaške Slovenke Mirelle Urđih o poklicu, ki ga ni več: perici. Revija objavlja tudi pesem Mitje Šegine *Rim*.

V rubriki *Spomini* Marinka Zihel! Inzko se spominja kolegice, učiteljice Nade Martelanc.

V mladinskem listu *Rast* Urška Petaros v uvodniku z naslovom *Lepo je, ko te drugi berejo* piše o odmevnosti lista, Neža Petaros in Svetlana Breclj pišeta o nedavnih delavnicah za gledališke animatorje in režiserje, ki so potekale na Opčinah, zasanjana panda Mojca Petaros poroča o obisku portugalskih skavtov v Trstu, objavljene so tudi pesmi Katarine Polojaz, ki so prejele 2. nagrado za poezijo na literarnem natečaju SKK.

Prezid / Srečanja se je udeležil minister Židan

Agraslomak v Gorskem Kotarju

Koordinacija zamejskih kmetijskih organizacij Agraslomak je v sredo, 27. septembra, zasedala pri Slovencih na Hrvaškem, točneje v Gorskem Kotarju. Šlo je za redno srečanje, saj se predstavniki kmetijskih organizacij iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške zberejo vsaj dvakrat v letu, tokrat pa so spoznavali področje, ki ga obli-

kujejo težje naravne danosti. Go-stila jih je Kmetijska izobraževalna skupnost Gorski Kotar, kateri predseduje Zoran Ožbolt. Pregled aktualne kmetijske problematike v Sloveniji na obmejnem področju ter na evropski ravni in pregled udejanjanja programa Agraslomak so bile osrednje teme dnevnega reda zasedanja, ki se ga je udeležil slovenski

kmetijski minister Dejan Židan, ob njem pa tudi državni sekretarji Tanja Strniša, Marjan Podgoršek in Janja Kokolj Prošek. So-govorniki so med drugim poudarili, da je v vseh obmejnih deželah, v katerih živi slovenska narodna skupnost, kmetijstvo podvrženo težjim naravnim danostim in da gre dejansko za hribovita ali gorska območja, ki morajo biti deležna posebne pozornosti, še posebno na evropski ravni.

„Svet, v katerem živi porabski Slovenec, je povsem drugačen kot tisti, v katerem živi Slovenec na Tržaškem ali na Koroškem ali v Gorskem Kotarju. Z medsebojnim srečevanjem vsakokrat v

drugi državi in s spoznavanjem vsakokrat drugih razmer je prišlo tudi spoznanje, kako in v kakšnih pogojih živi posamezna slovenska narodna skupnost v neki državi. Ta medsebojna povezanost, skupna srečanja in skupne dejavnosti na posameznih pomembnih dogodkih ustvarjajo ozračje pripadnosti, enakovrednosti in prepričanja o čvrstosti narodnostnega obstoja”, je izpostavil slovenski minister.

Prisotni pa so pred zasedanjem lahko prisluhnili poglobljeni predstavitvi kmetijstva in življenja v Gorskem Kotarju. Leta 2014 je bila ustanovljena Kmetijska izobraževalna skupnost Gorski Kotar, že od leta 2010 pa kmete izobražuje in usposablja Kmetijsko gozdarska zbornica Ljubljana s področja živinoreje, sadjarstva, zelenjadarstva in čebelarstva. Leta 2015 so oblikovali Goranski vrt, lani rastlinjak v Prezidu, kar je izrednega pomena za to območje, ki ima zaradi ostrega podnebja zelo kratke vegetacijske dobe, in letos čebelarstvo učno pot. Zdaj se začena projekt vzorčne kmetije, ki bo po zgledu tiste iz Porabja prinesla nov elan v tamkajšnjo skupnost. Prvi sadovi so že vidni, načrt pa bo nared v roku treh let. Agraslomak je zasedal v vasi Prezid, predstavniki zamejskih kmetijskih organizacij pa so si ogledali tudi sirarsko in sadjarsko kmetijo Pintar v Čabru.

MR

Fikcija, a tudi aktualni zgodovinski dokumenti iz arhivov

Že šestnajstič svojevrstni festival 1000 oči v Mieli (1)

V spominu mi bodo ostali sijajni, s humanizmom in resnico prežeti črno-beli posnetki filma **al-Makhdu'un (Gli ingannati)** iz l. 1973, o nesrečni odisejaji treh palestinskih pribežnikov iz Sirije skozi iraško puščavo in dve meji proti ekonomskemu paradižu v Kuvajtu. Veliki egiptovski režiser Tewfik Saleh (1926-2013) je sestavil zborovsko zgodbo s prepričljivimi sociološkimi izrezi o protislovljih arabskih družb in držav, ki je danes posebno aktualna in bi jo bilo vredno prikazati v šoli in po televiziji, da bi lahko bolje razumeli, kaj se dogaja z današnjimi migranti. S to navedbo bi rad izpostavil dragoceno vlogo svojevrstnega festivala, kot je tržaški **I 1000 (O) cchi - 1000 oči**. „Vertovski“ naslov naj bi programsko ponazoril vse delujočo aktualnost filmskega izraza, dokumenta in umetnosti. Večnarodni prireditelji, Sergij

Grmek (uradno Sergio M. Grmek Germani), Hrvatice Mila Lazić, Nemec Olaf Möller in več italijanskih sodelavcev - omenimo vsaj glavni koordinatorki Margherito Pevere, Francesco Bergamasco, urednika kataloga Simoneja Staraceja in operaterja Paola Veniera, ki predvaja prav vse filme od jutra do pozno v noč - so tudi letos ponudili izvirno mešanico nepoznanih biserov iz javnih in zasebnih filmskih arhivov ter kinotek, ki osvetljujejo te

Posnetek iz filma Diadikasia

Meana in Giancarla Roscionija, saj je letošnji festival imel podnaslov **Eros e Priapo** po delu velikega italijanskega pisatelja.

Presunljiv je bil dokumentarec režiserja Damiana Damianija **Piazzale Loreto** (1980), ki je kot očividec javne izpostavitve in skrunitve trupel Mussolinija, Clarette Pe-

Posnetek iz dokumentarca Il tentato suicidio nell'adolescenza

tacci in fašističnih veljakov obnovil razne plasti dramatičnega dogodka skozi pričevanja prisotnih. Svojci nacifašističnih žrtev, partizanski poveljniki, ki so to odločili, kdor je bil priča takratnim ekscesom množice, so izrazili mnenja in ocene o tem, večina mimoidočih na istem milanskem trgu 35 let potem pa ni vedela nič o tem. Tudi ta film bi bilo vredno prikazati še in še, zlasti ko se govori o spravi in spominu, o pieteti in spoštovanju mrtvih, a tudi o zgodovini, ki presnavlja našo sodobnost in jo ta vse pre-

večkrat instrumentalizira. V tem je bil še posebej posrečen izbor letošnjega nagrajenca **Anno Uno**, Grka Dimosa Theosa, samo-

svojeja in politično nevezanega avtorja, ki je v tridesetih letih lahko posnel le štiri celovečerce in ti so zelo malo - ali sploh niso - krožili doma in v tujini. Od prikazanih bi omenil prvi črno-bel, v novovalovskem slogu in detektivsko-filozofsko zasnovan politični film Kieron (1968-1974). Skrivnosten umor z mednarodnim ozadjem po drugi svetovni vojni je bil pomaknjen v mrko in represivno vzdušje vojaškega državne-

ga udara iz 70. let prejšnjega stoletja. Ravno tako politično in pravzaprav etično-moralno dramo je predstavljalo v stilnih kostumih posneto delo **Diadikasia** (Postopek), ki ga je Theos realiziral l. 1976, ko se je vrnil iz begunstva ob koncu vojaškega režima. Upriporil je Sofoklejevo zgodbo o Antigoni z ekspresivno barvno fotografijo, z gledališko stilizacijo notranjih posnetkov, večinoma pa z zunanjimi posnetki divje lepote grškega otoka in obale. Počasi in sugestivni ritem mita spregovori o večnih temah o oblasti, svobodi, a tudi sodobnosti. Nagrado Anno Uno je v imenu odsotnega režiserja dvignil sin Kostis, avtor glasbe zadnjega Theosovega filma **Eleathis xenos**, ki je bil prikazan ob podelitvi nagrade. Pri poklonu grškemu mojstru, za katerega je skrbela Cecilia Ermini, sta sodelovali tudi grško-vzhodna skupnost in helenska kulturna fundacija iz Trsta.

Obvestila

Lutkovno gledališče Pristanišče v soboto, **7. 10. 2017, ob 10. uri** vabi na lutkovno predstavo Nike Solce O lisički zviti tički in drugih zverinicah, ki bo na sedežu zborov v Devinu. Sledila bo lutkovna delavnica. Za informacije glede abonmaja in vstopnic: +393467671257 (Lucija), devinskimladinskikrozek@gmail.com.

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 10. oktobra, ob 16.30 v cerkvi v l. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

Marijanska pobožnost v Marijinem domu v ul. Risorta 3, s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive in z občnim zborom, bo v nedeljo, 15. oktobra; začetek ob 16. uri v domski kapeli; vabljeni vsi Marijini častilci.

Darovi

Za Vincencijevo konferenco ob praznovanju njene 70-letnice darujejo: A. V. in I. B. 300 evrov, M. B. 50 evrov, L. F. in A. M. 60 evrov.

Za cerkev v Bazovici: ob smrti dragega moža **Gigita Krizmančiča** daruje žena Zdenka 50 evrov; namesto cvetja na grob pokojnemu **Alojuzu Krizmančiču** daruje Ema 20 evrov.

KROŽEK ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA VIRGIL ŠČEK

vabi na

SREČANJE Z NOVIM GENERALNIM KONZULOM RS G. VOJKOM VOLKOM

Večer bo uvedel in moderiral odv. Peter Močnik

Trst - Vilfanova dvorana (ulica Gallina 5)
petek, 13. oktobra, ob 20. uri

V SKLOPU POBUD ZA PROGRAMSKI KONGRES SSK 2017-2018

S 1. strani

Materialna in duhovna pomoč ...

srečanja, poučne izlete ter duhovne poglabitve. Čestitke ob lepem jubileju je za Svet slovenskih organizacij

Pel je združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča.

Praznovanje se je nadaljevalo v sosednjih župnijskih prostorih. Poslanstvo in delo tržaške veje Vincencijeve konference je opisala njena predsednica Ivica Švab in poudarila, da je še potrebna materialna oskrba bližnjega v stiski, a da sta človeška bližina in duhovna pomoč v današnjem svetu prav tako potrebni. Omenila je starejše, ki se spopadajo z osamljenostjo, za odrasle pa redno prirejajo rekreativna in kulturna

izrekel tržaški predsednik SSO Igor Švab. Sledil je osrednji poseg srečanja. Organizatorji so medse povabili univerzitetnega profesorja na ljubljanski teološki fakulteti, lazarista Stanka Gergolja, ki je govoril o vincencijanski karizmi v današnjem svetu. Svetega Vincencija je odlikovala izredna ustvarjalnost, znal je razbrati potrebe človeka na duhovnem in materialnem področju ter jih primer- no reševati, je v župnijskih prostorih v drugem delu srečanja poudaril predavatelj in zatrdil, da morata prav ustvarjalnost in inovativnost ob nenadomestljivi vlo- gi vere voditi delo za potrebne.

S 1. strani

Rožnovenska procesija

One so vodile delo, domačinke pa so pomagale, vezale šopke, strigle, čistile... Sv. mašo je daroval g. Davide Chersicla, Barkovljan italijanskega rodu, ki se je učil in se še uči našega jezika. Zelo lepo izgovarja slovenske besede, bere, le pridige si še ne upa podajati v slovenščini, zato jo pove kar v italijanščini, a vedno zelo pristrčno, občuteno. Vsi ga imamo radi, ker je optimist, rad pomaga, vse nas pozna in za

vsakega ima prijazno besedo. Med mašno daritvijo je pel domači pevski zbor pod vodstvom Ladija Vodopivca ob orgelski spremljavi maestra Giuseppeja Zudinija. Procesija pa se je vila ob spremljavi godbenega društva Prosek. Izvajali so same Marijine pesmi. Po utečeni navadi so se po procesiji udeleženci zbrali v prostorih domačega društva in se tam ob kavici in sladkih dobrotah zadržali na prijateljskem klepetu.

Tržaški festival ima plodne stike s številnimi filmskimi arhivi, v prvi vrsti z osrednjo državno kinoteko Cineteca nazionale, ki je prispevala nad 25 filmov v izvirnem formatu na traku oz. digitalnem in je omogočila uvodni rimski dvodnevni Tisoč oči v Kinu Trevi. Potem so še druge kinoteke, deželna iz Humina, Bologne, filmski muzej iz Turina, oddaja Fuori orario, klub l'Officina in Cineteca italiana. Le-ta je po prvem prikazu letos na Bienalu v Benetkah predstavila še v Trstu **Il tentato suicidio nell'adolescenza** (T. S. Giovanile),

dokumentarec o poskusu samomora pri mladih, ki ga je Ermano Olmi posnel daljnega l. 1968 za farmacevtsko družbo Sandoz, a ni bil nerazumljivo nikdar prikazan. Sklop je sestavljal še ogled zadnjega Olmijevega filma o kardinalu Martiniju **Vedete, sono uno di voi** (2017) in dokumentarca - intervjuja s čilskim predsednikom Salvadorjem Allendejem **La forza e la ragione** (Moč in razum) Roberta Rossellinija in Emidia Greca iz l. 1973.

/ dalje
Davorin Devetak

Konec Slofesta v Čedadu

Sprehod po mestu in drugi dogodki

Zadnja dva konca tedna sta bila za Benečane izredno pestra in natrpna s kulturnimi dogodki. V soboto, 23. septembra, se je zgodaj popoldne v prostorih kulturnega društva Ivan Trinko začel vodeni izlet po Čedadu, "Civiale, po slovensko Čedad". Kot je udeležencem - največ jih je prišlo iz Trsta, nekaj pa še iz Slovenije in Nediških dolin - v imenu pobudnikov uvodoma pojasnila Jole Namor, Čedad sicer nikoli ni bil konkretno del slovenskega etničnega ozemlja, bil pa je z njim vsekakor tesno povezan. Prisotnim je na kratko opisala beneški prepoved, od zametkov, ko je bil odpor do slovenske besede močan in so zato Benečani delovali enotno in strnjeno, do danes, ko v samem centru Čedada uspešno deluje slovensko kulturno društvo Ivan Trinko in skrbi poleg vsega tudi za povezovanje in izmenjavo s furlansko stvarnostjo. Prvotno je bilo to pionirsko

slovensko društvo, ki je predstavlja zametek vsega poznejšega delovanja v Nediških dolinah. Časi so se na srečo spremenili, kar dokazuje tudi odlično sodelovanje društva s čedajsko občinsko upravo, ki podpira marsikatero zamisel, pred kratkim pa je na osrednjem trgu odprla tudi urad, "okence" za slovenski jezik. Osamljeni primeri nacionalizma, žal, še vedno obstajajo, tudi v primeru omenjene prireditve so se oglasili posamezniki, ki pa so dokazali, da sploh niso razumeli bistva in pomena slovenskega sprehoda po Čedadu. Žal se nekateri pogostokrat ne znajo držati zlatega pravila, najprej spoznaj, glej in skušaj razumeti, šele nato ocenjuj in obsojaj. Vodička Tanja Strnad je udeleženke popeljala na skoraj dvourni ogled mesta. Poudarek je bil na tistih časih, ko so ljudje iz Nediških dolin prihajali v Čedad vsako soboto, da so prodajali svoje pridelke in kupovali,

kar so rabili za dom. Čedad je bil predvsem velik trg in ljudje iz dolin so peš, z vozovi, nekateri celo z redkimi avtobusi, hodili kilometre daleč, da so svoje pridelke zamenjali za nekaj drobiža. Od tod tudi stara mestna toponomastika v slovenskem in furlanskem jeziku: Babji plac, Plac od gvanta, Prasečji plac, Kokošji plac... Vojvodsko mesto torej, kot so ga nekoč doživljali naši preprosti ljudje. Ob koncu vodenege ogleda Čedada, ki je potekal pod pokroviteljstvom društva Ivan Trinko, pokrajinske ZSKD in občine Čedad, so se udeleženci zadržali na razstavi tržaškega fotografa Maria Magajne; v isti dvorani nekdanje cerkve Santa Maria dei Battuti pa je bil nato koncert ob predstavitvi novega CD-ja Barskega okteta, *Ljudje dolin*. Odlična izvedba in izvirne priredbe nekaterih ljudskih skladb so navdušili občinstvo, ki je ob koncu izvajalce nagradilo z dolgim, glasnim ploskanjem. Skoraj istočasno z dogajanjem v

Čedadu je v Špetru, v prostorih Inštituta za slovensko kulturo, potekal prvi popoldan v okviru Dnevov evropske kulturne dediščine. Arhitektka Donatella Rutar je obiskovalce popeljala skozi muzej SMO, večer pa je nato sklenil odlični koncert za klavir beneškega glasbenega ustvarjal-

ca, dirigenta in vsestranskega kulturnega delavca Davida Klotiča. Dnevi Evropske kulturne dediščine so se nato končali minulo soboto, ko smo si lahko v Slovenskem multimedialnem centru SMO ogledali video triptih o Nediži, Reka zgodb in mitov, ka-

terega režiser je Paolo Comuzzi in je del stalne zbirke muzeja SMO. Že popoldan so udeleženci lahko na vodenem sprehodu ob sodelovanju Pro loco iz Petjaga sami odšli do Nediže in si ogledali mlin in prazgodovinsko najdbišče.

Suzi Pertot

Katja Ferletič

TAKI SMO (10)

Je Mohamed Bin Salman res princ iz pravljice za savdskoarabske ženske?

V Savdski Arabiji imajo novega, mladega princa, 32-letnega Mohameda Bina Salmana, ki je lani predstavil svoj ambiciozni projekt "Vizija 2030" za posodobitev državne ekonomije in obenem zmanjšanje odvisnosti od petroleja. Mohamed skuša svoji državi, ki je še vedno označena za eno izmed najbolj konservativnih islamskih držav, dati nov ugled. V svojem projektu namena veliko pozornosti družbeni vlogi ženske v Savdski Arabiji, kjer je zaradi razširjenosti sunizma (najbolj stroge veje islama) še vedno zelo omejena. Le nedavno so ženske pridobile pravico glasovati ali biti izvoljene, a še vedno živijo pod strogim nadzorom očeta, bratov ali moža. Stopnja ženske zaposlenosti je izredno nizka, tako da jo princ namerava dvigniti od 21 % na 28 %. Ženske imajo nižje plače, saj opravljajo manj kvalificirane službe in ne smejo delati v istem uradu kot moški. Zaradi številnih vsakodnevnih težav se jih veliko odpove karijeri in odloči, da bo ostalo doma.

Med težavami, s katerimi se morajo arabske ženske spopadati, je tudi prepoved vožnje avtomobila. Savdska Arabija je bila do pred kratkim še edina država na svetu, v kateri ženske niso imele pravice do voznškega dovoljenja. Vozile so se lahko s šoferjem (seveda samo gospe iz bogatih družin) ali pa s sorodniki moškega spola. Vožnja je bila prepovedana iz najrazličnejših razlogov: naj bi bila tako nemoralna, da bi privedla do padca monarhije, naj bi škodila ženskim reproduktivnim organom, šejk Saad Al Hajry je celo izjavil, da ženske fizično sploh ne morejo voziti avtomobila, ker imajo v glavi le četrtino možganov. Šejkove besede so imele velik odmev na spletu in po arabskih družbenih omrežjih, na katerih je boj za pravico žensk do vožnje zelo aktualen, in tokrat so državni predstavniki končno ukrepali, tako da je bil v nekaj urah Al Hajry odstavljen. Ženske se v Savdski Arabiji že od začetka devetdesetih let, po zalivski vojni, z manifestacijami in simboličnimi dejanji borijo za pravico do voznškega dovoljenja. Veliko jih je bilo aretiranih, ker so si upale sesti za volan, izživati državno oblast in seveda vse snemati in dokumentirati na spletu. Med najbolj poznanimi dejanji je tisto 32-letne Manal Al Sharif, ki je leta 2011 vozila avtomobil po cestah mesta Damman, medtem ko jo je prijateljica snemala s telefončkom. Ko sta video objavili na spletu, je Manal postala web-zvezda in je bila zato, ko jo je naslednjič policija ustavila, aretirana

in je osem dni preživela v zaporu v izolaciji. Na prostost se je lahko vrnila šele, ko je podpisala dokument, v katerem je izjavila, da ne bo več kršila državnih predpisov. Seveda je Manal, ki je bila pred svojim dejanjem že razporočena, izgubila službo, stalno so ji grozili s smrtjo, njena družina jo je žalila in izobčila. Nazadnje se je odločila, da zapusti Savdsko Arabijo, svojega sina in družino in se preseli v Avstralijo. Manalina zgodba je pripomogla k temu, da se je gibanje za pravico savdskih žensk do vožnje "Saudiwomendrive" ohrabilo in končno prišlo do zmage: tudi v tej državi bodo od junija 2018 dalje lahko vse ženske po 40. letu vozile avtomobil!

Pozitivno novico je državna televizija sporočila istočasno s tiskovno konferenco v Washingtonu. Seveda bo do sprememb prišlo postopoma, saj ima savdskoarabska država še veliko organizacijskih težav, med drugimi še ne obstajajo avtošole samo za ženske, in policija bo morala slediti točno določenim pravilom vedenja, ko bo ustavila avtomobil z žensko za volanom, saj lahko ta govori samo z moškimi iz svoje družine. Vozniško dovoljenje je izredno pomemben dosežek, saj je bila do leta

2011 vsaka ženska, ki ni upoštevala zakonov in so jo ustavili pri vožnji, kaznovana z bičanjem. Premikala se je lahko samo z javnimi prevoznimi sredstvi ali s kolesom, in tudi to samo v točno določenih predelih države in v spremstvu sorodnika moškega spola. Tudi po odobritvi zakona vsekakor ni mogoče spregledati, da so pravice žensk v islamskih državah še vedno zelo omejene. Kar se pa obravnavane teme tiče, si avtomobila same sploh ne morejo kupiti, tako kot ne morejo odpreti bančnega računa, na splošno pa je kršenje osnovnih življenjskih pravic pri ženskah še vedno v vsakodnevnih praksah.

V Savdski Arabiji bo še dolga leta na milijone ljudi živelo brez svobode samo zato, ker pripadajo ženskemu spolu, v stalnem strahu in pod strogim nadzorom moških; ženske bodo še zaprte med domačimi stenami v čim globlji izolaciji pred svetom. Zato le počasi z evforijo, saj je pot do ženske emancipacije še dolga! Dodelitev pravice do voznškega dovoljenja je gotovo izjemno uspešna marketinška poteza mladega princa Mohameda Bina Salmana. Ta odločitev bo izboljšala podoba Savdske Arabije v svetu, a gotovo je to le eden izmed tisočih korakov, ki so potrebni za enakopravnost žensk, drugače se bo tudi ta vojna izkazala za farso.

PD Štandrež / Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin 2017

Naj komedijski piš razpiha otožne misli!

Kako sive in puste bi bile nedelje v jesenski otožnosti in mrzli sivini zime, ko si ne bi iznajdljivi člani Prosvetnega društva Štandrež, ki jim predseduje Marko Brajnik, zamislili in seveda uresničili pred sedemnajstimi leti abonmajski niz ljubiteljskih gledaliških skupin, ki ponujajo komedije. Še posebno zaslužen za to je Božidar Tabaj, duša štandreškega dramskega odseka, ki mu kljub skrbem zmeraj zaigra na obrazu nasmeh. Komedije zmeraj spravijo gledalce v dobro voljo, pa čeprav se v njih vselej zrcali naše življenje, v katerem je vedno tudi več kot kanček grenkobe. Tudi letošnje jesenske in zimske dni bodo ogrele in v vedre barve odele predstave abonmajске ponudbe PD Štandrež, ki je v vseh teh letih naletela na neverjeten odziv občinstva. Iz leta v leto abonenti potrjujejo sedeže v štandreški župnijski dvorani Anton Gregorčič. Prav težko je najti kakega prostega! Letos se bo pahljača komedijskih predstav *Štandrež 2017* v izvedbi ljubiteljskih gledaliških skupin, ki imajo že dolgoletne prijateljske vezi s štandreškim dramskim odsekom, tudi z vzajemnimi gostovanji, razprla **v nedeljo, 15. oktobra 2017**, ko bo v goste prišla Gledališka skupina Globočak Kambreško z vsem poznano veseloigro *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*, ki jo je napisal

naš prvi dramatik Anton Tomaž Linhart. **V nedeljo, 29. oktobra**, se bodo gledalci nasmejali ob *Reviji najboljših skečev* Borisa Picige, ki jih bo predstavilo Kulturno društvo Dekani. **V nedeljo, 12. novembra**, bo Gledališko društvo Kontrada Kanal uprizorilo kome-

predstav *Štandrež 2017* sklenil domači dramski odsek PD Štandrež, ki bo v novem letu **v nedeljo, 28. januarja 2018**, prikazal novo uprizoritev, nostalgичno komedijo *Čaj za dve*, ki je izšla izpod mojstrskega peresa Toneta Partljiča. To bo prva ponovitev predstave, ki bo premierno zaživela na štandreškem odru v soboto, 27. januarja 2018, ob 20. uri v režiji zvestega umetniškega usmerjevalca štandreških komedijantov, Jožeta Hrovata, člana igralskega ansambla SNG Nova Gorica.

Vse predstave bodo ob 17. uri v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Vpis abonmaja in rezervacija sedeža sta možna pri blagajni še 8. oktobra od 11. do 12. ure in eno uro pred vsako predstavo. Za informacije lahko pokličete na 347 9748704 (Vanja), 349 2247961 (Matej) - od 20. do 21. ure - ali na 328 6669048 (Božo). Abonma za pet predstav stane 32 evrov (redni), 27 evrov (znižani, za študente in starejše nad 70 let ali za družine in društvene skupine). Za vstopnico je treba odšteti 8 evrov ali 6,50 evra.

dijo Vinka Möderndorferja *Vaja zbora*. V že predprazničnem decembrskem ozračju, **v nedeljo, 10. 12.**, bo Gledališka skupina KD Domovina Osp ponudila vpogled v komedijo *Ključ za dva*, ki sta jo spisala John Chopman in Dave Freeman. Po že trdno zakoreninjeni navadi bo tudi tokratni niz komedijskih

Zaskrbljenost in razlogi za zniževanje volilne udeležbe

Devet kandidatk in kandidatov za novega predsednika Slovenije!

V Sloveniji devet kandidatk in kandidatov sodeluje v kampanji za izvolitev nove predsednice oziroma predsednika države. Volitve bodo v nedeljo, 22. oktobra. Politične stranke in skupine volivcev, ki so jih poslali v predsedniško tekmo, sproti ocenjujejo in presoajo možnosti posameznih kandidatov za položaj najvišjega predstavnika države. Postalo je skoraj gotovo, da Borut Pahor, zdajšnji državni poglavar, ki kandidira za nov mandat, ne bo izvoljen v prvem krogu glasovanja, kar so mnogi dolgo zatrjevali. V delu politike in javnosti se je namreč uveljavilo mnenje, da se Borut Pahor ne opredeljuje do nobenega vprašanja, bistvenega za državo, v svojem času pa je bil tudi slab predsednik slovenske vlade. Pričakovali so tudi, da se bo odzval na odkritje parlamentarne preiskovalne komisije, da je vedel za pranje denarja, kar milijarde dolarjev, iz terorističnega vira v Iranu, v Novi Ljubljanski banki. Vendar je o omenjeni kriminalni aferi, ki naj

bi bila doslej v Sloveniji največja, tako kot okoli sto drugih vplivnih posameznikov, molčal. Lahko pa bi se zgodilo, da velika afera Borutu Pahorju na volitvah ne bi škodovala, saj so volivci posta-

sprejemali usodo".

Za položaj nove predsednice oziroma novega predsednika Slovenije kandidirajo: Maja Makovec-Brenčič, sedanja ministrica za izobraževanje, Borut Pahor,

stranke SLS, Angelca Likovič, predstavnica Stranke Glas za otroke in družine, ter Andrej Šiško iz stranke Zedinjena Slovenija. V časniku Delo so ob takšni ponudbi kandidatov pomenljivo zapisali, "da se v okviru danega lahko samo na- dejamo, da dobimo vsaj primerne, če že nimamo izjemnega (predsednika Slovenije, dodajam M. D.)".

Pojav, ki nemara politiko in prosvetljeni del javnosti najbolj zaskrblja, je upadanje števila volilnih upravičencev, ki se volitev ne udeležujejo. Nedavnega zelo pomembnega referenduma o drugem železniškem tiru med Koprom in Divačo se je, denimo, udeležilo komaj nekaj nad 20% volilnih upravičencev. O zdajšnji predsedniški kampanji je v intervjuju, objavljenem v novi številki revije Ognjišče,

razmišljal prof. dr. Matej Makarovič, analitik s televizije, sicer pa profesor na Fakulteti za uporabne družbene študije v Novi Gorici. Po njegovem je zelo opazno, "da v Sloveniji prevladuje izrazita naveličanost nad politiko in politiki. Zato imajo politični akterji,

zdaj predsedniški kandidati, težave, kako zagotoviti vsaj minimalen interes volivcev. Politične stranke in posamezniki si zato želijo iznajti kaj novega. Ena izmed novosti je zagotovo povečanje števila kandidat, če seveda ne gre za politično in propagandno potezo. Volivci pa ne morejo ohraniti določene ravni spoštljivosti do funkcije predsednika republike. Do tega je prišlo zaradi dveh oseb, in sicer najprej zdajšnjega predsednika države Boruta Pahorja, ki mu je uspelo razviti svoj politični slog, ki je sporen, ampak mu glede na to, koliko let se je ohranil na svoji funkciji, prinaša uspeh. Drugi akter v zgodbi je Marjan Šarec, kamniški župan, kot prvi opaznejši protikandidat Borutu Pahorju, ki je šel še nekaj korakov dlje in na svoj način odgovarja na problem nezainteresiranosti volivcev. Čeprav Marjan Šarec tega najbrž ne bi nikoli priznal, sodi v tisto kategorijo politikov, ki politiko spreminjajo v resnično zabavo. To sicer ponovno usmerja pozornost javnosti na politike in politiko, vendar po drugi strani odvrta pozornost javnosti od realnih problemov v državi. Resen problem slovenske politike je ta, da državljanje pogosto obravnava kot nezrele, kot otroke, ki jih je treba zaščititi pred nekimi dejstvi, spoznanji, informacijami".

Iz obsežne in praviloma aktualne kronike dogodkov v Sloveniji povzemam presenetljivo in za mnoge tudi bolečo novico, objavljeno v novi številki družbenopolitičnega tednika Demokracija. Sporočajo o možnosti, da bi ZDA po izteku mandata sedanjega veleposlanika Brenta Hartley-

ja svoje veleposlaništvo umaknile iz Ljubljane oziroma Slovenije, za Slovenijo pa bi postal pristojen ameriški veleposlanik v Zagrebu. Razlog naj bi bil predvsem v dejstvu, da Slovenija zaradi proruske usmerjenosti ne sodi več v krog ameriških zaveznikov. Vsekakor pa bo velika ironija, če bo Slovenija ostala brez ameriškega diplomatskega predstavništva v času, ko je prva dama ZDA Slovenka.

Odgovorni urednik revije Ognjišče, magister Božo Rustja, je v njej kot z gostom meseca objavil dolg pogovor z zgodovinarjem, dr. Renatom Podbersičem. Pogovarjala sta se pretežno o soški fronti med prvo svetovno vojno, spominjanju na padle vojake in druge žrtve te vojne. Zgodovinar je menil, "kako je hvalevredno, da še danes tako skrbijo za pokopališča iz prve svetovne vojne. Na drugi strani pa imamo našo drugo svetovno vojno, kjer dobesedno spimo na pokopališčih. Samo na Primorskem je več kot dvesto grobišč, od tega veliko neodkritih, a ne znamo pokopati brata"! Teolog, urednik, pisatelj in časnikar Božo Rustja mu je pritrdil in dodal: "28. oktobra bomo na Sveti Gori obhajali mašo ob 100-letnici konca bojev na soški fronti, prihodnje leto pa počastili 100-letnico konca prve svetovne vojne. K mašam bodo prišli predstavniki vseh nasprotujočih si strani. Zanimivo, da za soško fronto in prvo svetovno vojno predstavniki različnih strani, za drugo svetovno vojno pa si, zlasti v Sloveniji, tega ne moremo niti predstavljati. Ob tem žal ostajam brez besed".

Marijan Drobež

Soška fronta

li otopeli za vse nezakonitosti, ki se dogajajo v Sloveniji. V družbenopolitičnem tedniku Demokracija so z razlogom opozorili, "da se bodo volivci v Sloveniji morali sprijazniti z dejstvom, da pri nas ni normalne demokracije, in je tudi ne bo, če bomo samo vdano

zdajšnji predsednik države, Ljudmila Novak, predsednica Nove Slovenije, krščanski demokrati, Marjan Šarec, župan občine Kamnik, Romana Tomc, evropska poslanka iz stranke SDS, Boris Popović župan mestne občine Koper, Suzana Lara Krause iz

Ples angelov nad prodniki Nadiže

Iskati, graditi iz trdnosti in ljubezni

Akadska slikarka Metka Sok Razpet razstavlja v knjižnici Cirila Kosmača v Tolminu likovne podobe angelov in figure iz prodnikov ljubljene reke Nadiže, ki tukaj povezuje tudi tisto slovensko kulturno zapuščino, med katero se je zajedla državna meja in se še vedno zaje-da še marsikatera meja načrtnega razkola.

Razstava je bila odprta 28. septembra. O likovnih delih **Metke Sok Razpet** je spregovorila umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn, k poglobljene-mu doživljanju duhovno bogatega sporočila razstave pa sta prispevala tudi glasbena nastopa Sebastijana Grege in Nike Hribar.

Metka Sok Razpet iz Robiča pri Kobaridu je bila rojena leta 1974. Želja po odličnosti in odprtosti sveta umetnosti jo je vodila v Benetke na

umetniško akademijo, na kateri je diplomirala iz slikarstva (mentor prof. Rossi Barovier). Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je v podiplomskem študiju pridobila pedagoško-andrargoško izobrazbo. Da se je lahko zaposlila v Knjižnici Cirila Kosmača, pa je opravila še bibliotekarski izpit. Poleg slikanja se je nekaj časa ukvarjala tudi s poučevanjem likovne umetnosti na osnovni šoli. Slikarka predstavlja rezultate svoje ustvarjalnosti tako na samostojnih kot

skupinskih razstavah; njena dela so različnih formatov, nastala so s tehnikami akril in mešano tehniko na platnu. Umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn je na tem večeru povedala, da obuja ustvarjalna misel Metke Sok Razpet klasično tematiko človeških figur, ki živijo v okolju slikarskega prizorišča. Seveda spregovorijo v jeziku simbolov in metafor z globljim pomenom. Njena govorica izstopa, čeprav ali prav zato, ker je tiha,

Iz razstave v Knjižnici Cirila Kosmača v Tolminu

mehka, nežna in odmaknjena od aktualnih teženj, ki nas želijo očarati s svojimi vizualno močnimi, celo kričavimi podobami. In še nekaj: njeni prodniki izražajo trdno kamnito podlago njenega značaja. Telesna forma njenih figur izpušča materialnost, volumsko polnost, obravnavana je povsem ploskovno, da izpostavi duhovno v dinamičnih, pogosto plešočih držah angelov, v umirjenosti ali celo v molitvenem trenutku. Zgovorna je predvsem

drža teles, zlasti sklenjenih, iztegnjenih, resno išočih, pa tudi razposajenih linij krilečih rok. Poleg pomenljivih podob angelov se pojavljajo tudi krogi, kolesa ... Opozarjajo na večno vrtenje, na začrtane poti, ki so nam dane in določene.

Kot je povedala sama umetnica, je začela upodabljati angele, ko je bila noseča. Gre za odpiranje življenju. Moraš se mu odpri, izraziti svojo notranjost... Čudi se, kako lahko kdo živi le iz materialnega, saj človek mora biti v ravnotežju enega z drugim. Razvoj sveta, od nastanka naprej, temelji na tem. To je trden kamen, skala. Graditi moramo na ravnotežju mehke in trdnosti iz krogov iskanja ljubezni med prodniki Nadiže v nenehnem upanju spiralnega dvigavanja navzgor v višave plesov angelov in zrenja duha. In tu je dala trdno mesto simbolni, znakovni govorici, posebno pozornost pa ljubljani reki Nadiži. Postati ali se sprehoditi ob njenih bregovih, jo poslušati od blizu ali od daleč ali jo čutiti v bližini ... ponese misli k idejam, daje življenjsko in ustvarjalno moč. Te zaklade, v mehko obrušenega, čeprav pregovorno trdega kamna, "reka naplavlja" v zavest in od tod prinaša na slikovne površine slikarskega današnjega notranjega avtoportreta še tisto, kar je v njeni zavesti in podzavesti že davno upodobljeno, pravzaprav, vse od časa njene otroške igrivosti...

Miran Mihelič

Maratonsko vztrajnost so pokazali tudi prostovoljci "deževnega žura"

V ženski kategoriji so zmagale maratonke iz Benečije

Spravim tekaškim in organizacijskim maratonom se je spopadlo Tekasko društvo Bovec, da je, kljub muhastim jesenskim nallivom, do konca izpeljalo pravi športnoturistični festival, katerega vrhunec je bil v drugo obujeni

tradicionalni Bovec maraton na 42, 21 in 8 kilometrov. Zmagovalci letošnjega maratona so 16. septembra slavili zmago nad vremenom in ponekod nad 42 kilometrov splozkega terena. Prav zaradi teh pogojev pa je v veliki meri mednje prištetih več kot 350 prostovoljcev Tekaskega društva Bovec in Lokalne turistične organizacije, ob logistični podpori občine.

Z iskreno dobrodošlico je župan Valter Mlekuž pozdravil vse tekačje in tekačice, vse spremljevalce in gledalce. S strelom iz pištole je sprožil najprej start teka na 8 km. Polmaraton in maraton sta sledila istočasno. Le zaradi prostovoljske požrtvovalnosti je lahko 1017 rekreativnih tekačev priteklo na cilj. H kvaliteti izvedbe je treba prištetih še lepoto narave, zato ni čudno, da so letos prišli tekači iz kar 21 držav. Zato je odločenost napovedi organizatorjev za vztrajanje pri tej tradiciji upravičena.

V teku na 42 kilometrov se je pomerilo več kot sto moških.

Najhitrejši je bil Franci Volkar iz Mekinj (2 uri, 48 minut in 43 sekund). V ženski konkurenci na 21 km je slavila maratonka iz Beneške Slovenije Federica Qualizza (1 ura, 43 minut in 25 sekund). Rekreativci so se v največjem številu podali

oblaki "močno puščala". Prav zaradi premaganih dodatnih zaprek so bili vsi še bolj zadovoljni in ponosni na opravljeno delo v tem napornem dnevu.

Seveda pa so morali, tik pred začetkom prireditve, preventiv-

na osemkilometrsko progo. V tesnem "finišu" je tekač Mirko Cvič iz Prijedora prehitel obetavnega mladega domačina Tobija Gaberščka. Udeležili so se ga tudi mnogi znani športni veterani smučanja; med njimi so bili Špela Pretnar, boksar Dejan Zavca in nekdanji dirkač Boris Popović.

Na koncu so udeleženci organizatorje pohvalili, ker jih že napovedano slabo vreme ni odvrnilo od namere in so Bovec maraton uspešno spravili "pod streho", čeprav je ta pod

no zares prestaviti pod šotorsko streho prizorišče z glavnega trga na parkirišče pred Kulturni dom. Zopet so morali požrtvovalno zavihati rokave nepogrešljivi v marsičem enotni prostovoljci, ki so zaslužni, da se je, kljub izjemno močnim nallivom in strelam, vse srečno končalo in so brez večjih poškodb pripeljali do konca najtežjo preizkušnjo pri tukajšnjih športnih prireditvah doslej. Enotni so bili tudi v tej oceni.

Miran Mihelič

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (69)

Mariza Perat

V času turških napadov in tudi v dobi protestantizma je Marijina podoba na Jasni Gori postala nekakšen simbol poljske narodne samozvesti. Da bi se svetišče in samostan čim bolj uspešno branila pred sovražniki, ju je kralj Sigismund III. iz rodbine Waza, ki je proti koncu 16. stol. nasledila Jagelonce, med leti 1620-1630 obdal z močnim obzidjem. Njegovi nasledniki so utrdbo še ojačili, kar je Poljakom ob napadu Švedov zelo prav prišlo.

Sredi 17. stol. so Poljsko začeli oblegati sovražniki s severa, z vzhoda in juga. Najhujši napad pa je Poljska doživela s strani Švedov leta 1655. Do spopada je prišlo zaradi nasledstva švedske krone. Švedska kraljica Kristina je namreč leta 1654 odstopila. Jan Kazimir II., sin poljskega kralja Sigismunda III. Waza, se je kot sorodnik švedske kraljeve rodbine potegoval za švedsko krono. Kralji iz rodbine Waza so namreč bili v sorodstvu bodisi s švedsko bodisi z jagelonsko kraljevo rodbino. Kraljica Kristina pa je bila bolj naklonjena svojemu bratrancu Karlu Gustavu. Ker Jan Kazimir tega ni hotel sprejeti, je Karl Gustav Poljski napovedal vojno ter ji s tem hotel dokazati, da je on njen postavljeni kralj. Poljska je bila znana po hrabrosti svojih vojakov, ki so v vojni večkrat premagali številčno mnogo močnejšega sovražnika. Vendar pa so tokrat Poljsko Švedi zasedli, čeprav jih je bilo precej manj kot Poljakov. Zgodo-

li, da se samostan preda. Redovniki so se zahtevi uprli in takrat so Švedi začeli oblegati samostan in svetišče.

Zdaj pa sta se v Poljaki prebudila verski in narodni čut. Samostan in svetišče na Jasni Gori sta namreč za vsakega Poljaka verska in narodna svetinja. Pod vodstvom samostanskega predstojnika o. Avgušтина Kordeckega so se Poljaki na Jasni Gori postavili v bran številčno mnogo večjemu sovražniku in zmagali. Poljaki so zmago pripisovali posebnemu Marijinemu varstvu.

Po zmagi nad Švedi se je kralj Jan Kazimir vrnil v domovino in tu, po volji ljudstva, 1.

Kralj Ladislav Jagelonski

Kralj Sigismund III. Waza

aprila 1656 Devico Marijo slovesno kronal ter jo proglasil za zaščitnico in kraljico Poljske. Svetišče na Jasni Gori je tako postalo versko in narodno svetišče za vse Poljake. Že leta 1639 pa je kralj Ladislav IV. Waza trdnjavo na Jasni Gori imenoval "Trdnjava Device Marije", po zmagi nad Švedi pa je kralj Jan Kazimir Jasni Gori dal naziv "Gora zmage".

Po zmagi nad Švedi so na Jasno Goro začele prihajati vedno večje množice romarjev in molile pred Čudodelno podobo Jasnohorske Gospe. Pred njen oltar pa so prihajali tudi knezi in kralji, vojskovodje in vitezi. Tu je pred bitko proti Turkom na Dunaju leta 1683 molil tudi kralj Jan III. Sobieski. Ko se je kot zmagovalček vrnil na Jasno Goro, se je tu Božji Materi zahvalil za zmago ter ji poklonil svilene turške zavese, ki so jih postavili na obe strani Čudodelne podobe.

/ dalje

Kralj Jan Kazimir II.

O. Avguštin Kordec

vinarji poljski poraz pripisujejo notranjim razprtijam med poglavarji posameznih poljskih dežel. To je povzročilo neenotnost med vojniki in ugledilo pot švedski zmagi.

Na Poljskem so tako zavlada- li Švedi in Poljaki so prav kmalu občutili njihovo trdo roko. Švedi so takoj zasedli Krakov, sedež poljskih kraljev. Kralj Jan Kazimir je zbežal v Šlezijo in švedski kralj Karl Gustav je zagospodaril nad Poljsko. V kratkem času so Švedi zasedli v državi vse pomembnejše točke skupaj z utrdbami.

Ob koncu novembra 1655 so se Švedi, ki jih je vodil izkušeni general Müller, pojavili ob Jasni Gori in zahteva-

Marijina kapela s Čudodelno podobo

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRESO

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 3. oktobra, ob 14. uri

GORICA Kulturni dom

Nižješolci o vodi, viru življenja

V torek, 26. septembra 2017, so se v dopoldanskih urah učenci drugih razredov srednje šole Ivan Trinko iz Gorice zbrali v veliki dvorani goriškega Kulturnega doma, da bi slovesneje zabeležili svoj doprinos k letošnjim dnevom evropske kulturne dediščine, katerih pobudnik je Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Letos so se prvič bolj "uradno" pridružili različnim dogodkom, ki so se v septembru zvrstili v Sloveniji in pri nas v zamejstvu ob tem pomembnem dnevu (tudi oni so navedeni v programski knjižici, ki je izšla ob tej priložnosti), v središču katerega je bila to- krat Voda, od mita do arhitekture. O vodi, ki je neohodno potrebna za življenje vseh bitij na Zemlji, so s pisano besedo in risbo razmišljali pod naslovom Skok v preteklost - voda, vir življenja in veselja. V atriju Kulturnega doma so isti dan odprli razstavo likovnih del v različnih tehnikah, ki so jih prispevali učenci o temi vode. Navdih je marsikdo našel pri starih vodnjakih, ki so danes izgubili svojo prvotno vlogo, a ohranjajo arhitekturno vrednost kot del kulturne dediščine. Risbe so bile na ogled do 2. oktobra. Otroci so to raziskavo o vodi izvedli ob pomoči dedkov in babic, ki so jim razkrili, kako so včasih znali ceniti vodo, ki ni bila tako "pri roki" kot danes, ko odpreš pipo, pa ti kar priteče iz nje poživiljoč curenke te prozorne, neobhodno potrebne tekočine, ki nam je vsem v veselje, še posebno ko smo žejni ali ko nas voda prese- neča s svojimi različnimi naravnimi pojavi.

Pri raziskovalnem delu, pri katerem so učencem bili mentorji Solange Degenhardt, Majda Gergolet in Franc Biancuzzi, so poleg nonotov pomagali mladim člani Društva slovenskih upokojencev za Goriško, ki jim predseduje prof. Emil Devetak. Tudi on je bil prisoten na srečanju v Kulturnem domu skupaj s podpredsednikom Društva slovenskih upokojen-

pohvalila izdelke učencev, ki so z vnemo opravili raziskovalno delo, in se zahvalila Društvu upokojencev za sodelovanje ter Igorju Komelu, da jih je gostoljubno sprejel v tem goriškem kulturnem hramu.

Po zamisli Društva slovenskih upokojencev za Goriško, v sodelovanju s srednjo šolo Ivan Trinko in Kulturnim domom Gorica je v letošnjem maju izšla lepa publikacija Skok v preteklost. V njej so zbrane risbe in besedila, ki so jih narisali oz. napisali učenci in so sad raziskave, ki so jo lani pod naslovom Skok v preteklost, "ki bi moral biti za učence priprava za boljšo prihodnost", kot je v uvodnih mislih pomenljivo zapisal prof. Emil Devetak, izvedli učenci prvih razredov srednje šole I. Trinko iz

Bistra Soča

cevar arh. Jožetom Cejem. Oba sta nagovorila učence in izročila nagajencem priznanje. Prof. Devetak je mlade opozoril na veliko dragocenost vodnih virov in na to, kako moramo spoštovati naravo in vse njene darove in jo ohranjati čim bolj čisto, da ne bodo besede o ekologiji le prazne puhlice. Otroci so si v Kulturnem domu ogledali videospot pesmi Pozdravljena sosed, ki jo pojeta Vlado Kreslin in Antonella Ruggero, pa še res lep dokumentarec Iva Saksida o prvi svetovni vojni, ki ima za protagonistko reko Sočo. Ta naš vodni biser, smaragdna Soča, si je še posebno v zgornjem toku med skalovjem izdoblila čudovito strugo. "Bistra hči planin" je bila žal med prvo svetovno vojno priča krvavim dogodkom, ko so se ob njenih bregovih bili grozni boji. Ravnateljica Elisabetta Kovic je

Gorice. Prispevki razkrivajo marsikaj zanimivega, npr. kako so se včasih otroci igrali, kakšne so bile tedaj najljubše igre, kako so poleg šolskega dela morali pomagati staršem na kmetiji, paziti na mlajše bratce... "Nastalo brošuro lahko pojmujejo kot verodostojen dokument preteklega časa", je v njej med drugim napisal arhitekt Jože Cej. Likovni izdelki so nastali ob mentorstvu prof. Alje Slamič, literarni pa prof. Rosande Volk, prof. Davida Bandlja in prof. Rosanne Calligaris.

To sodelovanje med generacijami je zelo dobrodošlo in upati je, da bo ta naveza vsako leto trdnjša.

Lepo brošuro je sestavil in uredil Jože Cej z Ingrid Jakin in drugimi odborniki, izdalo pa jo je Društvo slovenskih upokojen-

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (170)

Zdravilna moč volne in svile (2)

Tudi gospod ali gospa, ki čutita hlad v spodnjem ali zgornjem delu hrbta, si ne bosta veliko pomagala z bombažem, grelno in zdravilno moč ima samo volna, in sicer taka, ki je postavljena neposredno na kožo kot spodnja majica, da vsrka vase vlago in potegne hlad iz telesa. Volna na takšen način zdravi! Kot že omenjeno, svetujem volno, mešano s svilo, in ne bombaža.

Tudi svila ima zdravilno moč.

Svila je najbolj živo vlakno, kar jih poznamo. Je mehka in ima isti pH kot koža, zato je fiziološko koži najprimernejša. Enako kot volna prisluhne zahtevam našega telesa in se mu prilagodi - če je hladno, ga greje, saj je bila sama topla dom črvička, če nam je vroče, pa telo hladi tako, da mu zniža temperaturo. Zato jo svetujemo starostnikom, bolnikom in otrokom. Kot vemo, imajo dojenčki težave s termoregulacijo telesa, podobno tudi manjši otroci, saj med igro ali drugimi opravili pozabijo na mraz ali vročino. Zato obstajajo mamicke in očetje, da otroka opazujejo in ga krepijo, tudi z izbiro pravega oblačila. Kombinacija volne in svile najlažje uravnava nenehna telesna temperaturna nihanja, ki so v nekaterih letnih časih bolj skokovita, v drugih pa manj. Bolj kot je telo krepko, lažje samouravnava te procese, bolj kot je telo šibko, težje uravnava termoregulacijo telesa oziroma izgubi pri tem veliko preveč energije. To energijo bi lahko prihranili za rast (pri otroku) ali borbo proti boleznim (pri starejši osebi) ali ohranjanje zdravja (pri vseh ostalih). Tka-

nine, kot sta bombaž in lan, se ne shladijo, ko so mokre, torej telesa ne hladijo in tako povzročajo, da se otrok še naprej poti! Mešanica volne in svile se pa prilagaja našemu telesu.

Svila ima tudi drugo prednost - je tkanina zelo podobna naši koži, vsebuje iste aminokisline, kot jih najdemo na zgornjih plasteh kože, tako ščiti kožo, če je razdražena, npr. pri alergiji, ekcemu. Svila ne

vsrka naravnih eteričnih olj naše kože, medtem ko bombaž to počne, zato je s svilo hidracija naše kože konstantna. Svila deluje protibolečinsko: če svileni šal povijemo čez noč na boleči vrat, bomo opazili, da nam bo jutraj bolje! Svila ščiti telo pred elektrostatičnim in elektromagnetnim sevanjem, zato je odlična pri stresu in omogoča miren spanec. Nasvet za dober spanec je naslednji: spimo goli, pozimi pokriti s svilenimi rjuhami in volneno odejo, čez poletje pa zadostuje samo svila.

Poznam ljudi, ki so si zaradi bolečin v križu sešili skupaj stare svilene šale in jih položili na blazino, da so vedno spali na svili, ker blaži bolečine! Svileni rjuha je dejansko nepogrešljiva pri nepokretni osebi! Volna in svila imata zdravilno moč, sta naravna materiala, jaz ju obožujem. Po večini čez celo leto nosim spodnjo majico, ki je mešanica volne in svile, in se počutim odlično! Iščimo zdravje!

www.saeka.si

Vse bolj se nam mudi Klepeti

Da sem družaben tip in potrebujem klepet, vedo baje že vsi. Čeprav s težavo, se je na to navadil celo moj mož, ki je sicer samotar in mu za preživetje zadostujeta kavč in knjiga. Seveda, če živiš z nekom, ki sklepa nova prijateljstva kar mimogrede na cesti, mirni večeri ob peči skoraj odpadejo. Kaj hočemo, svet smo ljudje, medsebojni odnosi pa so temelj naše družbe in tudi naše sreče.

Prav moja družabna narava je vzrok, da na počitnice ali izlete najraje hodim sama oziroma z možem. Nekoliko zato, ker pri teh letih že težko usklajuješ čas in zanimanja s prijatelji, največ pa zato, ker imam tako več priložnosti, da spoznavam nove ljudi in sklepam nova poznanstva. Žal je to v vsakdanjem mestnem življenju postalo zaradi naglice skoraj nemogoče. Spominjam se namreč časov, ko sem bila še otrok in se je moja mama, ki je bila sicer kar zadržana oseba, zelo pogostokrat spustila v klepet z neznanci, ki jih je srečevala na avtobusu, v čakalnih vrstah in po uradih. Celó pozneje, ko sem bila še študent, je bilo povsem navadno, da smo se ljudje različnih starosti v čakalnici pri zdravniku ali pred okencem občinskega urada spustili v sproščen klepet o vremenu in vsakdanjih problemih. Danes je tega vse manj, večkrat čakam v

vrsti, kjer vlada stroga tišina, ljudje pa vsak zase strmijo v svoje pametne telefone in se sploh ne zmenijo za redke neumne posebnosti, ki so svojega pustili doma. Vse bolj se nam mudi, vse bolj smo si tuji in vse bolj smo osamljeni ujetniki te moreče tišine. Da, prav ta tišina in zamišljeni, namrščeni obrazi, na katerih se redkokdaj zariše sproščen nasmehek, so bolezen sodobne družbe.

No, nekoliko drugače je morda za nas, ki imamo psa. Že večkrat sem napisala, da mi, lastniki psov, nismo ljudomrzneži, kot mislijo nekateri. Prav nasprotno: psi so največkrat sredstvo, po katerem se ljudje spoznavamo, izgovor za nasmehek in, zakaj ne, za klepet. Pred nedavnim smo si v baru v središču Špetra s parom naših let, ki nama je sedel nasproti, izmenjali nekaj nasmeheov zaradi kužkov, ki smo jih imeli v naročju. Kmalu smo se sputili v sproščen pogovor in se skoraj zmenili za skupen izlet. Gospod, ki je bil vesel našega prijateljavanja, naju je opozoril, da, če ne bi imeli psov, bi si ne upali spregovoriti drug z drugim in bi molče buljili v časopis ali prazno skodelico kot vsi ostali v lokalni. Ljudje namreč vse težje sklepajo poznanstva, vse bolj so samosvoji, nezaupljivi in zadržani.

Vse drugače je v gorah. Tam, v

mojem sanjskem svetu. V gore me namreč zadnja leta vse bolj vleče srce. Ni zaman pel naš kantavtor Šifrer, da je tam, kjer se mestni svet konča, čas daljši. In drugače obarvan, seveda. Saj ste, upam, že sedeli v tihi sobi kake stare pozabljen planšarije, kjer gori lončena peč, svetloba le plaho pronica skozi majhna okna, leseni sedeži pa so lepo obloženi z blazinami in odejami. In če nekje tam na planini prisluneh čas, spoznaš, da je postal neslišen, da ne drvi več nikamor in te ni več strah pred njim. Tišina in čas, ujet v njej. Da se oči srečujejo in kradejo nasmehe. Da, v gorah se ljudje še pogovarjajo, še se smejejo in celo jezik ni pregrada za prijateljavanje.

Ravno tiste dni, ko se je poletje poslavljalo, sem sedela na Svetih Višarjah. Mislim, da vsi to veste, a vseeno: to je verjetno eno najlepših razgledišč v naših Julijcih, ki je dostopno vsem. Ne govorim z gondolo, ampak peš, ker se v gorah spodobi samo pešačenje. Dve dobri uri lahkega vzpona in si v raj. Sonce, vrhovi in oblaki in lepota, ki je že božanska, daleč od tistega ubogega, žalostnega, tubornega sveta tam spodaj v dolini. In ravno ko sva z možem sedla na sredo razgledne terase, da bi si privoščila hladno pivo, sva opazila, da se je nešteto pogledov ustavilo na najinih psih. S sosednjih miz

se je nekaj ljudi približalo in naju v slabi italijanščini spraševalo o pasmi, imenu, pa za dovoljenje, da bi ju pobožali. Tudi najini sobi pri mizi so se nama prijazno nasmihali. Nekaj časa smo poslušali, ko so se pogovarjali, in ugibali, od kod prihajajo. Jezik je zvenel dokaj čudno, ni bil slovanstva izvora, še manj germanskega, niti ugro-finskega. Končno se je Elvio opogumil in jih nagovoril kar v italijanščini. Izvedela sva, da so doma na Malti, letujejo pa na Bledu. Navdušeni nad Slovenijo,

prvič govorim z Maltežani, se mi zdijo kar nekako domači. Evropejci pač, ki ljubijo Mediteran. In se znajo zaljubiti v gore. Še se pogovarjamo, o snegu, zimi in smučanju. Zagotovo, pravijo, se bodo vrnili, pa čeprav na tistem priznavajo, da pogrešajo barve Sredozemlja. Z možem se poslavljava, psa vsi čohajo, midva pa sva zadovoljna, da sva na tisoč šesto metrih nadmorske višine izvedela, kako se živi na Malti. Ljudje imamo premalo časa. Televizijo gledamo, včasih nam

uspe prebrati celo kakšno knjigo, prepričana pa sem, da je najpopolnejša knjiga ravno živ stik z živimi ljudmi. Svet je najboljši učbenik, ljudje, ki jih spoznavamo, edina neizpodbitna resnica. A kljub temu se vse manj pogovarjamo. Doma mi pravzaprav sploh ne uspe. Večkrat prihajajo sosedji, jaz pa ravno vlečem kosilnico čez travnik ali pospravljam v hiši ali pa že hitim k avtomobilu. Nikoli nimam časa. Zadnjič, ko je plaho potrkala na vrata ena izmed sosed, ki je v teh štirih letih, odkar smo v Seucah, še nikoli ni bilo pri nas, sem globoko zadihala. Odložila sem kosilnico in ji postregla s kavo in piškoti. Nič groznega se ni zgodilo potem... travnik je bil vseeno pokošen, gredice urejene, popoldanskega delovnega zmenka nisem zamudila. Bila pa sem bogatejša za nekaj besed in nasmeheov. V gorah mineva čas drugače. Zadnjič, ko je sneg že pobelil vrhove in so po planinah že zakurili, se mi je zazdelo, da je jesen minevanje še bolj upočasnila. Saj nikakor ne moreš od tod, je rekel mož, ko sva gledala skozi okno na zasnežena pobočja Ojstrnika in je v peči prasketal ogenj. Šilce žganja na mizi in obvladala sem tudi nemščino. Po nekajminutnem klepetu smo prešli še na slovenščino oziroma na koroško narrečje. In spet sem razumela, koliko si imamo ljudje povedati, čeprav smo si tuji. In vendar nikoli ne najdemo časa, da posedimo in poklepetamo. Mudi se nam. Vedno in preveč.

Suzi Pertot

V Gledališču Koper / Pogovori o branju

Klepet z Jurijem Paljkom o njegovih pesniških in proznih delih

V Gledališču Koper je bil pred kratkim uvodni večer šeste sezone *Pogovorov o branju*. Srečanja z literarnimi ustvarjalci v foajeu Gledališča Koper prireja Kulturni klub/Club culturale in Slavistično društvo

Tudi časovno sta si ustvarjalnosti precej ločeni, njegove pesniške zbirke so izšle med osemdesetimi in devetdesetimi, zbirke kolumn pa po letu 2000.

V slapu besed je gost načel marsikatero temo, ki mu je

iz zbirke kolumn *Očetovstvo malo drugače* pa je poleg voditeljice prebrala še Vladka Tucovič.

S čim se Jurij Paljk ukvarja danes? Pozoren je predvsem na socialne stiske, zato vsako leto podpira likovno kolonijo

Umetniki za karitas, ki v poletnih mesecih poteka na Sinjem vrhu nad Ajdovščino. Kot kristjan zato najbolj ceni duhovnike in misijonarje, ki se nesebično razdajajo drugim, denimo Pedra Opeko ali Danila Lisjaka. Zelo mu je pri srcu socialni nauk papeža Frančiška. Kritičen je do etabliranih elit, predvsem pa do salonskih levičarjev, ki bi kar tako sprejeli begunce, seveda ne za svoje sode. Iz domačih Velikih Žabelj na Vipavskem ga je pot vodila za nekaj časa v Trst, nato pa v Terzo pri Ogleju, kjer danes živi z družino. V njegovi bližini se je zamenjalo veliko ljudi, med njimi tudi takih, ki imajo popolnoma različne življenjske navade od naših. Kot je na koncu vsakega *Pogovora o branju* v navadi, je tudi tokratni gost v dar dobil karikaturu koprške umetnice Lorelle Fermo, kipar in slikar Vojc Sodnikar Ponis pa mu je poklonil pisateljsko pero, ki ga je izklesal iz carrarskega marmorja.

Primož Sturman

Jurij Paljk in Jasna Čebtron

Koper, vodi pa jih Jasna Čebtron, dolgoletna profesorica slovenščine na koprski gimnaziji. Ob avtorjevi 60-letnici so Koprčani želeli počastiti odgovornega urednika našega tednika Jurija Paljka.

“V meni je slap besed”, je uvodoma dejal gost, ki je v poldrugo uro trajajočem pogovoru poslušalcem odstrl marsikateri pogled ne le na lastno ustvarjanje, ampak predvsem na svoj pogled na svet. Paljkovo ustvarjalnost je Jasna Čebtron razdelila na pesniško in novinarsko. V njej sta pravzaprav zaznavna dva popolnoma različna Paljka.

pri srcu. Vsem, ki ga poznamo in beremo njegove zapise, je dobro znano, da se v današnjem svetu ne znajde več, čeprav ga ogromno ljudi cenijo. Sicer ne zaradi tega, ker bi bil nostalgichen in bi objokoval čas, ki ga ni več, ampak zaradi njegovega nenehnega in neutrudnega opozarjanja na pomanjkanje pravičnosti in izumiranje vrednot, ki so preteklo družbo delale bolj po meri človeku.

Gostovo poplavo besed je voditeljica mestoma tudi težko obvladovala, svojevrsten intermezzo pa je predstavljalo branje pesmi, ki ga je publiki postregel avtor sam, odlomke

Nov način doživljanja tretje življenjske dobe

- Nastanitev v apartmaje za eno osebo
- Osebna nega
- Domača kuhinja prilagojena po potrebi
- 24-urna pomoč z našim osebjem
- Zdravniška in medicinska zunanja oskrba
- Vsakodnevno čiščenje prostorov
- Razne družabnosti
- Interna pralnica

Kakovostna alternativa domu za ostarele

Silicanum residence za starejše

Ulica degli Scogli 53 - 34170 Gorica - Tel. 0481 538556

Cell. 335.1395483 - info@silicanum.com

www.silicanum.com

PD Rupa-Peč / Tradicionalni poletni izlet

Grčija in njene znamenitosti

PD Rupa-Peč je za letošnji izlet izbralo Grčijo. Iz Benetk so izletniki poleteli v Atene, glavno mesto Grčije, naseljeno že v davnih časih. V tisočletjih se je razvilo v cvetoče kulturno mesto neprecenljive svetovne vrednosti. V Atenah je izletnike pričakala lokalna vodička. V njenem spremstvu so opravili krožni

grško gledališče v Epidavru iz leta 350 pr. Kr., ki ga še danes uporabljajo za poletne prireditve. Gledališče ima premer 114 m in lahko sprejme do 12.000 gledalcev. Zgrajeno je bilo z namenom, da bi zabavali bolnike. Menili so, da je smeh terapija za dušo in telo. Sledil je ogled muzeja. Pot jih je nato peljala mimo pristaniškega

nasa. Ogledali so si tempelj, namenjen čiščenju boga Apolona, teater, stadion in zelo zanimiv muzej. Nato so nadaljevali pot do malega bizantinskega mesta Kalamake. Krasen je bil pogled na čudovito pokrajino in Meteoro. Nad vasico se dvigajo mogočni stolpi, nad katerimi stojijo številni samostani. Meteora je skozi zgo-

in telo. Izredno lepa je cerkev, katere ogled so spremljali staroslovanski spevi. Zanimiva je tudi naprava za prevažanje blaga in oseb. Menihi in nune so v samostane lahko prihajali le po vrvi in mreži oziroma v košari, ki so jo vlekli do samostana. Popoldne so izletniki odpotovali v Atene po tesalski nižini, ki je poznana po bombaznih poljih, mimo Termopil, prizorišča istoimenske bitke. Tu so imeli krajši postanek za fotografiranje. V hotelu jih je pričakala tipična grška večerja z zanimivim in zabavnim programom. Šesti dan je bilo na programu mini križarjenje z vožnjo do najlepših otokov v Saronskem zalivu, Hydra, Porosa in Egine.

Hydra ohranja svojo čudovito naravno lepoto ter mnogo zgodovinskih pričevanj. Posebnost je popolna odsotnost avtomobilov. Za premikanje uporabljajo t. i. "oslovske taksije". Poros je otok, sestavljen iz dveh manjših otokov, povezan je z ozkim trakom zemlje. Čudovite ulice so prepletene s cvetjem in z zelenjem. Egina ima zanimive templje. Izletniki so si ogledali belo cerkvico Agios Nikolaos in čudovito katedralo Agios Dionysios. Na ladji so izletniki imeli tudi okusno kosilo in se razvedrili z različnimi zabavnimi programi. Zadnji dan je bil namenjen ogledu arheološkega muzeja in prostemu času za nakupe in ogled mesta.

O letošnjem potovanju lahko rečemo, da je bilo zelo uspešno, saj so si izletniki nabrali veliko znanja ob razlagi izredne vodičke Katerine, ki je kot po tekočem traku neutrudno razlagala kulturo in zgodovino antične Grčije. K uspehu izleta so pripomogli tudi prijazni in veseli udeleženci, ki so večkrat tudi zapeli in se preizkusili v raznih spretnostih. Tudi vreme je pripomoglo k lepemu vzdušju, saj jim je blaga temperatura omogočila sproščeni ogled čudovitih krajev in uživanje ob okusni hrani v tipičnih restavracijah in bivanje v krasnih hotelih. Pristrčna zahvala gre prav vsem, še posebej gospe Patrizii, ki kljub vsemu še vedno skrbno spremlja "svojo čredo", in ne nazadnje tudi Ivo Kovicu, ki v svoji "mladostni" navdušenosti skrbi, da izlet uspe.

S. J.

POGOVOR Thomas Peric, baletnik "Skušam biti vedno čim boljši!"

Thomas Peric živi pri Vižintinih v Dolu. Star je 17 let in študira na znanstvenem liceju Simon Gregorčič v Gorici. Ima starejšega brata in rad potuje z družino, predvsem pa ima rad balet.

Od kod ta želja? Kako se je vse začelo?

Do te želje je prišlo, ko sem gledal plesati brata.

Kakšna je bila tvoja dosedanja pot v baletu?

Že od začetka študiram v Ronkah na šoli Cenacolo Arabesque z Doriano Comar. Opravil sem veliko tečajev v zadnjih štirih letih v Italiji (Gradež, Vicenza, Rim, Sacile, Gorica, Tržič) in v tujini (Pariz).

Katere vrste plesa imaš najraje?

Klasični balet je podlaga za vse druge vrste, vendar najraje imam sodobni in lyrical ples. Zelo rad pa bi poskusil akrobatiko, čeprav sem za to prestar.

Koliko vaje zahteva balet na začetku te poti in koliko od tebe danes, ko nastopaš tudi na mednarodnih tekmovanjih?

Balet zahteva vedno vaje, treniram petkrat na teden, čeprav sem večkrat zaposlen tudi ob koncih tedna. Potrebno je žrtvovati veliko časa.

Katere so najbolj običajne težave, ki jih lahko srečuje baletni plesalec na tvoji ravni?

Najbolj običajne so razne

poškodbe, vendar večkrat so lahko tudi negotovost in anksioznost.

Imaš kakšne vzornike med znamenitimi baletnimi plesalci? Kaj ti npr. pomenijo Rudolf Nureyev, Roberto Bolle ali Pino Mlakar?

Nimam nobenega vzornika, skušam pa vedno biti čim boljši. Vsi omenjeni plesalci so izredni.

Katerih tekmovanj oz. natečajev si se udeležil do zdaj?

Do zdaj sem se udeležil le treh natečajev (Dance meeting Lucca 2015, 2016, 2017, CND concours v Tržiču 2016, 2017 in Anaprode 2017 v Španiji). Letos pa se želim udeležiti več tekmovanj.

Pred tremi meseci si zastopal Italijo na mednarodnem tekmovanju v Španiji. Kakšna je bila ta izkušnja?

Ta izkušnja je bila izvrstna. Čeprav sem bil zelo zaskrbljen, sem se tudi veliko zabaval in si ogledal veliko nastopov.

Na kateri uspeh si najbolj ponosen?

Najbolj ponosen sem na drugo mesto, ki sem ga osvojil v Španiji.

Kakšne želje imaš za svojo prihodnost?

Ne vem še, kaj bi v prihodnosti, sem bolj koncentriran na sedanjo pot.

DD

avtobusni ogled stadiona, kjer so leta 1896 potekale prve olimpijske igre moderne dobe, mimo državne in nekdanje kraljeve palače s častno stražo, Hadrijanovega slavoloka, Zeusovega templja, parlamenta, groba neznanega vojaka, akademije, univerze in narodne knjižnice. Vožnja se je nadaljevala do Akropole, sledil je ogled največje mestne znamenitosti: propilej, Partenona in Erechtheiona. Tu se jim je razprostrl čudovit pogled na to enkratno zgodovinsko območje. Naslednji dan so se po zajtrku peljali do pokrajine Argolide, do slavnega Korintskega prekopa, ki povezuje Korintski zaliv s Saronskim zalivom oziroma Jonsko morje z Egejskim morjem. Graditi so ga začeli že Rimljani. V 1. st. pred Kr. naj bi ga z zlato lopato začel kopati rimski cesar Neron. V dolžini 6.343 m in širini 23 m so ga dokončali Grki. Pot so izletniki nadaljevali do Epidavra. Kraj je poznan po antičnem zdravilišču. Enkratni je bil pogled na največje

mesta Navplion, prestolnice prve grške republike in kraljevine Grčije, do Miken. Postanek so imeli v starem grškem mestu Mikene, ki je igralo veliko vlogo v ekonomskem in kulturnem razvoju antične Grčije, ogledali so si Atrejevo zakladnico, slova Levja vrata, Agamemnovo grobnico in Akropolo. Sledila je vožnja do znamenite Olimpije. Tretji dan so namenili ekskurziji Olimpije, sveetišču antične Grčije, ki je znana po prvih olimpijskih igrah klasične dobe. Na arheološkem najdišču vzhodno od Zeusovega templja se nahaja stadion, kjer so se tudi nekateri pogumni izletniki pomerili v teku, kot so to počeli že grški predniki na športnih dirkah, posvečenih Zeusu. Sledil je ogled lokalnega muzeja. V popoldanskih urah jih je pot pripeljala do Delfov. Delfi, arheološko najdišče in sodobno mesto v Grčiji, leži pod strmimi stenami dvatisočaka Par-

dovino imela veliko samostanov, a danes je ohranjenih in delujočih le še šest. Le-ti naj bi nastali v 14. stoletju kot zavetišče pred turškimi vpadi. Izletniki so obiskali dva. V enem so redovnice sv. Štefana. Ta je lažje dostopen. Ima čudovito cerkvico v bizantinskem slogu, ki je vsa poslikana, zraven pa je še novejša kapelica. Krasen je razgled z vrta samostana. Bolj strma pot vodi do samostana Svete Trojice. Strme stopnice so vsekane v skalo. Ko pa prideš do vrha, je trud v celoti poplačan. Tu se spočijeta duša

in telo. Izredno lepa je cerkev, katere ogled so spremljali staroslovanski spevi. Zanimiva je tudi naprava za prevažanje blaga in oseb. Menihi in nune so v samostane lahko prihajali le po vrvi in mreži oziroma v košari, ki so jo vlekli do samostana. Popoldne so izletniki odpotovali v Atene po tesalski nižini, ki je poznana po bombaznih poljih, mimo Termopil, prizorišča istoimenske bitke. Tu so imeli krajši postanek za fotografiranje. V hotelu jih je pričakala tipična grška večerja z zanimivim in zabavnim programom. Šesti dan je bilo na programu mini križarjenje z vožnjo do najlepših otokov v Saronskem zalivu, Hydra, Porosa in Egine.

S. J.

Ob 70-letnici Nove Gorice

Pregledna razstava novogoriških ustvarjalcev

Tokratna pregledna razstava Mestne galerije Nova Gorica in Goriškega muzeja je posvečena 70-letnici mesta Nova Gorica. Z izborom umetniških del prinaša vpogled v bogato ustvarjalnost, ki z raznoliko likovno govorico plemeniti Novo Gorico vse od njenih začetkov. Kulturni dom Nova Gorica in Goriški muzej tako nadaljuje velike skupne razstavne projekte, ki med seboj povezujejo različna prizorišča. Kot avtorji razstavo podpisujejo Katarina Brešan, Klavdija Figelj, Pavla Jarc, Brane Kovič in David Kožuh. Naslov *Na začetku je bila črta* so si sposodili pri Vanji Merviču, ki je tako poimenoval svojo instalacijo (At the beginning was a straight line, act 2), navezujoč se na Churchill in povojno zarisovanje meja z ravnim. Tudi Nova Gorica je nastala zaradi zarisane črte, po drugi strani pa je črta tudi osnovni likovni

element. Dela, ki so nastala od začetka Nove Gorice do okoli leta 1990, so na ogled na gradu Kromberk, od leta 1990 do danes skupaj s pregledom javne plastike pa v Mestni galeriji Nova Gorica. Razstava na gradu Kromberk, ki bo na ogled do 9. junija 2018, zajema izbor likovnih umetnikov starejše in srednje generacije, ki so živeli in ustvarjali v mestu ali pa so s svojo prisotnostjo, umetniško, razstavno, organizacijsko dejavnostjo oziroma pedagoškim, oblikovalskim in restavratskim delom prispevali k umetniški in kulturni rasti Nove Gorice in njene

okolice.

Kot je pred odprtjem razstave povedala ena od avtoric, Katarina Brešan, so nekateri ustvarjalci od začetka gradnje Nove Gorice pa vse do zad-

Katarina Brešan (foto Matej Vidmar)

njih desetletij motiv nastajanja mesta izbrali za temo svojih umetniških del: "Tone Kralj in Rafael Nemec sta naslikala nekaj vedut s prizori brigadirjev in mestnih prebivalcev, v svoj objektiv je to za-

jel tudi fotograf Milenko Pegan. Likovno dogajanje se je v mestu začelo intenzivneje razvijati od sredine petdesetih let dalje. Prvi likovni umetnik z akademsko izo-

brazbo, ki je živel in deloval v Novi Gorici, je bil ravno Rafael Nemec. Med drugim je vodil likovno šolo v klubu amaterjev Nikolaj Pirnat. Nemcu so sledile mlajše generacije umetnikov, ki so se

šolale na različnih akademijah in v domače okolje prinašale izrazne in tehnične novosti na področju slikarstva, grafike, kiparstva ter drugih medijev".

Na gradu Kromberk so na ogled dela Vladimirja Hmeljaka, Rafaela Nemca, Vladimirja Makuca, Milenka Pegana, Silvestra Komela, Pavla

Foto Matej Vidmar

Medveščka, Miloša Volariča, Danila Jejičiča, Rudija Pergarja, Nedeljka Pečanca, Franca Goloba, Negovana Nemca, Lucijana Bratuša, Milovana Valiča, Bojana Štoklja, Klavdija Tutte, Zmaga Posege, Bog-

dana Vrčona, Mirana Cenciča, Giga de Bree in Vasja Kolja.

V Mestni galeriji Nova Gorica pa so do 17. novembra na ogled dela predstavnikov srednje in mlajše generacije, ki se izražajo z videom, animacijo, fotografijo, filmom, instalacijami, objekti, kipi, slikami ter tehnološko zasnovanimi postavitvami. Predstavljajo se Ana Zavadlav, Anja Medved, Marko Peljhan, Jernej Humar, Maja Licul, umetniška skupina BridA, Vanja Mervič, Mirjam Marussig, Atej Tutta, Enej Gala, Nina Bric, Aleksander Peca, Matej Pečnikar, Nika Šimac, Peter Mignozzi, Gorazd Prinčič, Denis Mavrič in Tamara Janček. Svoje mesto je v galeriji našel tudi pregled javne plastike, ki ga pripravlja Pavla Jarc.

Ob tej priložnosti bo decembra izšla monografija, v kateri bodo avtorji študijskih besedil umetnostnozgodovinsko ovrednotili umetnike in njihova likovna dela, ki so pustila pomembno sled v kulturni zgodovini mesta Nova Gorica.